

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Η Επέκταση της Ελληνικής Αιγιαλίτιδας Ζώνης: Οι Παράμετροι, οι Προκλήσεις και τα Οφέλη»

Του

Χαράλαμπου Πετλίτσκα

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

2021

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Η Επέκταση της Ελληνικής Αιγιαλίτιδας Ζώνης: Οι Παράμετροι, οι Προκλήσεις και τα Οφέλη»

Του

Χαράλαμπου Πετλίτσκα

Υποβληθείσα στη Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τεχνών και Ανθρωπιστικών Σπουδών σε μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για την απόκτησης του Μεταπτυχιακού Τίτλου Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια.

Ιανουάριος 2021

Χαράλαμπος Πετλίτσκας

Ιανουάριος 2021

Πνευματικά δικαιώματα Copyright © Χαράλαμπος Πετλίτσκας, 2021.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραιτήτως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου

ΣΕΛΙΔΑ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή: Χαράλαμπος Πετλίτσκας

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: «**Η Επέκταση της Ελληνικής Αιγιαλίτιδας Ζώνης: Οι Παράμετροι, οι Προκλήσεις και τα Οφέλη»**

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 2/2/2021 από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος): **Πέτρος Λιάκουρας, Καθηγητής Διεθνούς Δικαίου.**

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: **Παντελής Σκλιάς, Καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας- Πρύτανης Πανεπιστημίου Νεάπολις.**

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: **Μερσίλεια Αναστασιάδου, Δρ.**

Ή ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Ο Χαράλαμπος Πετλίτσκας, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο *«Η επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης: Οι παράμετροι, οι προκλήσεις και τα οφέλη»*, αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Ο Δηλών

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία εξετάζει το ζήτημα της επέκτασης της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12 ναυτικά μίλια (ν.μ). Πιο συγκεκριμένα, διερευνώνται οι πολλαπλές και διαφορετικές παράμετροι που εμφανίζονται σε κάθε θαλάσσιο τμήμα της ελληνικής επικράτειας και οι προκλήσεις (προβλήματα) που ανακύπτουν στο δρόμο προς την επίτευξής της. Πέραν τούτων όμως, αναδεικνύονται και τα πιθανά οφέλη που η επέκταση μπορεί να επιφέρει. Καταρχάς, παρουσιάζεται το Δίκαιο της Θάλασσας και οι κυριότερες συμβάσεις που το καθορίζουν καθώς και το εννοιολογικό πλαίσιο της αιγιαλίτιδας ζώνης, μέσα από το οποίο τονίζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτής. Εν συνεχεία, η προσέγγιση του θέματος γίνεται μέσω της συστηματικής μελέτης της διαχρονικής στάσης των ελληνικών κυβερνήσεων απέναντι στο ζήτημα και τις αιτίες που τη δικαιολογούν καθώς και των διάφορων γεωστρατηγικών παραμέτρων που έχουν διαμορφώσει τη σημερινή κατάσταση. Επιπλέον, εξετάζονται οι ρεαλιστικές προοπτικές μίας πιθανής άσκησης του δικαιώματος που διατηρεί η Ελλάδα σχετικά με την επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στα θαλάσσια σύνορά της και των συνεπαγόμενων συνεπειών που μπορεί να επιφέρει μία τέτοια κίνηση.

Η ανάγκη για τη διερεύνηση του ζητήματος της επέκτασης της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης, πέραν του προφανούς, ότι αποτελεί ένα θέμα μείζονος εθνικής σημασίας το οποίο παραμένει άλυτο εδώ και δεκαετίες, έγκειται και στο γεγονός ότι, παρόλα αυτά, παραμένει εξαιρετικά επίκαιρο. Ιδιαίτερα σε μία περίοδο όπου η ελληνική εξωτερική πολιτική βρίσκεται υπό μεγάλη πίεση λόγω των συνεχιζόμενων και εντεινόμενων τουρκικών προκλήσεων σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο, η διερεύνηση των προοπτικών εφαρμογής του συγκεκριμένου εργαλείου εξωτερικής πολιτικής, των επιπτώσεων με τις οποίες αυτό συνδέεται και της διαφαινόμενης στάσης των υπόλοιπων εμπλεκόμενων φορέων (γειτονικά κράτη, μεγάλες δυνάμεις) απέναντι σε μία τέτοια προοπτική αποκτά εξαιρετική σημασία.

Λέξεις κλειδιά: Δίκαιο της Θάλασσας, Αιγιαλίτιδα ζώνη, Οριοθέτηση, Κυριαρχία, Επέκταση, Παράμετροι, Οφέλη

ABSTRACT

This postgraduate dissertation examines the issue of the extension of the Greek Territorial Sea to 12 nautical miles (n.m). More specifically, it investigates the multiple and different parameters that appear in each maritime part of the Greek territory and the challenges (problems) that arise on the way to achieve it. Apart from that, however, the potential benefits that such an expansion can bring are also highlighted. At first, the Law of the Sea and the main conventions that define it are presented, as well as the conceptual framework of the Territorial Sea, through which its special characteristics are emphasized. Subsequently, the extension is being approached through the systematic study of the, throughout years, attitude, of the Greek governments towards the issue and the reasons that justify it as well as the various geostrategic parameters that have shaped the current situation. In addition, it examines the realistic prospects of a possible exercise of the right reserved by Greece regarding the extension of the Territorial Sea and the implied consequences that such an act may bring.

The need to investigate this issue, besides the obvious fact, that it is a matter of major national importance which has remained unresolved for decades, lies in the fact that, nevertheless, it remains extremely topical. Especially at this particular period, in which Greek foreign policy is under great pressure due to the ongoing and growing Turkish challenges in the Aegean and Eastern Mediterranean Sea, exploring the prospects for the implementation of this foreign policy tool, the implications associated with it and the emerging stance of other stakeholders (neighboring states, great powers) in the face of such a perspective becomes extremely important.

Keywords: Law of the Sea, Territorial Sea, Boundary, Sovereignty, Extension, Parameters, Benefits

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή 1

Κεφάλαιο 1: Το Δίκαιο της Θάλασσας 6

1.1 Η Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας 6

1.2 Θαλάσσιες Ζώνες 8

1.2.1 Θαλάσσιες Ζώνες Κυριαρχίας των Παράκτιων Κρατών 8

1.2.2. Θαλάσσιες Ζώνες Δικαιοδοσίας των Παράκτιων Κρατών 9

1.3 Το Καθεστώς των Νήσων 14

1.4 Τα Στενά Διεθνούς Ναυσιπλοΐας 15

1.4.1 Το Δικαίωμα του «Πλου Διέλευσης» ή «Ελευθέρας Διέλευσης» 17

Κεφάλαιο 2: Εννοιολογικό Πλαίσιο της Αιγιαλίτιδας Ζώνης 19

2.1 Ορισμός 19

2.2 Καθορισμός Ορίων της Αιγιαλίτιδας Ζώνης 20

2.2.1 Εσωτερικά Όρια-Γραμμές Βάσεως 20

2.2.2 Πλάτος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης 26

2.2.3 Εξωτερικά Όρια της Αιγιαλίτιδας Ζώνης 27

2.3 Το Δικαίωμα της Αβλαβούς Διέλευσης 29

Κεφάλαιο 3: Η Ελληνική Πολιτική στο Ζήτημα της Αιγιαλίτιδας Ζώνης 32

3.1 Η Αρχική Θέση της Ελληνικής Πολιτικής 32

3.2 Η Πρώτη Επέκταση της Ελληνικής Αιγιαλίτιδας Ζώνης 33

3.3 Η Αλλαγή της Ελληνικής Οπτικής (Δεκαετία 1970) 35

3.4 Η Σύγχρονη Θέση της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής 37
3.5 Οι Διερευνητικές Συνομιλίες 39
Κεφάλαιο 4: Η Επέκταση της Αιγιαλίτιδας Ζώνης στους Επιμέρους Άξονες της Ελληνικής Επικράτειας 42
4.1 Ιόνιο 42
4.1.1 Η Ιταλία 42
4.1.2 Η Αλβανία 43
4.1.3 Οι Αντιδράσεις και η Σημασία 44
4.2 Νότια Ελλάδα- Ανατολική Μεσόγειος 46
4.2.1 Η Λιβύη, η Τουρκία και το Μνημόνιο 47
4.2.2 Η Απάντηση της Ελλάδος 48
4.3 Αιγαίο 51
4.3.1 Η Συνθήκη της Λωζάνης και οι «Γκρίζες Ζώνες» 51
4.3.2 Αξιώσεις που πηγάζουν από το Δίκαιο της Θάλασσας 53
4.3.3 Το «Casus Belli» 57
4.3.4 Τα Αποτελέσματα μιας Ενδεχόμενης Επέκτασης 58
Συμπεράσματα 63
Βιβλιογραφία 68
Παραρτήματα 77
Παράρτημα Α: ΦΕΚ 258, Προεδρικό Διάταγμα 107 77
Παράρτημα Β: Σχέδιο Νόμου περί καθορισμού της αιγιαλίτιδας ζώνης στο Ιόνιο 81

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Θαλάσσιες Ζώνες 14
Εικόνα 2: Φυσική γραμμή βάσης 21
Εικόνα 3: Ευθεία γραμμή βάσης 22
Εικόνα 4: Περιορισμοί ευθειών γραμμών βάσης σε κόλπο 23
Εικόνα 5: Ενδεικτικός χάρτης περαιτέρω δυνατοτήτων για ευθείες γραμμές βάσης 24
Εικόνα 6: Αρχιπελαγικές γραμμές βάσης 25
Εικόνα 7: Αρχή μέσης γραμμής- ίσης απόστασης 28
Εικόνα 8: Χάρτης επιστολής Sinirlioglu 48
Εικόνα 9: Ελληνοαιγυπτιακό και τουρκολιβυκό μνημόνιο 50
Εικόνα 10: Αιγιαλίτιδα ζώνη στα 6 ν.μ 59
Εικόνα 11: Αιγιαλίτιδα ζώνη στα 12 ν.μ 60
Εικόνα 12: Αιγιαλίτιδα ζώνη στα 10 ν.μ 61

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Δίκαιο της Θάλασσας, ως ένας εκ των πιο δυναμικών κλάδων του Διεθνούς Δικαίου, έχει διαδραματίσει έναν σπουδαίο ρόλο τόσο στην ιστορία όσο και στην εξέλιξη της παγκόσμιας κοινωνίας. Γενικά, αφορά στο σύνολο των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου που σκοπό έχουν να ρυθμίζουν τις εξουσίες και τον βαθμό κυριαρχίας των κρατών σε έναν ευρύτερο χώρο που ονομάζεται θάλασσα. Η εξέλιξή του μέσα στο πέρασμα των χρόνων χαρακτηρίζεται από μία «διαμάχη» αξιώσεων. Από την μία, υπήρχαν οι αξιώσεις των κρατών για κυριαρχία, δικαιοδοσία, απαγόρευση πρόσβασης ("mare clausum") και εκμετάλλευση των πόρων που βρίσκονται στα παρακείμενα θαλάσσια τμήματα. Από την άλλη όμως, εμφανίστηκε και η ανάγκη της ελεύθερης και ανεμπόδιστης πρόσβασης στη θάλασσα ("mare liberum") (Παπασταυρίδης, 2017). Συνεπώς, για ένα μεγάλο διάστημα πολλών αιώνων, το ζήτημα του Δικαίου της Θάλασσας αναπτύχθηκε με βασικό άξονα το δίπολο ελευθερία-κυριαρχία των θαλασσών (Κλάδη Ευσταθοπούλου, 1992).

Οι απαρχές της ιδέας ότι η θάλασσα συνιστά ένα πρωταρχικό πεδίο ανάπτυξης της ανθρώπινης δραστηριότητας εντοπίζονται στην πρώιμη αρχαιότητα, ενώ η καταγραφή του πρώτου σαφούς νομικού πλαισίου αναφορικά με τη ρύθμιση των δικαιωμάτων ανάπτυξης δραστηριοτήτων σε θαλάσσιες περιοχές λαμβάνει χώρα στα πλαίσια του Ρωμαϊκού Δικαίου (Ροζάκης, 1976), όπου αναφέρεται ότι η ναυσιπλοΐα είναι ελεύθερη και κοινή για όλους. Η αδιαμφισβήτητη κυριαρχία της Ρώμης κατά την εποχή αυτή απέκλειε την ανάδυση επιμέρους διεκδικήσεων με αποτέλεσμα για πολλούς αιώνες η ιδέα της ελεύθερης και κοινής χρήσης των θαλασσών να τηρηθεί ευλαβικά (Δημοσθένους, 2017).

Ωστόσο, μετά την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, το αξίωμα της ελεύθερης και κοινής ανάπτυξης δραστηριοτήτων στη θάλασσα, αμφισβητήθηκε έντονα από τα παράκτια μεσαιωνικά κράτη, τα οποία προώθησαν την ιδέα ότι πρέπει να τους αναγνωριστούν

αυξημένα δικαιώματα σε σχέση με τις θαλάσσιες περιοχές που βρίσκονται πέριξ των χερσαίων εδαφών τους, ως επέκταση της εθνικής τους κυριαρχίας (Ροζάκης, 2003). Η διεκδίκηση του αποκλειστικού δικαιώματος ανάπτυξης θαλάσσιων δραστηριοτήτων στις άμεσα παρακείμενες θαλάσσιες περιοχές έλαβε σημαντικές διαστάσεις στην περιοχή της Μεσογείου με τα διάφορα ισχυρά κράτη της εποχής να επιβάλλουν την οικονομική κυριαρχία τους με ποικίλους τρόπους, όπως η επιβολή τελωνειακών δασμών (Ροζάκης, 1976). Επιπλέον, το ίδιο έντονη υπήρξε και η αντιπαράθεση των κρατών της Βόρειας και Βαλτικής Θάλασσας σχετικά με τα όρια θαλάσσιας κυριαρχίας, η οποία, σε πολλές περιπτώσεις, οδήγησε σε ένοπλη σύρραξη μεταξύ τους, ενώ τα κράτη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, τα οποία αποτελούσαν δύο ισχυρές ναυτικές δυνάμεις της εποχής, με την υποστήριξη της Δυτικής Εκκλησίας, προχώρησαν σε έναν αυθαίρετο περιορισμό του δικαιώματος των υπολοίπων κρατών αναφορικά με την ελεύθερη ναυσιπλοΐα. Ωστόσο, η ανακάλυψη του Νέου Κόσμου και οι νέες οικονομικές ευκαιρίες που αυτή συνεπαγόταν, οδήγησαν στην καθιέρωση του καθεστώτος της ελευθερίας των θαλασσών.

Σημείο σταθμό για την καθιέρωση της ιδέας της ελευθερίας των θαλασσών αποτέλεσε το έργο του Ολλανδού Hugo Grotius “Mare Liberum” (κεφάλαιο του βιβλίου “De jure praede commentarius” που εκδόθηκε χωριστά το 1609), ο οποίος απέρριπτε κάθετα την ιδέα ότι τα κράτη μπορούν να διεκδικήσουν αποκλειστική κυριαρχία σε τμήματα αυτής (Οικονομίδης, 1993). Η ιδέα της ελευθερίας των θαλασσών έγινε ευρέως αποδεκτή από τα κράτη της εποχής, συμπεριλαμβανομένων των παράκτιων, αφού θεωρήθηκε ότι η ελεύθερη διακίνηση εμπορικών αγαθών θα ήταν προς όφελος όλων.

Παρόλα ταύτα, η θεωρία και οι απόψεις του Grotius δέχτηκαν σφοδρή κριτική. Ο Serafim de Freitas, ένας πορτογάλος μοναχός, το 1625 στο βιβλίο του “De lusto Imperio Lusitanorum Asiatico” επέκρινε το βιβλίο του Grotius. Δέκα χρόνια αργότερα, ο John Selden έγραψε το “Mare Clausum”, στο οποίο αποδέχεται όχι μόνο την κυριαρχία των βρετανικών θαλασσών από το στέμμα αλλά και γενικότερα την ύπαρξη μιας εκτενούς πρακτικής που αφορά στην κυριαρχία των θαλασσών. Ανέπτυξε μάλιστα και μια θεωρία περί δυνατότητας κατάκτησης θαλάσσιων τμημάτων όπως ακριβώς μπορεί να κατακτηθεί και μία χερσαία περιοχή. Επίσης, ο Ολλανδός Cornelius van Bijnkershoek, το 1702, με το έργο του “De Dominio Maris Dissertatio” θεώρησε πως ένα κράτος έχει δικαίωμα ελέγχου επί του θαλάσσιου τμήματος

που ορίζεται από την ακτή του μέχρι του σημείου του μέγιστου βεληνεκούς ενός κανονιού, που ορίστηκε την περίοδο εκείνη στα 3 ναυτικά μίλια (ν.μ) περίπου (Δημοσθένους, 2017).

Με το πέρασμα των χρόνων, η επιβολή ορίων στην ελευθερία των θαλασσών θεωρήθηκε ότι ήταν αναγκαία προκειμένου να αποτραπούν πιθανοί κίνδυνοι για την εθνική ασφάλεια των παράκτιων κρατών. Έτσι, εισάγεται η αρχή της αποτελεσματικής κυριαρχίας των εν λόγω κρατών (Martens, 1976), η οποία αφορά μόνο τις θαλάσσιες περιοχές που συνορεύουν άμεσα με τα χερσαία σύνορα τους και οι οποίες δεν υπάγονται στο καθεστώς του res communis omnium[1]. Η αρχή αυτή οδήγησε στη γέννηση της ιδέας της χωρικής θάλασσας ή αιγιαλίτιδας ζώνης ενώ για τον καθορισμό των ορίων της αναπτύχθηκαν ποικίλοι κανόνες, πέραν από το βεληνεκές του κανονιού, (ορατότητα διά γυμνού οφθαλμού, βεληνεκές πυροβόλου όπλου, κλπ.).

Μέχρι τις αρχές του προηγούμενου αιώνα δεν υπήρχε μία συστηματική κωδικοποίηση του Δικαίου της Θάλασσας. Η πρώτη προσπάθεια για σαφή καθορισμό των θαλάσσιων ζωνών κυριαρχίας των κρατών και τα δικαιώματα ανάπτυξης θαλάσσιων δραστηριοτήτων έγινε το 1930 με τη σύγκληση της Συνδιάσκεψης της Χάγης, στην οποία έλαβαν μέρος 42 κράτη. Ωστόσο, η επίτευξη κάποιας συμφωνίας επί των συγκεκριμένων ζητημάτων δεν κατέστη δυνατή αφού διαπιστώθηκαν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των μελών της διεθνούς κοινότητας.

Λίγες μέρες μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1945), ο Πρόεδρος των Η.Π.Α. Harry Truman διακήρυξε τη μεταβολή της πολιτικής της χώρας του σχετικά με την αλιευτική και ερευνητική δραστηριότητα και την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου που εντοπίζεται εντός της αμερικανικής υφαλοκρηπίδας (Martens, 1976), πυροδοτώντας νέες διαμάχες στη διεθνή κοινότητα σχετικά με ζητήματα που άπτονται του δικαίου της θάλασσας αφού σταδιακά όλα τα παράκτια κράτη άρχισαν να διεκδικούν ευρύτερα όρια των θαλάσσιων ζωνών κυριαρχίας πέραν του γενικού κανόνα των 3 μιλίων που ίσχυε μέχρι τότε.

Ως εκ τούτου, έγινε φανερή η ανάγκη για συνέχιση των προσπαθειών σχετικά με την κωδικοποίηση των κανόνων για την κυριαρχία επί των θαλασσών, η οποία υλοποιήθηκε

[1] Φράση της λατινικής προερχόμενη από τον Ρωμαϊκό νόμο. Ερμηνεύεται ως η κοινή κληρονομιά του συνόλου της ανθρωπότητας η οποία δεν υπόκειται σε κυριαρχία ή εκχώρηση. Ουσιαστικά σημαίνει πράγμα κοινό για όλους

μέσω της σύγκλησης της Συνδιάσκεψης της Επιτροπής του Διεθνούς Δικαίου των Ηνωμένων Εθνών. Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την εν λόγω Συνδιάσκεψη, υπεβλήθησαν στη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού το 1956 και αποτέλεσαν το αντικείμενο διαπραγμάτευσης της Πρώτης Συνδιάσκεψης της Γενεύης του 1958. Στην τελευταία, συμμετείχαν 86 κράτη, τα οποία υπέγραψαν μία συμφωνία που περιλάμβανε 4 διεθνείς συμβάσεις αλλά δεν κατάφεραν να συγκεντρώσουν το απαιτούμενο ποσοστό ομοφωνίας για τον καθορισμό των ορίων της αιγιαλίτιδας ζώνης (Martens, 1976). Οι συμβάσεις που ψηφίστηκαν ήταν οι εξής (Ρούκουνας, 2019):

- Σύμβαση για την Αιγιαλίτιδα και Συνορεύουσα Ζώνη
- Σύμβαση για την Ανοιχτή Θάλασσα
- Σύμβαση για την Υφαλοκρηπίδα
- Σύμβαση για την Αλιεία και την Προστασία των Ζώντων Πόρων της Ανοιχτής Θάλασσας

Εξαιτίας του γεγονότος ότι στην πρώτη Συνδιάσκεψη δεν κατέστη δυνατή η σύναψη συμφωνίας σχετικά με το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης, έλαβε χώρα μία συμπληρωματική συνδιάσκεψη 2 χρόνια αργότερα η οποία, όμως, επίσης χαρακτηρίστηκε από την αποτυχία εύρεσης μίας κοινώς αποδεκτής λύσης. Η αποτυχία της διεθνούς κοινότητας για τον καθορισμό ενός σαφούς κανόνα οδήγησε τα κράτη να λειτουργήσουν κατά το δοκούν μέχρι το 1970, όταν θεσπίστηκε το όριο των 12ν.μ. για τις ζώνες αλιείας (Βαμβούκος, 1985).

Η τελική μορφή του Δικαίου της Θάλασσας, όπως αυτό ισχύει μέχρι σήμερα, συνιστά προϊόν της Τρίτης Συνδιάσκεψης, οι εργασίες της οποίας διήρκησαν 9 χρόνια και αποτέλεσε τη μεγαλύτερη σε συμμετοχή, διάρκεια και κόστος σύσκεψη της διεθνούς κοινότητας. Το περιεχόμενο του κειμένου που προέκυψε από τη συγκεκριμένη συνδιάσκεψη θα περιγραφεί αναλυτικά σε επόμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

Σήμερα, ο γενικός κανόνας που ισχύει σχετικά με το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης των κρατών αναφέρει ότι αυτή δε μπορεί να υπερβαίνει τα 12ν.μ ενώ αποκλειστικός υπεύθυνος για τον καθορισμό αυτού είναι το παράκτιο κράτος. Μέχρι το 2016, τα παράκτια κράτη που είχαν υιοθετήσει τον κανόνα των 12ν.μ. υπερέβαιναν τα 140 ενώ η Ελλάδα αποτελεί ένα από τα ελάχιστα κράτη που δεν έχει κάνει ακόμα χρήση του δικαιώματος αυτού (Χρυσοχού,

2016), χωρίς ωστόσο να το έχει απεμπολήσει. Αντιθέτως, με αρχή το έτος 1936, η διακηρυγμένη ελληνική αιγιαλίτιδα ζώνη φτάνει τα 6ν.μ για όλα τα ζητήματα και 10ν.μ ειδικής εφαρμογής για χρήση από τα σώματα της αεροπορίας και της αστυνομίας. Σημειώνεται ότι ο σημερινός πρωθυπουργός της Ελλάδος ανακοίνωσε τον Αύγουστο του τρέχοντος έτους (2020) την πρόθεση της ελληνικής κυβέρνησης να προχωρήσει στην άσκηση του δικαιώματος της επέκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12ν.μ στην περιοχή του Ιονίου (Φωτούλας, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

1.1 Η Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

Παρά το γεγονός ότι ένας σημαντικός αριθμός ζητημάτων που άπτονται του Δικαίου της Θάλασσας είχε διευθετηθεί μέσα από τις Συνδιασκέψεις της Γενεύης του 1958 και του 1960, ο μη οριστικός χαρακτήρας των λύσεων που είχαν δοθεί έδινε στα κράτη τη δυνατότητα να θέσουν νέες διεκδικήσεις και να αιτηθούν την αναθεώρηση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου. Αποτέλεσμα των διεκδικήσεων αυτών υπήρξε η σύγκληση της Τρίτης Συνδιάσκεψης για το Δίκαιο της Θάλασσας (United Nations Convention for the Law of the Sea- UNCLOS III), η οποία έθεσε ως βασικό της στόχο τη διευθέτηση των εξής ζητημάτων (Καρακωστατζόγλου, 1998):

α. Αναθεώρηση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου με στόχο το σαφή καθορισμό του εύρους και εξωτερικού ορίου της υφαλοκρηπίδας και της κατανομής των αλιευτικών πόρων.

β. Διαφύλαξη της βιωσιμότητας των θαλάσσιων πλουτοπαραγωγικών κοιτασμάτων από την υπερεκμετάλλευση εκ μέρους συγκεκριμένων κρατών. Από τη μία πλευρά, η υπερεκμετάλλευση των αλιευτικών αποθεμάτων από τους αλιευτικούς στόλους των τεχνολογικά ανεπτυγμένων κρατών εκτός των χωρικών θαλασσών επιδρούσε αρνητικά στα αλιευτικά αποθέματα των αναπτυσσόμενων παράκτιων κρατών. Από την άλλη πλευρά, ανέκυψε και η ανάγκη για διασφάλιση των δικαιωμάτων των εν λόγω κρατών σχετικά με την εκμετάλλευση άλλων θαλάσσιων πλουτοπαραγωγικών αποθεμάτων, όπως το πετρέλαιο.

γ. Η αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού και της κατανάλωσης, σε συνδυασμό με τη σταδιακή εξάντληση των παραδοσιακών επίγειων ενεργειακών αποθεμάτων, κατέστησαν επιτακτική την ανάγκη για εξεύρεση νέων πηγών στις θαλάσσιες περιοχές.

δ. Το αίτημα των κρατών του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου, τα οποία είχαν πρόσφατα αποκτήσει την ανεξαρτησία τους και είχαν συμπεριληφθεί στους κόλπους των Ηνωμένων Εθνών, σχετικά με την αναθεώρηση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου για το Δίκαιο της Θάλασσας μέσα από μία διαδικασία στην οποία θα είχαν και τα ίδια δικαίωμα ψήφου ώστε να προωθήσουν την εθνική τους προσπάθεια για οικονομική ανάπτυξη.

Οι εργασίες της Τρίτης Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών ξεκίνησαν στις 3 Δεκεμβρίου 1973 στη Νέα Υόρκη και ολοκληρώθηκαν στις 30 Απριλίου 1982, μετά τη διενέργεια 11 συνόδων. Στην εν λόγω Συνδιάσκεψη συμμετείχαν 157 κράτη, απελευθερωτικά κινήματα, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) και άλλοι εξειδικευμένοι διεθνείς οργανισμοί με διακηρυγμένο στόχο τη λήψη αποφάσεων με γενική συναίνεση (Harrison, 2011). Αποτέλεσε ένα γεγονός πρωτοφανές στην ιστορία του Διεθνούς Δικαίου όσον αφορά τη συμμετοχή και τη διάρκεια. Η ολοκλήρωση των εργασιών της Συνδιάσκεψης έλαβε χώρα στις 10 Δεκεμβρίου 1982 στο Montego Bay της Jamaica, όπου παρουσιάστηκε ένα ενιαίο κείμενο, στο οποίο είχαν συμφωνήσει τα περισσότερα από τα συμμετέχοντα κράτη, και το οποίο αποτέλεσε τη νέα Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (ΣΔΘ). Η εν λόγω σύμβαση τέθηκε σε ισχύ στις 16 Νοεμβρίου 1994, δηλαδή μετά την παρέλευση ενός χρονικού διαστήματος 12 μηνών από την ημερομηνία της κατάθεσης του 60ού εγγράφου προσχώρησης ή επικύρωσης, όπως όριζε το άρθρο 308, παρ. 1 (Σύμβαση του ΔΘ, 1982). Μέχρι σήμερα την εν λόγω σύμβαση έχουν υπογράψει 168 κράτη, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδος, και μόλις 15 παράκτια κράτη δεν την έχουν υπογράψει, μεταξύ αυτών και η Τουρκία (Σταλίδης, 2020). Σημαντικός αριθμός διατάξεων της Σύμβασης έχουν ήδη αποκτήσει και εθιμική υπόσταση, καθότι ακολουθούνται, στην πράξη, από πληθώρα κρατών. Το γεγονός αυτό, βέβαια, τις προσδίδει μεγάλη διεθνή νομική ισχύ.

1.2 Θαλάσσιες Ζώνες

1.2.1 Θαλάσσιες Ζώνες Κυριαρχίας των Παράκτιων Κρατών

1.2.1.1 Εσωτερικά ΄Υδατα (Internal Waters)

Σύμφωνα με όσα ορίζονται στην παρ. 1 του άρθρου 8 της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας, με τον όρο «εσωτερικά ύδατα» περιγράφονται τα ύδατα εκείνα που βρίσκονται στο εσωτερικό των γραμμών βάσης, δηλαδή, κατά κύριο λόγο, οι κόλποι (μεταξύ αυτών και οι ιστορικοί), οι λιμένες και οι εκβολές των ποταμών. Σε αυτά, επίσης, περιλαμβάνονται τα ύδατα που εντοπίζονται περίκλειστα από το χερσαίο έδαφος, όπως οι λίμνες και οι ποταμοί (Ρούκουνας, 2019).

Στο άρθρο 2, παρ. 1 της προαναφερθείσας Σύμβασης ορίζεται ότι το παράκτιο κράτος ασκεί πλήρη και αποκλειστική κυριαρχία επί των εσωτερικών του υδάτων (Cassese, 2012), η οποία επεκτείνεται τόσο στο βυθό και στο υπέδαφος αυτού όσο και στον εναέριο χώρο που αντιστοιχεί στα εσωτερικά ύδατα. Ως εκ τούτου, κάθε δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα εντός των προαναφερθέντων περιοχών εμπίπτει στη νομοθεσία του παράκτιου κράτους (Ρούκουνας, 2019).

Σύμφωνα με το άρθρο 8, παρ. 2 της ΣΔΘ, το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης δε βρίσκει εφαρμογή εντός των εσωτερικών υδάτων ενός παράκτιου κράτους. Μοναδικές εξαιρέσεις, όπου αναγνωρίζεται το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης, αποτελούν η περίπτωση κινδύνου και η περίπτωση θαλάσσιων περιοχών που έχουν καταστεί εσωτερικά ύδατα μετά την εφαρμογή του κανόνα ευθειών γραμμών βάσης ενώ, πριν από αυτή δεν ενέπιπταν σε αυτό το καθεστώς (Cassese, 2012).

1.2.1.2 Αιγιαλίτιδα Ζώνη (Territorial Sea)

Ως αιγιαλίτιδα ζώνη, ή χωρική θάλασσα ή χωρικά ύδατα ενός παράκτιου κράτους ορίζεται η θαλάσσια ζώνη που αποτελεί την προέκταση του χερσαίου εδάφους του παράκτιου κράτους, στο οποίο αυτό ασκεί πλήρη κυριαρχία (άρθρο 2, του ΔΘ) και το οποίο, σύμφωνα

με το ισχύον Δίκαιο της Θάλασσας δε μπορεί να υπερβαίνει τα 12ν.μ (εικόνα 1). Τα ζητήματα που άπτονται της εν λόγω θαλάσσιας ζώνης, δεδομένου ότι αποτελεί κομβικό στοιχείο της παρούσας εργασίας, θα αναλυθούν λεπτομερώς στο επόμενο κεφάλαιο.

1.2.2. Θαλάσσιες Ζώνες Δικαιοδοσίας των Παράκτιων Κρατών

1.2.2.1 Συνορεύουσα Ζώνη (Contiguous Sea)

Η συνορεύουσα ζώνη, η οποία καλείται και «παρακείμενη ζώνη» ή «ζώνη ειδικών αρμοδιοτήτων», αποτελεί τη συνέχεια της αιγιαλίτιδας ζώνης, εκτείνεται από το ύψος των γραμμών βάσης και η έκτασή της, προστιθέμενη με αυτή της χωρικής θάλασσας, μπορεί να φτάνει τα 24ν.μ (εικόνα 1). Συνεπώς, προκύπτει ότι η συνορεύουσα ζώνη ενός κράτους που έχει κάνει χρήση του δικαιώματος ορισμού της αιγιαλίτιδας ζώνης του στα 12ν.μ, δε μπορεί να υπερβαίνει τα 12ν.μ από τα χωρικά ύδατα (άρθρο 33, παρ.2 του ΔΘ). Σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 33 της ΣΔΘ, η συνορεύουσα ζώνη συνιστά τμήμα της ανοιχτής θάλασσας εκτός και εάν το παράκτιο κράτος έχει προχωρήσει σε ανακήρυξη Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης, οπότε αυτή περιλαμβάνει και τη συνορεύουσα ζώνη (Ρούκουνας, 2019).

Ιστορικά, η πρώτη εμφάνιση του θεσμού της συνορεύουσας ζώνης εντοπίζεται το 18ο αιώνα στο βρετανικό δίκαιο ως τμήμα των λεγόμενων Hovering Acts. Στόχος των Βρετανών νομοθετών αποτέλεσε η πάταξη του λαθρεμπορίου και η αποτροπή τέλεσης παραβιάσεων της βρετανικής τελωνειακής νομοθεσίας. Οι νομοθετικές διατάξεις τις εποχής προέβλεπαν ότι το βρετανικό ναυτικό είχε τη δικαιοδοσία να ελέγχει τα αλλοδαπά πλοία που βρίσκονταν σε περιοχή που υπερέβαινε τη χωρική θάλασσα και έφτανε έως τα 300ν.μ (Ιωάννου & Στρατή, 2013).

Η Σύμβαση για το ΔΘ δεν ορίζει την άσκηση κυριαρχίας του παράκτιου κράτους εντός της συνορεύουσας ζώνης αλλά απλώς την αρμοδιότητα άσκησης ελέγχου για την αποτροπή παραβίασης της μεταναστευτικής, τελωνειακής, δημοσιονομικής ή υγειονομικής νομοθεσίας του εντός της επικράτειας ή της χωρικής του θάλασσας (Cassese, 2012).

Σύμφωνα με τις διατάξεις της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας, συνορεύουσα ζώνη μπορεί να διαθέτει κάθε παράκτιο κράτος, ηπειρωτικό ή νησιωτικό, ενώ η θέσπισή της γίνεται κατόπιν ανάληψης σχετικής νομοθετικής πρωτοβουλίας του παράκτιου κράτους, χωρίς αυτό να φέρει την υποχρέωση για ενημέρωση της διεθνούς κοινότητας σχετικά με την απόφαση αυτή ή την απεικόνιση της ζώνης σε ναυτικούς χάρτες, όπως συμβαίνει με άλλες θαλάσσιες ζώνες (Τσαλτάς & Κλάδη Ευσταθοπούλου, 2003). Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα δεν έχει προβεί στις απαραίτητες νομοθετικές ενέργειες για τη θέσπιση συνορεύουσας ζώνης[2] (Ρούκουνας, 2019) παρά το γεγονός ότι θεωρείται ότι μία τέτοια ενέργεια θα ενδυνάμωνε την εθνική πολιτική προάσπισης των κυριαρχικών δικαιωμάτων, ειδικά στο Αιγαίο, και θα ενίσχυε την αποτελεσματική εφαρμογή της εθνικής της τελωνειακής και μεταναστευτικής πολιτικής.

1.2.2.2 (A.O.Z.) Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (Exclusive Economic Zone)

Η πρώτη εμφάνιση του θεσμού της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) στο Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας χρονολογείται τον 20ό αιώνα με πρωτεργάτες τα κράτη της Λατινικής Αμερικής. Η αιτία για τη θέσπιση της εν λόγω ζώνης προέκυψε ως συνέπεια της ανάγκης των κρατών της Λατινικής Αμερικής να προασπίσουν τη βιωσιμότητα της αλιευτικής τους δραστηριότητας έναντι της υπεραλιείας που διενεργούσαν οι Η.Π.Α. στα νερά του Ειρηνικού Ωκεανού, η οποία δημιουργούσε σημαντικό περιορισμό των αλιευτικών αποθεμάτων ακόμα και εντός των χωρικών τους υδάτων με σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις σε οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο (Τσαλτάς & Κλάδη Ευσταθοπούλου, 2003).

Το ζήτημα της θέσπισης μίας νέας θαλάσσιας ζώνης αποτέλεσε αντικείμενο διαβούλευσης της Τρίτης Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, το τελικό κείμενο της οποίας συμπεριέλαβε μία νέα έννοια, αυτή της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (Καρακωστατζόγλου, 1998). Μάλιστα, η νέα Σύμβαση για το ΔΘ περιλαμβάνει ένα σημαντικό τμήμα της για την περιγραφή των ορίων και των κυριαρχικών

[2] Αντίθετα με άλλες χώρες της Μεσογείου, όπως η Ισπανία, η Μάλτα, η Ιταλία και η Κύπρος. Ειδικά η Κύπρος, με νόμο του 2004 ((Ν. 63(Ι)/2004) εναρμονισμένος πλήρως με τη ΣΔΘ, έχει ορίσει συνορεύουσα ζώνη μέχρι τα 24ν.μ από τις γραμμές βάσης.

δικαιωμάτων που συνεπάγεται η νέα θαλάσσια ζώνη για τα παράκτια κράτη. Όπως αναφέρεται στα άρθρα 55, 56 και 57 του τμήματος V της νέας ΣΔΘ, ως ΑΟΖ νοείται η πέραν και παρακείμενη των χωρικών υδάτων θαλάσσια ζώνη, με έκταση η οποία μπορεί να φτάνει τα 200ν.μ από τα σημεία ή τις γραμμές βάσης ορισμού της αιγιαλίτιδας ζώνης (εικόνα 1) ενώ σε αυτή συμπεριλαμβάνεται ο βυθός, το υπέδαφος αυτού, η θαλάσσια «στήλη» και η θαλάσσια επιφάνεια (Ροζάκης, 2013). Ειδικότερα το άρθρο 55 ορίζει ότι η εν λόγω θαλάσσια ζώνη δε συνιστά τμήμα της ανοιχτής θάλασσας αλλά μία περιοχή που διέπεται από ένα ειδικό καθεστώς το οποίο αποδίδει λειτουργικά δικαιώματα τόσο στο παράκτιο κράτος όσο και στα αλλοδαπά κράτη.

Πιο αναλυτικά, εντός της ΑΟΖ, το κάθε παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα που αφορούν την εξερεύνηση, εκμετάλλευση και διαχείριση των υδάτινων πόρων, ζώντων και μη, τόσο στα υπερκείμενα ύδατα όσο και στο βυθό. Επιπλέον, το παράκτιο κράτος διατηρεί το αποκλειστικό δικαίωμα ανάπτυξης ερευνητικής δραστηριότητας που αποσκοπεί στην οικονομική εκμετάλλευση της περιοχής μέσω της ενεργειακής αξιοποίησης των ρευμάτων και των υπερκείμενων ανέμων. Άλλη αποκλειστική αρμοδιότητα του παράκτιου κράτους σχετίζεται με τη διενέργεια επιστημονικής έρευνας με στόχο την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου οικοσυστήματος ενώ, επίσης, διατηρεί το αποκλειστικό δικαίωμα τοποθέτησης τεχνητών κατασκευών (π.χ. τεχνητών νησιών) εντός της ΑΟΖ. Σημειώνεται ότι η φύση των δικαιωμάτων του παράκτιου κράτους επί της ΑΟΖ δεν είναι πλήρως κυριαρχική αλλά αμιγώς λειτουργική με την έννοια ότι η άσκησή τους δεν πρέπει να παραβιάζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τρίτων κρατών, ιδιαιτέρως όσον αφορά το δικαίωμα της ελεύθερης ναυσιπλοΐας (άρθρο 56, τμήμα V, ΣΔΘ).

Από την άλλη πλευρά, τα δικαιώματα των τρίτων κρατών επί της ΑΟΖ ενός παράκτιου κράτους ορίζονται ρητά στη Σύμβαση για το ΔΘ και αφορούν αποκλειστικά τη ναυσιπλοΐα, την υπέρπτηση, την τοποθέτηση υποβρύχιων καλωδίων και αγωγών και έτερες χρήσεις που σχετίζονται άμεσα με τις προαναφερθείσες. Η Σύμβαση προβλέπει, επίσης, την υποχρέωση όλων των κρατών για αμοιβαίο σεβασμό των επιμέρους δικαιωμάτων και υποχρεώσεων ενώ σε περίπτωση που εντοπίζονται αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα, προβλέπεται η ανάγκη εξεύρεσης λύσης με σεβασμό στην αρχή της ευθυδικίας, αξιολογώντας τη σημασία των συμφερόντων των μερών και της διεθνούς κοινότητας. Ιδιαίτερα όσον αφορά τα

«γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη», το άρθρο70 της ΣΔΘ προβλέπει το κατ' εξαίρεση, δικαίωμα συμμετοχής τους στους αλιευτικούς πόρους της ΑΟΖ ενώ το άρθρο 65 προβλέπει το δικαίωμα των περίκλειστων κρατών στη συμμετοχή των οικονομικών οφελών που προκύπτουν από την ΑΟΖ που βρίσκεται πλησίον της γεωγραφικής τους περιοχής (Ρούκουνας, 2019).

Για την κήρυξη της ΑΟΖ, κάθε παράκτιο κράτος υποχρεούται να εκφράσει τη σχετική του βούληση μέσω μίας εθνικής πράξης κήρυξης, την οποία οφείλει να γνωστοποιήσει στον Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Η ενέργεια τούτη συνεπάγεται την άμεση απόκτηση του συνόλου των δικαιωμάτων που απορρέουν από το Διεθνές Δίκαιο σχετικά με τη συγκεκριμένη θαλάσσια ζώνη (Παπασταυρίδης, 2017). Η Ελλάδα, 9 Ιουνίου 2020, προχώρησε σε συμφωνία για οριοθέτηση ΑΟΖ με την Ιταλία ενώ στις 6 Αυγούστου του ίδιου έτους σύναψε συμφωνία οριοθέτησης και με την Αίγυπτο.

1.2.2.3 Υφαλοκρηπίδα (Continental Shelf)

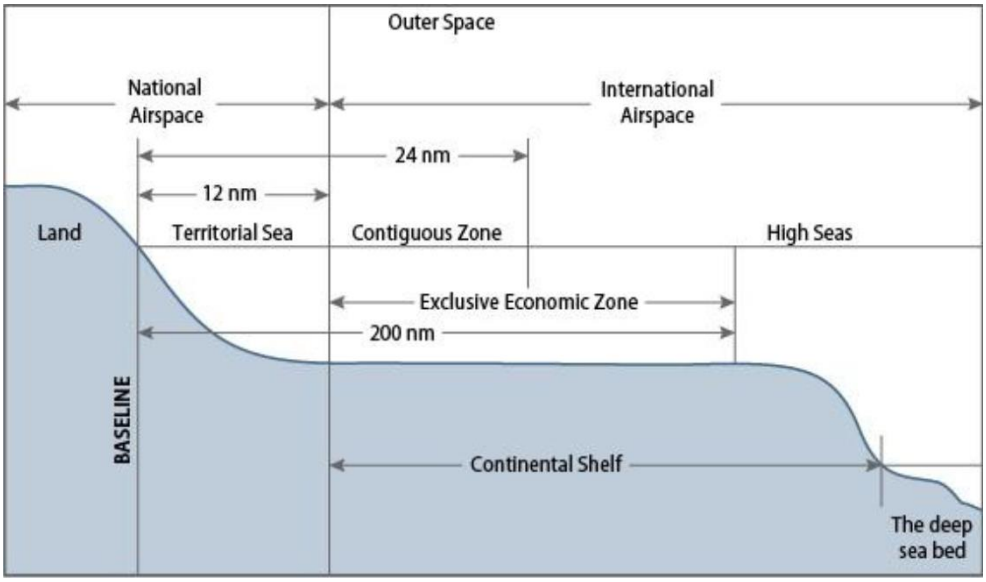
Η υφαλοκρηπίδα συνιστά, καταρχήν, ένα γεωλογικό φαινόμενο, το οποίο ορίζεται ως η προέκταση της ακτής κάτω από τη θαλάσσια επιφάνεια, η οποία παρουσιάζει χαρακτηριστικά κατωφέρειας και εκτείνεται έως το σημείο που αυτή διακόπτεται απότομα λόγω της απότομης κλίσης του πυθμένα (Ιωάννου & Στρατή, 2013).

Εντούτοις, σύμφωνα με μία σχετική απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου, η έννοια της υφαλοκρηπίδας στα πλαίσια του Διεθνούς Δικαίου δεν ταυτίζεται με την αντίστοιχη γεωλογική έννοια. Πιο αναλυτικά, η απόφαση του προαναφερθέντος Δικαστηρίου στην υπόθεση της Υφαλοκρηπίδας Τυνησίας/ Λιβύης του 1982 αναφέρει ότι «Από το πρώτο ακόμα στάδιο της εξέλιξής της η νομική έννοια της υφαλοκρηπίδας, απέκτησε μία ευρύτερη εννοιολογική διάσταση έτσι ώστε να περιλαμβάνει κάθε περιοχή του βυθού που βρίσκεται σε κάποια σχέση με τις ακτές ενός γειτονικού κράτους, ανεξαρτήτως εάν παρουσιάζει τα ειδικά χαρακτηριστικά που ένας γεωγράφος θα επέδιδε σε μία υφαλοκρηπίδα» (ICJ, 1982).

Η ισχύουσα σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το ΔΘ αναφέρει ότι «ως υφαλοκρηπίδα ορίζεται, κατά βάση, ο βυθός της θάλασσας εντός ακτίνας διακοσίων (200) ναυτικών μιλίων από την ακτή» (άρθρο 76) ενώ η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους «αποτελείται από

το θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφος του που εκτείνεται πέραν της χωρικής του θάλασσας καθ' όλη την έκταση της φυσικής προέκτασης του χερσαίου εδάφους μέχρι του εξωτερικού ορίου του υφαλοπλαισίου[3] ή σε μια απόσταση διακοσίων (200) ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας όπου το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου δεν εκτείνεται μέχρι αυτήν την απόσταση». (εικόνα 1). Με βάση τον παραπάνω ορισμό, κάθε παράκτιο κράτος μπορεί να ορίσει την υφαλοκρηπίδα του με βάση ένα από τα εξής κριτήρια: το κριτήριο της απόστασης και το κριτήριο της γεωμορφολογίας, δεδομένου ότι συντρέχουν οι απαραίτητες γεωλογικές προϋποθέσεις. Αντίθετα, η Συνδιάσκεψη της Γενεύης καθόριζε ως βασικά κριτήρια αυτό της εκμετάλλευσης και του βάθους. (Ρούκουνας, 2019). Η χρήση των προαναφερθέντων κριτηρίων για τον καθορισμό της υφαλοκρηπίδας δίνει τη δυνατότητα σε όλα τα παράκτια κράτη, ανεξαρτήτως της κλίσης του βυθού τους, να ορίσουν υφαλοκρηπίδα πλάτους που δεν υπολείπεται των 200ν.μ. από τις γραμμές βάσης τους. Η υφαλοκρηπίδα δε συνιστά περιοχή πλήρους κυριαρχίας του παράκτιου κράτους αλλά μία περιοχή εντός της οποίας το εν λόγω κράτος διατηρεί τα αποκλειστικά κυριαρχικά δικαιώματα που απορρέουν από το άρθρο 77, παρ. 2, της Σύμβασης για το ΔΘ. Επιπροσθέτως, τα δικαιώματα ενός κράτους σε ότι αφορά την υφαλοκρηπίδα είναι *ipso facto και ab initio* (αυτοδικαίως και εξ υπαρχής) (Παπασταυρίδης, 2017) και σε καμία περίπτωση δεν εξαρτώνται από το βαθμό αποτελεσματικότητας της άσκησης αυτών.

[3] Το υφαλοπλαίσιο ορίζεται γεωλογικά ως η συνέχεια της ξηράς μέσα στην θάλασσα. Τον όρο συνθέτουν τρεις γεωλογικές έννοιες: Η υφαλοκρηπίδα, το υφαλοπρανές και το ηπειρωτικό ανύψωμα

Εικόνα 1: Θαλάσσιες Ζώνες

1.3 Το Καθεστώς των Νήσων

Το νομικό καθεστώς από το οποίο διέπονται τα νησιά, βάσει της ΣΔΘ του 1982, αποτελεί ένα σημαντικό κεφάλαιο, ιδιαίτερα για την Ελλάδα. Η Σύμβαση αναφέρεται στις νήσους στο Τμήμα VIII- άρθρο 121. Καταρχάς, δίδεται ο ορισμός της νήσου στην παράγραφο. 1, σύμφωνα με την οποία «νήσος είναι μια φυσικά διαμορφωμένη περιοχή ξηράς που περιβρέχεται από ύδατα και βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια των υδάτων κατά την μέγιστη πλημμυρίδα». Συνεπώς προκύπτει de jure[4] ότι νήσος νοείται μόνο ο φυσικός και όχι ένας τεχνητός σχηματισμός. Όμως ο φυσικός σχηματισμός δεν πρέπει να υπερκαλύπτεται από το χειμέριο κύμα (μεγίστη πλήμμη/πλημμυρίδα) ενώ καθίσταται σαφές πως το νομικό καθεστώς δεν λαμβάνει υπόψη του το μέγεθος της νήσου. Επιπροσθέτως, από το ίδιο άρθρο πηγάζει η δυνατότητα της χρησιμοποίησης μιας νήσου για χάραξη γραμμών βάσης όπως και κατά κανόνα (άρθρο 121, παρ. 2) τα νησιά δύνανται να έχουν χωρικά ύδατα, συνορεύουσα ζώνη, υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ (Παπασταυρίδης, 2017).

[4] Λατινική φράση που σημαίνει «εκ του νόμου» ή «εκ του δικαίου»

Εξαίρεση στον ανωτέρω κανόνα (άρθρο 121, παρ. 3) αποτελεί η έννοια του «βράχου» (rock) που αποτελεί μία διάκριση της νομικής φύσης της νήσου. Ο διαχωρισμός έγκειται στη εκ φύσεως (δίχως παρεμβολές ή προσθήκες) δυνατότητα συντήρησης ανθρώπινης διαβίωσης, μόνιμου πληθυσμού και οικονομικής ζωής. Η μη δυνατότητα, σύμφωνα με τη Σύμβαση, συνεπάγεται το χαρακτηρισμό του νησιού ως «βράχος». Στην περίπτωση τούτη ο σχηματισμός δικαιούται μόνον αιγιαλίτιδας ζώνης (Ρούκουνας, 2019).

Ουσιαστικά, το μόνο όργανο που μπορεί να ερμηνεύσει αυθεντικά τη διάταξη περί βράχων είναι το Διεθνές Δικαστήριο (ΔΔ). Μέχρι σήμερα δεν το έχει πράξει ποτέ. Υπάρχει όμως μία περίπτωση, αυτή των Φιλιππίνων κατά της Κίνας, όπου το Διαιτητικό Δικαστήριο αποφάνθηκε για νήσους και βράχους. Πρέπει όμως να γίνει κατανοητό πως δεν υπάρχει αμάχητο τεκμήριο. Κάθε μία περίπτωση νήσου οφείλει να εξετάζεται κατ' ιδίαν, με βάση τα φυσικά δεδομένα που δύναται να προσφέρει (Λιάκουρας, 2019β).

Χαρακτηριστικό γεγονός της Τρίτης Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών περί του δικαίου της θάλασσας είναι η προσπάθεια ορισμένων κρατών να διαρρήξουν το νομικό καθεστώς των νήσων. Συγκεκριμένα, η Τουρκία υποστήριξε πως τα δικαιώματα μιας νήσου οφείλουν να είναι ανάλογα του πληθυσμού και του μεγέθους του. Στο πλαίσιο αυτό θεωρούσε πως «βράχοι» όπως τα Ίμια, η Λαδοξέρα (ή Ζουράφα) και οι Καλόγεροι[5] δε δικαιούντο ούτε αιγιαλίτιδος ζώνης. Εν τέλει, τέτοιου είδους προτάσεις δεν έγιναν δεκτές από τα λοιπά μέλη της Συνδιάσκεψης (Πολίτης, 2009).

1.4 Τα Στενά Διεθνούς Ναυσιπλοΐας

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, η Τρίτη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το ΔΘ προέβλεπε το δικαίωμα των παράκτιων κρατών για επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης τους στα 12ν.μ., υπολογιζόμενα από τις γραμμές βάσης. Ωστόσο, η εφαρμογή του εν λόγω δικαιώματος από πληθώρα παράκτιων κρατών οδήγησε στην ένταξη πολλών οδών ναυσιπλοΐας, εντός διεθνών στενών, στις κυριαρχικές ζώνες των παράκτιων κρατών,

[5] Οι νησίδες Ίμια (ανατολική και δυτική) βρίσκονται ανατολικά από τη νήσο Κάλυμνο, η Λαδοξέρα ανατολικά από τη Σαμοθράκη και οι Καλόγεροι (βράχοι) βορειοανατολικά της Άνδρου, στο κεντρικό Αιγαίο

αντικρούοντας το δικαίωμα ελεύθερης ναυσιπλοΐας των τρίτων κρατών. Με στόχο να υπερπηδηθεί η εν λόγω δυσκολία, το διεθνές δίκαιο προέβη στην αναγνώριση ενός ειδικού καθεστώτος διέλευσης από τα διεθνή στενά, το οποίο υπόκειται σε μηδαμινούς περιορισμούς και το οποίο καλείται «πλους διέλευσης» ή «ελευθέρα διέλευση» (“transit passage”) (Παπασταυρίδης, 2017).

Ο γεωγραφικός όρος των θαλάσσιων στενών περιγράφει μία φυσική στενή λωρίδα θάλασσας που χωρίζει δύο χερσαία κομμάτια γης και ενώνει δύο ευρύτερες θάλασσες. Όσον αφορά το Διεθνές Δίκαιο, τα θαλάσσια στενά που αυτό εξετάζει εντάσσονται, ολόκληρα ή τμήματα αυτών, στις χωρικές θάλασσες παράκτιων κρατών και ενώνουν δύο ευρύτερα θαλάσσια τμήματα, τα οποία είτε αποτελούν τμήματα της ανοιχτής θάλασσας, είτε το ένα εξ’ αυτών εμπίπτει σε κάποια αιγιαλίτιδα ζώνη. Η ένταξη του νομικού πλαισίου για τα διεθνή στενά στο εθιμικό δίκαιο έγινε με αφορμή την Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου σχετικά με την Υπόθεση του Στενού της Κερκύρας το 1949 (Παπασταυρίδης, 2017).

Η ισχύουσα Σύμβαση για το ΔΘ προβλέπει δύο κριτήρια για το χαρακτηρισμό μιας περιοχής ως στενό αφού ορίζει ότι πρέπει αφενός να πρόκειται για ένα γεωγραφικό στενό και, αφετέρου, να φέρει λειτουργικό χαρακτήρα, δηλαδή να αποτελεί μία χρήσιμη και απαραίτητη οδό ναυσιπλοΐας για την επικοινωνία μεταξύ δύο ευρύτερων θαλάσσιων περιοχών (Ρούκουνας, 2019). Στην κατηγορία των διεθνών στενών δεν υπάγονται οι τεχνητές λωρίδες θάλασσας, όπως οι διώρυγες.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της ΣΔΘ του 1982, διακρίνονται τρεις (3) κατηγορίες διεθνών στενών, οι οποίες διέπονται από διαφορετικό νομικό πλαίσιο:

- Στενά που υπόκεινται στο νέο καθεστώς του «πλου διέλευσης», δηλαδή στενά που συνδέουν περιοχές της ανοικτής θάλασσας ή ΑΟΖ με άλλο τμήμα ανοικτής θάλασσας ή ΑΟΖ (άρθρο 37)
- Στενά που υπόκεινται στο καθεστώς της «αβλαβούς διέλευσης» χωρίς δικαίωμα αναστολής, δηλαδή στενά που ενώνουν τη χωρική θάλασσα ενός κράτους με τμήμα ανοικτής θάλασσας ή με την ΑΟΖ άλλου κράτους (άρθρο 45 παρ. 1β)
- Στενά που υπόκεινται σε ειδικό καθεστώς βάσει διεθνών συμβάσεων (άρθρο 35γ), όπως π.χ. τα στενά των Δαρδανελίων, που διέπονται από τη Συνθήκη του Montreux (1936).

1.4.1 Το Δικαίωμα του «Πλου Διέλευσης» ή «Ελευθέρας Διέλευσης»

Σύμφωνα με το άρθρο 38, παρ.2 της Σύμβασης για το ΔΘ, το εν λόγω δικαίωμα προβλέπει την ελεύθερη άσκηση ναυσιπλοΐας και υπέρπτησης με στόχο το συνεχή και ταχύ διάπλου των διεθνών στενών. Τα κράτη φέρουν το δικαίωμα να εκτελέσουν απρόσκοπτα το διάπλου των διεθνών στενών, χωρίς το παρακείμενο παράκτιο κράτος να δικαιούται να προβάλει εμπόδια σε αυτό ή να αιτηθεί τη διακοπή του, ακόμα και για λόγους ασφαλείας. Ωστόσο, το δικαίωμα αυτό ασκείται με αποκλειστικό σκοπό τη διέλευση. Ως εκ τούτου, η διενέργεια, εκ μέρους ενός αλλοδαπού σκάφους, οποιασδήποτε δραστηριότητας που υπερβαίνει το σκοπό αυτό, καθιστώντας τον πλου «μη αβλαβή», επιφέρει τις συνέπειες που απορρέουν από τις διατάξεις που αναφέρονται στην «αβλαβή διέλευση» από την αιγιαλίτιδα ζώνη ενός παράκτιου κράτους και το τελευταίο έχει το δικαίωμα να προβεί σε ενέργειες για τη διακοπή της. Το δικαίωμα του «πλου διέλευσης» αφορά το σύνολο των πλοίων, εμπορικών και πολεμικών ενώ, ιδιαιτέρως όσον αφορά τα υποβρύχια, έχουν το δικαίωμα να το ασκήσουν εν καταδύσει, αφού σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 39, παρ.1, τα πλοία οφείλουν να διέρχονται από τα διεθνή στενά με τον κανονικό τρόπο (Σύμβαση του ΔΘ, 1982).

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η κυριαρχία των παράκτιων κρατών εντός των διεθνών στενών περιορίζεται στα πλαίσια του δικαιώματος των έτερων κρατών για ελεύθερη διέλευση. Όσον αφορά τη δικαιοδοσία των παράκτιων κρατών επί των πλοίων και των αεροσκαφών που εκτελούν τον «πλου διέλευσης», αυτή περιλαμβάνει α) την άσκηση νομοθετικής εξουσίας σχετικά με την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και τη ρύθμιση της θαλάσσιας κυκλοφορίας, β) την αποτροπή, περιορισμό και εποπτεία της ρύπανσης στη βάση των σχετικών διεθνών κανονισμών, γ) την παρεμπόδιση της αλιείας, συμπεριλαμβανομένης συγκέντρωσης αλιευτικού εξοπλισμού επί των αλιευτικών σκαφών και δ) την αποτροπή της παραβίασης της τελωνειακής, δημοσιονομικής, μεταναστευτικής και υγειονομικής νομοθεσίας του παράκτιου κράτους (άρθρο 42, ΣΔΘ).

Τα παράκτια κράτη που βρίσκονται παρακείμενα σε διεθνή στενά, φέρουν το δικαίωμα να καθορίζουν θαλάσσιες οδούς και να συντάσσουν σχέδια διαχωρισμού κυκλοφορίας για τη ναυσιπλοΐα στα στενά, εάν κάτι τέτοιο κριθεί απαραίτητο για την ασφαλή διέλευση των πλοίων. Βασική προϋπόθεση για τον καθορισμό τέτοιων σχεδίων και οδών είναι η υποβολή σχετικών προτάσεων στον αρμόδιο διεθνή οργανισμό (ΙΜΟ)[6], ο οποίος εγκρίνει εκείνα τα σχέδια και τις διελεύσεις περί των οποίων υπάρχει συμφωνία με τα παράκτια κράτη (άρθρο 41, παρ.1, ΣΔΘ). Η Ελλάδα, στην επικύρωση της ΣΔΘ, κατέθεσε «ερμηνευτική δήλωση», με σκοπό να εξασφαλίσει ότι το παράκτιο κράτος έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να ορίζει την/τις διόδους στενών, με γνώμονα την ελεύθερη ναυσιπλοΐα αλλά και την ασφάλεια του κράτους (Ρούκουνας, 2019). Σημειώνεται ότι πολύ μικρός αριθμός παράκτιων κρατών έχει κάνει χρήση του εν λόγω δικαιώματος (Παπασταυρίδης, 2017).

[6] International Maritime Organization: Διεθνής Οργανισμός Ναυσιπλοΐας: Διεθνής Οργανισμός επίβλεψης της ορθής συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών του σε ζητήματα που αφορούν στη ναυσιπλοΐα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ

2.1 Ορισμός

Με τον όρο «αιγιαλίτιδα ζώνη» περιγράφεται η θαλάσσια ζώνη, η οποία εκτείνεται πέραν της στεριάς και των εσωτερικών χωρικών υδάτων του παράκτιου κράτους, ή των αρχιπελαγικών υδάτων του αρχιπελαγικού κράτους και επί της οποίας το εν λόγω κράτος ασκεί πλήρη (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική) κυριαρχία με βασική αιτιολογία την προάσπιση της εθνικής του ασφάλειας. Η συγκεκριμένη θαλάσσια ζώνη κυριαρχίας καλείται, επίσης, χωρική θάλασσα ή χωρικά ύδατα και το εύρος της, σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982, δε μπορεί να υπερβαίνει τα 12ν.μ. μετρημένο από τις γραμμές βάσης.

Η αιγιαλίτιδα ζώνη και το δικαίωμα πλήρους κυριαρχίας επ' αυτής, δεν περιορίζεται στο τμήμα της θάλασσας αλλά επεκτείνεται και στο βυθό, το υπέδαφος και τον υπερκείμενο αυτής εναέριο τμήμα. (Παπασταυρίδης, 2017). Στη χωρική θάλασσα ένα κράτος κατέχει τόσο κυριαρχία όσο και δικαιοδοσία. Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παράκτιου κράτους (ή του αρχιπελαγικού κράτους) επί της ζώνης αυτής περιορίζονται μόνο από το δικαίωμα των τρίτων κρατών για «αβλαβή διέλευση» (Λαπατσιώρας, 2019).

Η αιγιαλίτιδα ζώνη αναγνωρίζεται σε κάθε παράκτιο κράτος, ανεξάρτητα από το εάν αυτό είναι ηπειρωτικό ή νησιωτικό, δεδομένου ότι κάθε νησιωτικός σχηματισμός θεωρείται ξηρά στα πλαίσια του διεθνούς δικαίου της θάλασσας (Ιωάννου & Στρατή, 2013).

2.2 Καθορισμός Ορίων της Αιγιαλίτιδας Ζώνης

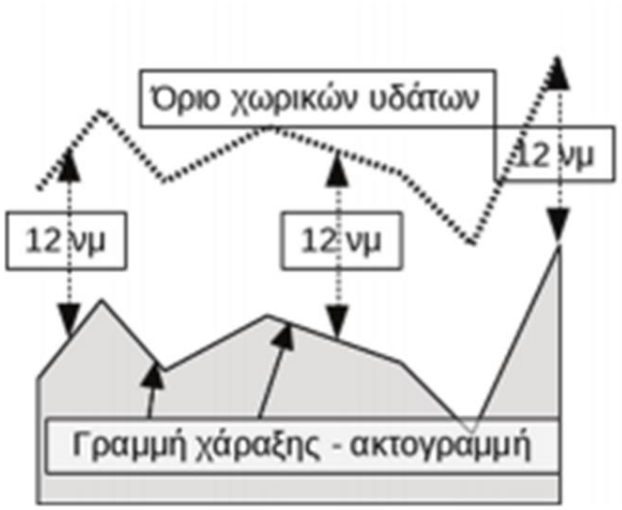
2.2.1 Εσωτερικά Όρια-Γραμμές Βάσεως

Με τον όρο «γραμμές βάσης» περιγράφονται οι φυσικές ή τεχνητές γραμμές που περικλείουν τις ακτές του παράκτιου κράτους και χρησιμοποιούνται ως βάση για τη μέτρηση όλων των θαλάσσιων ζωνών κυριαρχίας και δικαιοδοσίας του, αποτελώντας κομβικό σημείο στη διαδικασία οριοθέτησής τους (Ιωάννου & Στρατή, 2013). Ο καθορισμός των γραμμών βάσεων ποικίλει, κατά μία έννοια, από το ανώτερο σημείο της πλημμυρίδας το χειμώνα μέχρι το κατώτερο σημείο της ρηχίας κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Βέβαια, όταν σημειώνεται σπουδαία απόκλιση, τότε λαμβάνεται υπόψη το χαμηλότερο σημείο της άμπωτης, γνωστό και ως μεγίστη (κατώτατη) ρηχία (Ρούκουνας, 2019). Διακρίνονται δύο βασικές κατηγορίες γραμμών βάσης των παράκτιων κρατών, οι φυσικές ή κανονικές και οι ευθείες.

2.2.1.1 Φυσική ή Κανονική Γραμμή Βάσης

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 της Σύμβασης για το ΔΘ, βασικό σημείο εκκίνησης για τον προσδιορισμό γραμμών βάσης είναι η φυσική ακτογραμμή του παράκτιου κράτους. Με τον όρο φυσική ακτογραμμή περιγράφεται η γραμμή κατώτατης ρηχίας (low-water line), όπως αυτή απεικονίζεται στους ναυτικούς χάρτες μεγάλης κλίμακας που αναγνωρίζονται επίσημα από το παράκτιο κράτος (εικόνα 2). Η φυσική ή κανονική γραμμή βάσης συνιστά τη βασική μέθοδο χάραξης γραμμών βάσης σε περιπτώσεις παράκτιων κρατών, των οποίων οι ακτογραμμές είναι ευθείες και δεν παρουσιάζουν σημαντικές ανωμαλίες (Cassese, 2012). Ωστόσο, σε περιπτώσεις όπου η ακτογραμμή του παράκτιου κράτους παρουσιάζει έντονη ποικιλομορφία[7], η χάραξη της κανονικής γραμμής βάσης καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής και κρίνεται αναγκαία η χρήση εναλλακτικών μεθόδων.

[7] Εμφάνιση έντονων εσοχών, διεισδύσεων ή ύπαρξη νησιωτικού πλέγματος εγγύς της ακτογραμμής

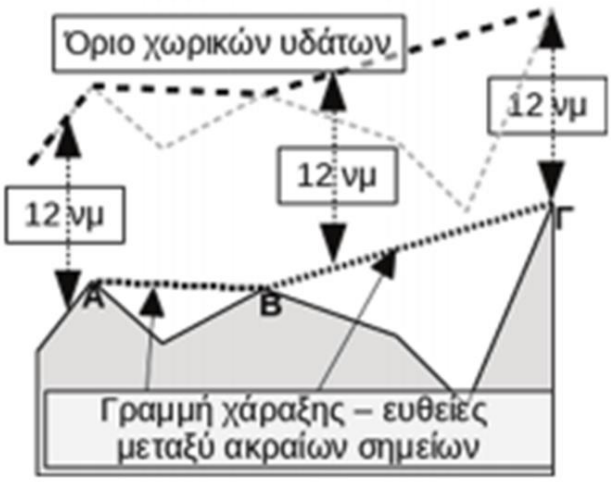
Εικόνα 2: Φυσική γραμμή βάσης

2.2.1.2 Ευθείες Γραμμές Βάσης

Η χρήση ευθειών γραμμών βάσης αποτελεί τη βασικότερη μέθοδο που χρησιμοποιείται όταν η χάραξη φυσικών γραμμών βάσης δεν είναι δυνατή. Συνίσταται στη χάραξη νοητών ευθειών γραμμών που ενώνουν τα διάφορα σημεία της φυσικής ακτογραμμής και χρησιμοποιείται όταν αυτή χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένα γεωγραφικά χαρακτηριστικά (εικόνα 3). Πιο αναλυτικά, το διεθνές δίκαιο της θάλασσας προβλέπει τη χρήση ευθειών γραμμών βάσης στις εξής περιπτώσεις (άρθρο 7, ΣΔΘ):

- Χαρακτηρισμός της φυσικής ακτογραμμής από έντονες κολπώσεις ή οδοντώσεις ή ύπαρξη συστάδας νησιών σε άμεση γειτνίαση με αυτή ή κατά μήκος αυτής.
- Σε περιπτώσεις όπου η ακτή φέρει γεωγραφικά χαρακτηριστικά που την καθιστούν άκρως ασταθή (π.χ. ύπαρξη δέλτα)
- Σε περιπτώσεις όπου η χάραξη ευθειών γραμμών βάσης δεν αποκλίνει σημαντικά από τη γενική κατεύθυνση της ακτογραμμής
- Σε περίπτωση ύπαρξης μόνιμων εγκαταστάσεων που συνιστούν αναπόσπαστο τμήμα του λιμένος και εκτείνονται προς τη θάλασσα, δεδομένου ότι εκλαμβάνονται ως τμήμα της ακτής. Παρόλα αυτά, ευθεία γραμμή από ή προς σκοπέλους δεν πρέπει να χαράσσεται εκτός εάν μια τέτοιου τύπου χάραξη απολαμβάνει διεθνούς αναγνώρισης.

- Σε περιπτώσεις όπου έχει υπάρξει σαφής απόδειξη, μέσω της μακροχρόνιας χρήσης, της σημασίας των ευθειών γραμμών βάσης για το παράκτιο κράτος, ιδιαιτέρως όσον αφορά την οικονομία του.
- Σε περίπτωση όπου η υιοθέτηση ευθειών γραμμών βάσης δεν αποκόπτει τμήμα της αιγιαλίτιδας ζώνης άλλου κράτους από την ανοιχτή θάλασσα ή την αποκλειστική οικονομική του ζώνη.

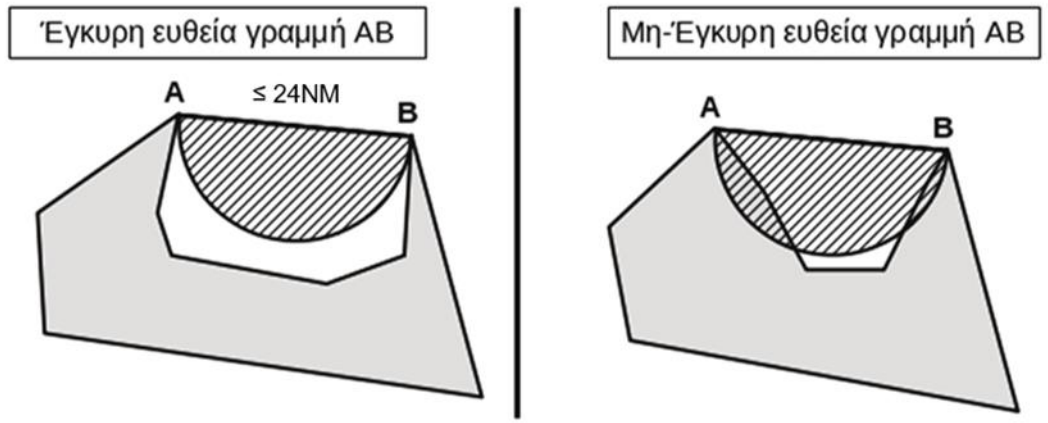

Εικόνα 3: Ευθεία γραμμή βάσης

Ειδικότερα σε ότι αφορά έναν κόλπο[8], δύναται να χαραχθεί ευθεία γραμμή βάσης από τα σημεία της αμπώτιδος στις άκρες της φυσικής εισόδου. Υφίστανται όμως βασικοί περιορισμοί. Κατά πρώτον, η γραμμή δεν μπορεί να ξεπερνά σε μήκος τα 24ν.μ. Σε περίπτωση που αυτό συμβαίνει τότε χαράσσεται γραμμή βάσης 24ν.μ. εσωτερικά του κόλπου. Κατά δεύτερον, οι ευθείες γραμμές βάσεως σε κόλπους υπόκεινται στον έλεγχο του ημικυκλίου (εικόνα 4). Έγκυρη θεωρείται μια τέτοια γραμμή βάσης όταν το εσωτερικό

[8] Σύμφωνα με το άρθρο 10.2 της Σύμβασης ως κόλπος ορίζεται: «η ευδιάκριτη εσοχή ακτής της οποίας η διείσδυση στην ξηρά σε σχέση με το πλάτος του στομίου της είναι τέτοια, ώστε τα ύδατα που περικλείει να περικυκλώνονται από την ακτή αποτελώντας κάτι περισσότερο από μία απλή καμπυλότητα της ακτής. Εν τούτοις, μία τέτοια εσοχή της ακτής δεν θεωρείται κόλπος εκτός αν η επιφάνειά της είναι ίση ή μεγαλύτερη από εκείνη ενός ημικυκλίου που έχει για διάμετρο την ευθεία τη φερόμενη κατά πλάτος του στομίου της εσοχής».

ημικύκλιο που δημιουργείται από αυτή ως διάμετρο, δεν επικαλύπτει χερσαία τμήματα του κόλπου (Λαπατσιώρας, 2019).

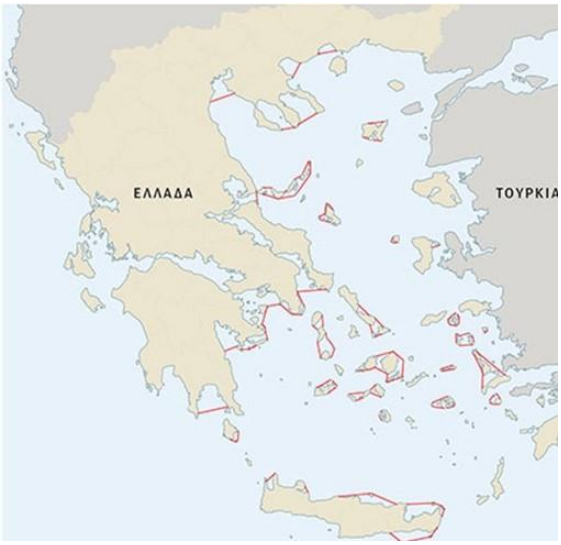
Εικόνα 4: Περιορισμοί ευθειών γραμμών βάσης σε κόλπο

Από τα ανωτέρω κριτήρια όμως εξαιρούνται οι κόλποι όταν οι ακτές τους ανήκουν σε περισσότερα από ένα κράτη καθώς και οι «ιστορικοί κόλποι»[9]. Στην πρώτη περίπτωση γίνεται κατανοητό πως κανένα κράτος δεν μπορεί να χαράξει ευθεία γραμμή βάσης στον κόλπο αποκόπτοντας την δυνατότητα των υπολοίπων για πρόσβαση στην ανοικτή θάλασσα. Στην δεύτερη περίπτωση, η επιφάνεια του «ιστορικού κόλπου» κατατάσσεται στα εσωτερικά ύδατα της παράκτιας χώρας και η ευθεία γραμμή βάσης του στομίου του δύναται να ξεπερνά τα 24ν.μ.

Ενώ οι ευθείες γραμμές βάσης έχουν υιοθετηθεί από πληθώρα κρατών (π.χ. Τουρκία), δίχως μάλιστα να πληρούν πάντα επακριβώς τις προϋποθέσεις της Σύμβασης, η Ελλάδα, μέχρι τα τέλη του 2020, χρησιμοποιούσε μόνο κανονικές γραμμές. Μόλις στα τέλη Δεκεμβρίου του 2020 δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης Προεδρικό Διάταγμα

[9] Σύμφωνα με έκθεση της Γενικής Γραμματείας των Η.Ε., «ιστορικός κόλπος» είναι ο κόλπος «επί του οποίου το παράκτιο Κράτος ασκεί με σαφήνεια, αποτελεσματικότητα και συνέχεια επί μακρό χρονικό διάστημα κυριαρχία, σε αντίθεση με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου, αλλά με την ανοχή της διεθνούς κοινότητας»

(Παράρτημα Α), ενώ υπάρχει και σχετικό Σχέδιο Νόμου (Παράρτημα Β) προς ψήφιση στην Βουλή στις αρχές του 2021, βάσει των οποίων η χώρα εφαρμόζει ευθείες γραμμές βάσεως στην περιοχή του Ιονίου. Τονίζεται, ότι υφίστανται και άλλες περιπτώσεις στην χώρα μας που δύναται να εφαρμοστούν οι ευθείες γραμμές βάσεως (εικόνα 5), πληρώντας τους όρους της Σύμβασης. Υπάρχει και η εκτίμηση πως μια τυπική εφαρμογή των γραμμών αυτών θα οδηγήσει σε μια αύξηση της αιγιαλίτιδας ζώνης της τάξεως του 2-3% μέχρι και 7% (Παπασταυρίδης, 2017).

Εικόνα 5: Ενδεικτικός χάρτης περαιτέρω δυνατοτήτων για ευθείες γραμμές βάσης[10]

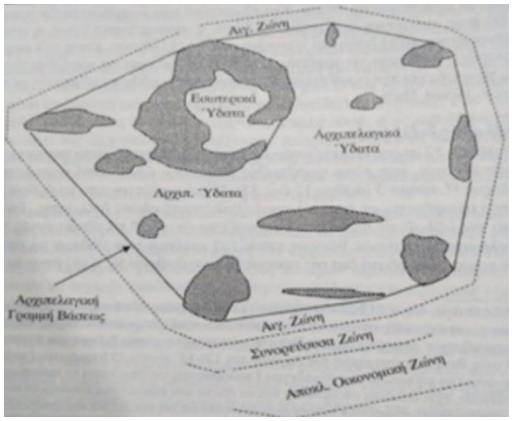
2.2.1.3 Αρχιπελαγικές Γραμμές Βάσης

Μια ιδιαίτερη περίπτωση, που προβλέπει η Σύμβαση, είναι και οι αρχιπελαγικές γραμμές βάσης. Σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. α, αρχιπελαγικό κράτος ορίζεται ένα κράτος «αποτελούμενο εξ ολοκλήρου από ένα ή περισσότερα αρχιπελάγη και μπορεί να περιλαμβάνει και άλλα νησιά». Αντίστοιχα, ως αρχιπέλαγος νοείται «μια ομάδα νησιών, συμπεριλαμβανομένου τμημάτων νησιών, διασυνδεδεμένων υδάτων και άλλων φυσικών

[10] Το κλείσιμο των κόλπων βασίζεται σε συγκεκριμένη μελέτη (Politakis G.P. «The Aegean Agenda: Greek national interests and the new Law of the Sea Conventions». The international Journal of Marine and Coastal Law, 1995, τόμος 10, σελ, 497-527). Στις υπόλοιπες νήσους η χάραξη των γραμμών είναι στοιχειώδης και καταδεικνύει τις πολλαπλές δυνατότητες που υπάρχουν

χαρακτηριστικών που συνδέονται τόσο στενά ώστε τέτοια νησιά, ύδατα και άλλα φυσικά χαρακτηριστικά αποτελούν εγγενή γεωγραφική, οικονομική και πολιτική οντότητα ή που θεωρήθηκαν ιστορικά ως τέτοια» (άρθρο 46β, ΣΔΘ). Τονίζεται πως δικαίωμα χάραξης αρχιπελαγικών γραμμών βάσεων έχουν αποκλειστικά τα χαρακτηρισμένα ως αρχιπελαγικά κράτη και όχι τα μη χαρακτηρισμένα που μπορεί στην επικράτειά τους να βρίσκεται κάποιο αρχιπέλαγος.

Οι αρχιπελαγικές γραμμές βάσης, βάσει του άρθρου 47, είναι ευθείες γραμμές βάσης που πρακτικά ενώνουν τα εξωτερικά γεωγραφικά σημεία του αρχιπελάγους (εικόνα 5). Τα άρθρα 49 και 50 αποσαφηνίζουν πως η θαλάσσια περιοχή εσωτερικά των γραμμών αυτών θεωρείται αιγιαλίτιδα ζώνη ενός κράτους με ευρύτερους περιορισμούς (όπως αυτοί πηγάζουν από τα άρθρα 52 και 53) όπως «πλους διέλευσης» και «αβλαβής διέλευση» (Λαπατσιώρας, 2019). Οι γραμμές όμως τούτες υπόκεινται σε πολύ αυστηρά κριτήρια. Ορισμένα από αυτά αφορούν στο μήκος των γραμμών, το οποίο δεν δύναται να υπερβαίνει τα 100 ή 125ν.μ, άλλα αφορούν στη σχέση υδάτινου και χερσαίου (συμπεριλαμβανομένων των ατόλων[11]) εμβαδού, η οποία πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 1:1 και 9:1, ενώ τέτοιου είδους γραμμές πρέπει να αποτυπώνονται σε κατάλληλης κλίμακας χάρτες και να τυγχάνουν ανάλογης δημοσιότητας (Παπασταυρίδης, 2017).

Εικόνα 6: Αρχιπελαγικές γραμμές βάσης

[11] Ατόλες είναι κοραλλιογενείς νήσοι σε τροπικές θάλασσες και έχουν σχήμα δακτυλιοειδές

Κατά τις διαβουλεύσεις, η ελληνική κυβέρνηση έκανε προσπάθειες να συμπεριληφθούν οι κατάλληλοι όροι στην κατάρτιση της Σύμβασης ώστε να χαρακτηριστούν οι νήσοι του Αιγαίου ως αρχιπελαγικός σχηματισμός και να ισχύσουν οι αντίστοιχες γραμμές βάσης, γεγονός που θα οδηγούσε στην αύξηση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης. Οι προσπάθειες αυτές δεν είχαν επιτυχία και σύμφωνα με το άρθρο 46 η Ελλάδα δεν θεωρείται αρχιπελαγικό κράτος (Λαπατσιώρας, 2019).

2.2.2 Πλάτος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης

Σήμερα, η Σύμβαση για το ΔΘ ορίζει το μέγιστο πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12ν.μ υπολογιζόμενο από τις γραμμές βάσης ενώ ο συγκεκριμένος κανόνας έχει πλέον ενταχθεί και στο εθιμικό δίκαιο της θάλασσας με αποτέλεσμα να δεσμεύει ακόμα και τα κράτη που δεν έχουν υπογράψει τη Σύμβαση του 1982. Ωστόσο, ο εν λόγω κανόνας είναι σχετικά πρόσφατος αφού, ιστορικά, έχουν προταθεί ποικίλοι κανόνες για τον καθορισμό του πλάτους της αιγιαλίτιδας ζώνης των παράκτιων κρατών (Ρούκουνας, 2019).

Μια ευρεία συμφωνία επί του ζητήματος δεν κατέστη δυνατή μέχρι τη Συνδιάσκεψη του 1982, όταν η Νέα Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας συμπεριέλαβε ένα νέο κανόνα για το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης, ο οποίος ανέφερε πως « Κάθε κράτος έχει το δικαίωμα να καθορίσει το πλάτος της αιγιαλίτιδάς του ζώνης μέχρι ένα όριο το οποίο δε θα υπερβαίνει τα 12ν.μ και το οποίο μετριέται από τις γραμμές βάσης που καθορίζονται σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση» (άρθρο 3, ΣΔΘ).

Επιπροσθέτως, τα παράκτια κράτη διατηρούν το δικαίωμα να καθορίσουν το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης τους σε πλάτος μικρότερο των 12ν.μ., χωρίς κάτι τέτοιο να συνεπάγεται την ipso facto απώλεια του δικαιώματος μελλοντικής επέκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12ν.μ., με εξαίρεση τη διατύπωση ρητής παραίτησης εκ μέρους του (Παπασταυρίδης, 2017). Σήμερα 106 από τα κράτη που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση για το ΔΘ, και περισσότερα από 140 διεθνώς, έχουν κάνει χρήση του δικαιώματος καθορισμού της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12ν.μ., ενώ μόνο τρία συμβαλλόμενα κράτη (Μπενίν, Σομαλία, Τόγκο) διεκδικούν την επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης τους πέραν των 12ν.μ. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο

καθορισμός των ορίων της αιγιαλίτιδας ζώνης αποτελεί μονομερή δικαιοπραξία του παράκτιου κράτους, δεδομένου ότι δεν παραβιάζονται οι κανόνες του διεθνούς δικαίου (Χρυσοχού, 2016).

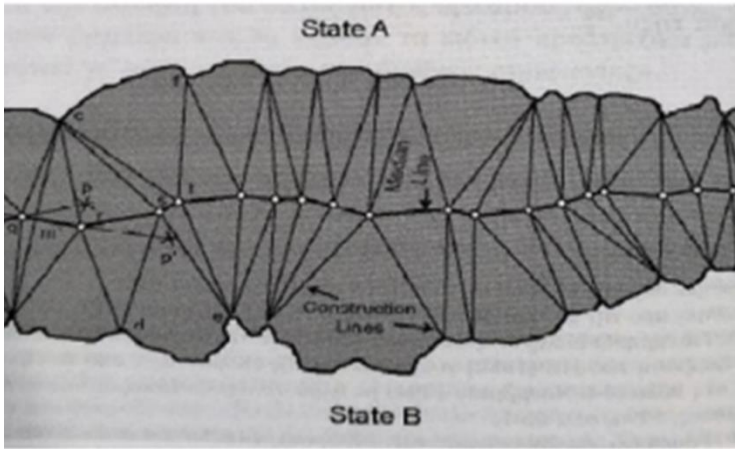
Η Ελλάδα σήμερα διατηρεί αιγιαλίτιδα ζώνη εύρους 6 ναυτικών μιλίων, μετρούμενη από τις φυσικές (κανονικές) γραμμές βάσης του ηπειρωτικού και του νησιωτικού εδάφους της όπως ορίζεται με νόμο από το 1936 (Αναγκαστικός Νόμος 230, 1936). Βέβαια,στον κυρωτικό νόμο για την ΣΔΘ, το 1995 έχει δηλώσει ότι επιφυλάσσεται του δικαιώματος επέκτασης με απόφαση που θα ληφθεί. Στο Ανατολικό Αιγαίο και σε συγκεκριμένο σημείο στην Κέρκυρα (Βορειοανατολικό στενό), λόγω αντικείμενων ακτών γειτνιάζοντων κρατών, το πλάτος των χωρικών υδάτων είναι μικρότερο των 6ν.μ. Στον Έβρο έχει καθοριστεί αιγιαλίτιδα ζώνη με την Τουρκία έως τα 3ν.μ από τις εκβολές του ποταμού (Πρωτόκολλο Αθηνών 1926), βάσει των προτάσεων Μικτής Επιτροπής που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της Συνθήκης της Λωζάνης. Η συμφωνία αυτή είναι και η μοναδική με την Τουρκία σε ότι αφορά τη χωρική θάλασσα. Υπάρχουν βέβαια και συμφωνίες για ορισμένα νησιά της Δωδεκανήσου, όπως αυτή Ιταλίας-Τουρκίας το 1932 και η Συνθήκη των Παρισίων (1947), στις ρυθμίσεις των οποίων εντάσσεται η Ελλάδα, με την ιδιότητα της διάδοχης χώρας των νήσων τούτων (Παπασταυρίδης, 2017).

2.2.3 Εξωτερικά Όρια της Αιγιαλίτιδας Ζώνης

Η έννοια των εξωτερικών ορίων της αιγιαλίτιδας ζώνης, τα οποία ουσιαστικά συνιστούν τα θαλάσσια σύνορα του παράκτιου κράτους, περιγράφει μία νοητή γραμμή της οποίας το κάθε σημείο απέχει από το εγγύτερο σημείο της γραμμής βάσης, απόσταση που ισούται με το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Η μέθοδος προσδιορισμού της εν λόγω γραμμής διαφοροποιείται ανάλογα με το εάν η προσδιοριζόμενη αιγιαλίτιδα ζώνη εντοπίζεται μεταξύ γειτονικών κρατών ή δεν υφίσταται γεωγραφική στενότητα στην περιοχή χάραξης της.

Στην πρώτη περίπτωση του προσδιορισμού της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ γειτονικών κρατών, των οποίων οι ακτές βρίσκονται απέναντι η μία από την άλλη, βασικό σημείο που εξετάζεται είναι εάν η απόσταση μεταξύ των δύο γειτονικών κρατών είναι ίση ή μεγαλύτερη

των 24ν.μ., δηλαδή της απόστασης που επιτρέπει και στα δύο κράτη να προβούν σε εφαρμογή του δικαιώματος προσδιορισμού της χωρικής τους θάλασσας στο μέγιστο όριο των 12ν.μ. Εάν ισχύει κάτι τέτοιο, δεν υφίσταται καμία σύγκρουση συμφερόντων και τα κράτη μπορούν να προχωρήσουν σε μονομερή προσδιορισμό της αιγιαλίτιδας ζώνης τους έως τα 12ν.μ (Κλαδή- Ευσταθοπούλου, 1992). Στην αντίθετη περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 15 της ΣΔΘ, τα κράτη καλούνται να εμπλακούν σε αμοιβαίες διαπραγματεύσεις με στόχο την εξεύρεση μίας κοινά αποδεκτής λύσης. Εφόσον κάτι τέτοιο δεν καταστεί δυνατό, εφαρμόζεται η αρχή της ίσης απόστασης (equidistance principle) και η οριοθέτηση των αιγιαλίτιδων ζωνών γίνεται με βάση τη μέση γραμμή, η οποία χαράζεται παράλληλα προς τις αντικείμενες ακτές (εικόνα 6). Αντιστοίχως, το ίδιο άρθρο ορίζει πως εάν πρόκειται για παράκτια κράτη που συνορεύουν και δεν καταστεί δυνατή η εξεύρεση μίας κοινά αποδεκτής λύσης, εφαρμόζοντας την ίδια αρχή της ίσης απόστασης, η οριοθέτηση γίνεται με βάση την πλάγια γραμμή, η οποία χαράζεται κάθετα στις ακτές τους και κάθε σημείο της οποίας ισαπέχει από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης. Μοναδικές εξαιρέσεις στην εφαρμογή της αρχής της ίσης απόστασης αποτελούν η ύπαρξη ιστορικών τίτλων ή άλλες ειδικές περιστάσεις που υπαγορεύουν τον προσδιορισμό της αιγιαλίτιδας ζώνης δύο κρατών με διαφορετικό τρόπο.

Εικόνα 7: Αρχή μέσης γραμμής- ίσης απόστασης

Το άρθρο 15 αντανακλά και εθιμικό δίκαιο, κάτι που αναγνωρίζεται και από το Διεθνές Δικαστήριο (ΔΔ). Μάλιστα, στην πρόσφατη υπόθεση Κόστα Ρίκα/ Νικαράγουα το δικαστήριο, αντίθετα προς τις επικλήσεις της Νικαράγουας, έκρινε ότι για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης εφαρμόζεται το άρθρο 15. Με τον τρόπο αυτό θεωρείται ότι αποκατέστησε την τάξη στην οριοθέτηση των χωρικών υδάτων καθώς τούτη είχε διασαλευτεί από μια άλλη απόφαση δικαστηρίου, στην υπόθεση Κροατία/ Σλοβενία. Στην υπόθεση αυτή το δικαστήριο, αποκλίνοντας από τις σχετικές διατάξεις της ΣΔΘ, εφάρμοσε πρακτικά κανόνες οριοθέτησης ΑΟΖ/ υφαλοκρηπίδας για οριοθέτηση χωρικών υδάτων, ευνοώντας, εν τέλει, την Σλοβενία (Παπασταυρίδης, 2020).

Στη δεύτερη περίπτωση που αφορά περιοχές όπου δεν υφίσταται γεωγραφική στενότητα, τα κράτη έχουν το δικαίωμα μονομερούς προσδιορισμού της αιγιαλίτιδας ζώνης τους έως το όριο των 12ν.μ. που θέτει το διεθνές δίκαιο. Ο μονομερής προσδιορισμός γίνεται με βάση μία από τις τρεις ακόλουθες μεθόδους (Κλαδή- Ευσταθοπούλου, 1992):

- Παράλληλη χάραξη, η οποία περιλαμβάνει τη χάραξη μίας νοητής γραμμής, η οποία είναι παράλληλη προς τις ακτές του κράτους σε έκταση που αντιστοιχεί στο πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης
- Πολυγωνική χάραξη, η οποία περιλαμβάνει τη χάραξη μίας νοητής γραμμής, η οποία δομείται από επιμέρους ευθείες γραμμές παράλληλες προς τις γραμμές βάσης που ενώνουν τα ακρωτήρια.
- Μέθοδος του ημικυκλίου, η οποία περιλαμβάνει τη χάραξη μιας νοητής γραμμής της οποίας κάθε σημείο απέχει από τα εγγύτερα σημεία της ακτής απόσταση που αντιστοιχεί στο ανώτερο ,επιτρεπτό όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης.

2.3 Το Δικαίωμα της Αβλαβούς Διέλευσης

Το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης αφορά το δικαίωμα διέλευσης αλλοδαπών πλοίων με σημαία μέσα από την αιγιαλίτιδα ζώνη του παράκτιου κράτους χωρίς την ανάγκη για

συγκατάθεσή του (Agyebeng, 2006). Το εν λόγω δικαίωμα πηγάζει από το εθιμικό δίκαιο και την κωδικοποίησή του μέσα από τις Συμβάσεις της Γενεύης του 1958 και του Montego Bay του 1982. Βασική προϋπόθεση για την καλύτερη κατανόησή του αποτελεί η αποσαφήνιση των εννοιών της «διέλευσης» και του «αβλαβούς» χαρακτήρα αυτής.

Με τον όρο «διέλευση» περιγράφεται η ναυσιπλοΐα μέσα από την αιγιαλίτιδα ζώνη του παράκτιου κράτους, η οποία στοχεύει αποκλειστικά στο διάπλου της συγκεκριμένης θάλασσας χωρίς την είσοδο του αλλοδαπού πλοίου στα εσωτερικά ύδατα ή τον προσορμισμό σε αγκυροβόλιο ή σε λιμενικές εγκαταστάσεις έξω από τα εσωτερικά ύδατα ή την πορεία προς ή την αναχώρηση από τα εσωτερικά ύδατα και η οποία οφείλει να χαρακτηρίζεται από συνέχεια και ταχύτητα. Η στάση και η αγκυροβόληση αλλοδαπών πλοίων επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, μόνο στην περίπτωση που αποτελούν συνήθη περιστατικά της ναυσιπλοΐας ή κρίνονται αναγκαία για λόγους ανωτέρας βίας ή κινδύνου ή ανάγκης για παροχή βοήθειας σε άτομα, πλοία ή αεροσκάφη που διατρέχουν κίνδυνο (άρθρο 18, παρ.1, ΣΔΘ).

Όσον αφορά τον όρο «αβλαβής διέλευση», αυτός περιγράφει τη διέλευση ενός πλοίου τρίτης χώρας το οποίο δεν επιδίδεται σε ενέργειες που διαταράσσουν την ειρήνη, την ασφάλεια και τη δημόσια τάξη του παράκτιου κράτους, όπως αυτές καθορίζονται αναλυτικά στο άρθρο 19(1) της ΣΔΘ. Στο πλαίσιο αυτό, απαγορεύεται επιβίβαση και αποβίβαση επιβατών ή υλικών, πράξεις που συνιστούν λαθρεμπορία και απαιτείται τήρηση των υγειονομικών, μεταναστευτικών και τελωνειακών κανονισμών (Ρούκουνας, 2019).

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά των ειδικών ρυθμίσεων που ισχύουν αναφορικά με το δικαίωμα αβλαβούς διέλευσης των διάφορων ειδικών τύπων πλοίων και αεροσκαφών. Πιο αναλυτικά, όσον αφορά τα υποβρύχια και τα άλλα καταδυόμενα πλοία, η ΣΔΘ ορίζει ότι κατά την άσκηση του δικαιώματος αβλαβούς διέλευσης, υποχρεούνται να πλέουν στην επιφάνεια της θάλασσας και να φέρουν εμφανή χαρακτηριστικά της χώρας προέλευσής τους (σημαία) (άρθρο 20, ΣΔΘ).

Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελούν τα πολεμικά πλοία αφού η ισχύς ή μη του δικαιώματος αβλαβούς διέλευσης σε αυτά αποτελεί αντικείμενο ερμηνευτικής διαμάχης μεταξύ των νομικών. Από τη μία πλευρά, διατυπώνεται η άποψη ότι ο εγγενής μη αβλαβής χαρακτήρας των πολεμικών πλοίων τα αποκλείει αυτομάτως από το συγκεκριμένο δικαίωμα. Ωστόσο, η

επικρατέστερη νομική άποψη αναφέρει ότι από κανένα σημείο της ΣΔΘ δεν προκύπτει σαφής αποκλεισμός του εν λόγω τύπου πλοίων (Ιωάννου & Στρατή, 2013). Επιπλέον, υπέρ της συγκεκριμένης άποψης λειτουργεί και το γεγονός ότι η πλειοψηφία των παράκτιων κρατών δεν απαιτεί γνωστοποίηση για την είσοδο αλλοδαπών πολεμικών πλοίων εντός της αιγιαλίτιδας ζώνης του (Παπασταυρίδης, 2017).

Όσον αφορά τα πυρηνοκίνητα πλοία, ή τα πλοία που μεταφέρουν ραδιενεργές ή άλλες εγγενώς επικίνδυνες ή επιβλαβείς ουσίες, η ΣΔΘ ορίζει ότι αυτά έχουν την υποχρέωση να φέρουν τα απαραίτητα έγγραφα και να τηρούν τα ειδικά προληπτικά μέτρα που έχουν θεσπιστεί για αυτά μέσα από διεθνείς συμφωνίες (άρθρο 23, ΣΔΘ).

Τέλος, σε ότι αφορά τα αεροσκάφη, αυτά δε διατηρούν το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης δεδομένου ότι αυτό, εξ' ορισμού δεν επεκτείνεται στον εναέριο χώρο που βρίσκεται πάνω από τη χωρική θάλασσα. Συνεπώς, για τον εναέριο χώρο πάνω από την αιγιαλίτιδα ζώνη ισχύουν οι κανόνες που ισχύουν και στην ξηρά του κράτους και για τη διέλευση οποιουδήποτε αεροσκάφους απαιτείται η προηγούμενη εξασφάλιση σχετικής άδειας. Στην περίπτωση των πολιτικών αεροσκαφών ισχύει το συμβατικό δικαίωμα διέλευσης, με την προϋπόθεση της κατάθεσης του σχεδίου πτήσης τους, ενώ το δικαίωμα διέλευσης των στρατιωτικών αεροσκαφών διασφαλίζεται μόνο μετά την εξασφάλιση ειδικής άδειας από το παράκτιο κράτος (Κλαδή- Ευσταθοπούλου, 1992).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ

3.1 Η Αρχική Θέση της Ελληνικής Πολιτικής

Βασικό χαρακτηριστικό της πολιτικής που άσκησε η Ελλάδα κατά την αυγή του 20ού αιώνα, η οποία συνεχίστηκε μέχρι τα μισά του, ήταν η προσπάθεια καθορισμού μίας ισχυρής θέσης της χώρας στο διεθνές γεωπολιτικό σύστημα (Σβολόπουλος, 1992). Ωστόσο, η αποδυνάμωση της γεωπολιτικής και διαπραγματευτικής ισχύος της χώρας ως αποτέλεσμα των αλλεπάλληλων πολεμικών συγκρούσεων (Βαλκανικοί Πόλεμοι, Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, Μικρασιατική Καταστροφή) και η τραγική ακύρωση της Μεγάλης Ιδέας έστρεψαν σταδιακά τον προσανατολισμό της εξωτερικής πολιτικής προς την κατεύθυνση της επίκλησης του διεθνούς δικαίου και της προστασίας των διεθνών θεσμών (Ροζάκης, 1991).

Η λήξη της Μικρασιατικής εκστρατείας βρήκε την Ελλάδα αποδυναμωμένη και αντιμέτωπη με πλήθος μείζονων εσωτερικών προβλημάτων, όπως η αρωγή και αποκατάσταση των τεράστιων προσφυγικών κυμάτων που είχαν καταφτάσει από τη Μικρά Ασία και η διαχείριση του δυσθεώρητου εξωτερικού χρέους της χώρας (Σταυριανός, 2007). Το γεγονός αυτό οδήγησε σε πλήρη αναθεώρηση της εξωτερικής πολιτικής της χώρας, η οποία πλέον επικεντρώνεται στη διαφύλαξη των εθνικών συνόρων, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων (αιγιαλίτιδα ζώνη), στα πλαίσια που ορίζονται από την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης ενάντια στις αναθεωρητικές τάσεις γειτονικών κρατών, όπως η Ιταλία (Τσιριγώτης, 2013). Με βάση τις διατάξεις της προαναφερθείσας συνθήκης, το μέγιστο εύρος της ελληνικής (όπως και της τουρκικής) αιγιαλίτιδας ζώνης καθορίστηκε στα 3ν.μ.

Σημειώνεται πως η Ελλάδα είχε υιοθετήσει το όριο των 3ν.μ ως εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης ήδη από τα μέσα του προηγούμενου αιώνα, και συγκεκριμένα από το 1869, για λόγους που σχετίζονταν κυρίως με τα αποκλειστικά αλιευτικά δικαιώματα στη συγκεκριμένη θαλάσσια ζώνη (Fulton, 1911) ακολουθώντας το παράδειγμα και άλλων μεγάλων ναυτικών δυνάμεων, όπως η Μεγάλη Βρετανία, η οποία υπήρξε βασικός υπέρμαχος του κανόνα των 3ν.μ κατά τον 19ο αιώνα (Κλάδη Ευσταθοπούλου, 1992).

Κατά την εποχή του Μεσοπολέμου, και συγκεκριμένα το έτος 1931, θεσπίστηκε ο νόμος 5017/1931 «περί πολιτικής αεροπορίας», ο οποίος προέβλεπε το απόλυτο δικαίωμα του κράτους για άσκηση πλήρους κυριαρχίας στον εναέριο χώρο που βρίσκεται άνωθεν του εδάφους της επικράτειάς του, συμπεριλαμβανομένων της αιγιαλίτιδας ζώνης και του υπερκείμενου ατμοσφαιρικού αέρα (άρθρο 1, παρ.2). Το συγκεκριμένο νομοθέτημα υπήρξε αποτέλεσμα της προσπάθειας εναρμόνισης του εθνικού δικαίου με τις διατάξεις της Σύμβασης των Παρισίων του 1919 που αφορούσε στον καθορισμό κανόνων για την εναέρια κυκλοφορία (Δίπλα & Ροζάκης, 2004). Το ίδιο έτος ακολούθησε ακόμα μία σχετική νομοθετική ρύθμιση μέσω της έκδοσης του Προεδρικού Διατάγματος της 6ης Σεπτεμβρίου 1931 «περί καθορισμού πλάτους χωρικών υδάτων όσον αφορά τα ζητήματα της Αεροπορίας και της Αστυνομίας αυτής», το οποίο όριζε το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης που αναφερόταν στον προαναφερθέντα νόμο στα 10ν.μ. από τις ακτές της επικράτειας (Λιμαντζάκης, 2020).

3.2 Η Πρώτη Επέκταση της Ελληνικής Αιγιαλίτιδας Ζώνης

Η πρώτη επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης της Ελλάδας έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά, μέσω του αναγκαστικού νόμου[12] 230/1936, το μοναδικό άρθρο του οποίου προέβλεπε τον καθορισμό της αιγιαλίτιδας ζώνης της χώρας στα 6ν.μ από

[12] Οι Αναγκαστικοί (ή Προσωρινοί) νόμοι είναι μία κατηγορία, εκ των τριών βασικών, νόμων (οι λοιπές είναι οι Ουσιαστικοί και οι Τυπικοί). Η έκδοσή τους γίνεται σε περιπτώσεις υψίστης και έκτακτης εθνικής ανάγκης από τον άρχων της εκτελεστικής εξουσίας.

τις ακτές ενώ υπήρχε και η αναφορά για την παραμονή της ισχύος των προηγούμενων σχετικών διατάξεων που αναφέρονται σε ειδικές περιπτώσεις και ορίζουν την αιγιαλίτιδα ζώνη «μείζων ή ελάσσων των έξι ναυτικών μιλίων» (Αναγκαστικός Νόμος 230, 1936). Όπως είναι προφανές, το Προεδρικό Διάταγμα του 1931 εμπίπτει στις προαναφερθείσες ισχύουσες διατάξεις που αφορούν ειδικές περιπτώσεις, συνεπώς εξακολούθησε να βρίσκεται σε ισχύ.

Οι αιτίες που οδήγησαν το καθεστώς Μεταξά στην επέκταση των εθνικών χωρικών υδάτων από τα 3ν.μ. στα 6ν.μ. περιλαμβάνουν, αφενός, τη συνειδητοποίηση ότι η πλειοψηφία των κρατών προέβαινε σε ανάλογη επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης τους (Αντωνόπουλος, 2018), αφετέρου, την επιθυμία να επιβληθεί ένα ανάχωμα στις επεκτατικές τάσεις του φασιστικού καθεστώτος Μουσολίνι στην Ιταλία, το οποίο επεδίωκε να παγιώσει την κυριαρχία του στα Δωδεκάνησα μέσω της εγκατάστασης στρατιωτικών βάσεων και εποίκων στα εδάφη τους (Λιμαντζάκης, 2020).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η εν λόγω πρώτη επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης της Ελλάδας εφαρμόστηκε σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια και έγινε θετικά αποδεκτή από τη διεθνή κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας, η οποία δεν προέβη σε καμία σχετική διαμαρτυρία μέχρι το 1975 (Χρυσοχού, 2016).

Με την επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης στα 6ν.μ δημιουργήθηκε μία ανομοιομορφία μεταξύ της ζώνης κυριαρχίας της χώρας στη θάλασσα και της αντίστοιχης ζώνης στον αέρα (για λόγους αεροπλοΐας και αστυνομίας), αφού η δεύτερη υπερέβαινε την πρώτη κατά 4ν.μ. Ωστόσο, η εν λόγω ανομοιομορφία δεν αντίκειται στις ισχύουσες διατάξεις του διεθνούς δικαίου της θάλασσας. Αρχικά, το άρθρο 3 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το ΔΘ ορίζει ότι το κάθε κράτος δικαιούται να ορίσει την αιγιαλίτιδα ζώνη του σε πλάτος που δεν υπερβαίνει τα 12ν.μ, χωρίς ωστόσο να απαγορεύει τον καθορισμό της σε μικρότερο πλάτος. Επιπλέον, όσον αφορά τον καθορισμό του εθνικού εναέριου χώρου, η χώρα μας έχει προβεί εγκαίρως σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες γνωστοποίησης όπως αυτές απορρέουν από τις ισχύουσες διεθνείς συνθήκες. Πιο αναλυτικά, η Ελλάδα έχει καλύψει την υποχρέωση της για γνωστοποίηση προς τη Διεθνή Επιτροπή Αεροναυτιλίας (CINA) των χαρτών εναέριου χώρου, των καθορισμένων αεροδιαδρόμων και των σημείων transit στα βόρεια και ανατολικά της σύνορα, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Παραρτήματος «F» της Σύμβασης των Παρισίων για την Εναέρια Κυκλοφορία (1919). Οι

προαναφερθέντες χάρτες περιέχουν τη σαφή αποτύπωση του εξωτερικού ορίου του εθνικού εναέριου χώρου της Ελλάδας στα 10ν.μ (Αντωνόπουλος, 2018).

Η βασική αιτία της στρατηγικής επιλογής της Ελλάδας για διαμόρφωση δύο «αιγιαλίτιδων ζωνών» πρέπει να αναζητηθεί στη μορφολογία και το χαρακτήρα του ελληνικού κράτους αφού συνιστά ταυτόχρονα ένα παράκτιο κράτος και μία σημαντική ναυτική δύναμη. Κατά συνέπεια, η χώρα επέλεξε να μην αυξήσει την αιγιαλίτιδα ζώνη της πέραν των 6 ν.μ ώστε να μην καλύψει τα διεθνή στενά ναυσιπλοΐας. Αντιθέτως, δεδομένου ότι δε συντρέχουν αντίστοιχοι λόγοι και στον εθνικό εναέριο χώρο, το πλάτος της ζώνης αυτής καθορίζεται στα 10ν.μ (Αντωνόπουλος, 2018). Συνάγεται, λοιπόν, ότι ολόκληρη η ζώνη των 10ν.μ, όπως ρητά ορίζεται στο Προεδρικό Διάταγμα του 1931, υπόκειται στο καθεστώς πλήρους αιγιαλίτιδας ζώνης, ωστόσο η Ελλάδα, για λόγους διευκόλυνσης της διεθνούς ναυσιπλοΐας έχει επιλέξει να χρησιμοποιήσει μόνο τα 6ν.μ στη θάλασσα. Η άποψη αυτή δικαιολογεί και την κατοχύρωση εναέριου χώρου πέραν της (χρησιμοποιούμενης) αιγιαλίτιδας ζώνης, κάτι το οποίο, σε διαφορετική περίπτωση μη ύπαρξης κατοχυρωμένης αιγιαλίτιδας ζώνης 10 ναυτικών μιλίων, θα αντέκειτο στο διεθνές δίκαιο (Οικονομίδης, 1993).

3.3 Η Αλλαγή της Ελληνικής Οπτικής (Δεκαετία 1970)

Η απροθυμία της Ελλάδας να επεκτείνει τη ζώνη θαλάσσιας κυριαρχίας της πέραν των 6 ν.μ άλλαξε στις αρχές της δεκαετίας του 1970, συγκεκριμένα το 1973, χρονιά κατά την οποία ξεκίνησαν οι εργασίες της Τρίτης Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας. Λαμβάνοντας υπόψη τις συζητήσεις της Συνδιάσκεψης και εικάζοντας ότι το τελικό αποτέλεσμα αυτών θα είναι ευνοϊκό για τις ελληνικές επιδιώξεις, έλαβε χώρα η έκδοση του νομοθετικού διατάγματος 187/1973 «περί Κώδικος Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου», το οποίο όριζε πως το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης παραμένει στα 6ν.μ αλλά περιελάβανε, στο άρθρο 139, και πρόβλεψη για δυνατότητα μεταβολής του εν λόγω ορίου

«διά Προεδρικών Διαταγμάτων εκδιδομένων προτάσει του Υπουργικού Συμβουλίου» (Νομοθετικό Διάταγμα 187, 1973).

Η Τουρκία αντέδρασε έντονα στο εν λόγω νομοθέτημα- και την προοπτική επικύρωσής του από τις αποφάσεις της Συνδιάσκεψης- προβάλλοντας το επιχείρημα ότι το Αιγαίο αποτελεί «ημίκλειστη θάλασσα» και για το λόγο αυτό, η οριοθέτηση χωρικών υδάτων στην περιοχή θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ειδική περίπτωση και όχι με βάση τους γενικούς κανόνες που απορρέουν από τις διεθνείς συνθήκες. Αναλυτικότερα, η τουρκική εξωτερική πολιτική προσανατολίστηκε στο αίτημα για θέσπιση ειδικού νομικού καθεστώτος αναφορικά με τα νησιά που βρίσκονται πλησίον των ακτών ενός αλλοδαπού κράτους και αντιτάχθηκε με σθένος στη διαφαινόμενη προοπτική θέσπισης ενός γενικού κανόνα για δικαίωμα επέκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης έως τα 12ν.μ (Παπασταυρίδης, 2020). Ωστόσο, όταν τα αιτήματα της τουρκικής πλευράς δεν έγιναν αποδεκτά από τη διεθνή κοινότητα, η ρητορική της χώρας επικεντρώθηκε στην ανάδειξη του ανασταλτικού ρόλου που θα διαδραμάτιζε μία πιθανή επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12ν.μ αναφορικά με την ελεύθερη ναυσιπλοΐα στο Αιγαίο και τον Εύξεινο Πόντο με βασικούς αποδέκτες τις δύο υπερδυνάμεις της εποχής, τις Η.Π.Α. και τη Σοβιετική Ένωση. Σημειώνεται ότι ούτε η συγκεκριμένη πρωτοβουλία βρήκε θετική ανταπόκριση με τις δύο δυνάμεις να αντιτίθενται στη διαμόρφωση ειδικού καθεστώτος και, ιδιαιτέρως, τη Σοβιετική Ένωση να δηλώνει ευνοϊκά διακείμενη προς τις ελληνικές επιδιώξεις εάν η Ελλάδα διασφάλιζε την ελεύθερη διέλευση των πλοίων της (Ροζάκης, 1991).

Ακολουθώντας το παράδειγμα πολλών κρατών που προχωρούσαν σε επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης τους στα 12ν.μ κατά την εποχή εκείνη, το καλοκαίρι του 1974 η Ελλάδα (και λόγω της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο αλλά και της έκδηλης επιθετικότητας προς τη χώρα μας) γνωστοποίησε την πρόθεσή της να προβεί σε ανάλογη διευθέτηση με αποτέλεσμα να προκαλέσει την οργισμένη αντίδραση της τουρκικής πλευράς, η οποία διεμήνυσε ότι μία τέτοια πράξη θα ήταν αφορμή πολέμου, δήλωση που προμήνυε αντίδραση που θα ισοδυναμούσε με κήρυξη πολέμου μεταξύ τους. Λίγους μήνες αργότερα, στις 15 Απριλίου 1975, η τουρκική απειλή επαναλήφθηκε διά στόματος του τότε πρωθυπουργού Suleyman Demirel, εντείνοντας περαιτέρω τις ήδη τεταμένες ελληνοτουρκικές σχέσεις. Παρά το γεγονός ότι οι τουρκικές απειλές έρχονταν σε ευθεία αντίθεση με τις αρχές του

διεθνούς δικαίου που θεωρούσαν την οριοθέτηση αιγιαλίτιδας ζώνης ως μονομερές δικαίωμα του παράκτιου κράτους (Λιμαντζάκης, 2020), η Ελλάδα έλαβε σοβαρά υπόψη της την απειλή πολέμου και υπαναχώρησε, αρχικά, μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών της διεθνούς Συνδιάσκεψης που αναμενόταν να ενισχύσουν σημαντικά τις ελληνικές θέσεις επί του ζητήματος (Συρίγος, κ.ά, 2018).

3.4 Η Σύγχρονη Θέση της Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα της παρούσας εργασίας, οι εργασίες της Τρίτης Συνδιάσκεψης για το Δίκαιο της Θάλασσας ολοκληρώθηκαν το 1982 στο Montego Bay της Jamaica και οδήγησαν στην υπογραφή της σχετικής Τελικής Πράξης της Σύμβασης για το ΔΘ. Όπως αναμενόταν, οι προβλέψεις της εν λόγω Σύμβασης ενίσχυαν τις ελληνικές θέσεις σχετικά με το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης, αφού όριζαν ότι αυτό δε μπορεί να υπερβαίνει τα 12 ν.μ υπολογιζόμενο από τις γραμμές βάσεις και ότι ο καθορισμός του αποτελεί αναφαίρετο και μονομερές δικαίωμα του παράκτιου κράτους (Σύμβαση του ΔΘ, 1982).

Η μη ευόδωση των τουρκικών επιδιώξεων σχετικά με την επιβολή ειδικού καθεστώτος στο Αιγαίο είχε ως αποτέλεσμα την έντονη δυσαρέσκεια της Τουρκίας, η οποία αρνήθηκε να επικυρώσει τη Σύμβαση για το ΔΘ (Λιμαντζάκης, 2020) παρά το γεγονός ότι προχώρησε στην εφαρμογή του κανόνα των 12ν.μ στην Ανατολική Μεσόγειο και τον Εύξεινο Πόντο (Συρίγος, κ.ά., 2018). Επιπλέον, προχώρησε σε εσωτερική νομοθετική ρύθμιση που όριζε ότι η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης της θα γίνεται βάσει της αρχής της ευθυδικίας (equity) και όχι την αρχή της μέσης γραμμής (median line) (Ροζάκης, 1991).

Η Σύμβαση για το ΔΘ τέθηκε σε ισχύ το 1994 ενώ η Ελλάδα προχώρησε στην επικύρωσή της στις 31 Μαΐου 1995 με το νόμο 2321/1995, ο οποίος προβλέπει ότι η Ελλάδα διατηρεί το δικαίωμα που πηγάζει από το άρθρο 3 της Σύμβασης του 1982 για επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης της έως τα 12ν.μ σε οποιοδήποτε χρόνο το κρίνει σκόπιμο (Νόμος

Υπ΄Αριθμ. 2321, 1995). Αντιδρώντας σε αυτή τη νομοθετική ρύθμιση, η Τουρκική Εθνοσυνέλευση εξέδωσε ένα ψήφισμα στις 8 Ιουνίου του 1995, το οποίο ανέφερε ότι η επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης το 1936 συνιστούσε παραβίαση της ισορροπίας που είχε επιτευχθεί με τη σύναψη της Συνθήκης της Λωζάνης (1923) και πως προκειμένου να αποτρέψει την πλήρη ανατροπή της προαναφερθείσας ισορροπίας η Τουρκία «δεν είναι δυνατόν να αποδεχθεί ότι θα διεξάγει την θαλάσσια επικοινωνία της με τις ανοιχτές θάλασσες και τους ωκεανούς διαμέσου των ελληνικών χωρικών υδάτων, καθώς έχει ζωτικά συμφέροντα στο Αιγαίο». Ως εκ τούτου, η Τουρκική Εθνοσυνέλευση αποφάσιζε να εξουσιοδοτήσει την κυβέρνηση να αναλάβει κάθε αρμοδιότητα, χωρίς χρονικούς περιορισμούς και να προβεί στη λήψη όλων των απαιτούμενων μέτρων, χωρίς χρονοτριβή, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών, για την προάσπιση και διασφάλιση των ζωτικών εθνικών συμφερόντων της Τουρκίας (Μάνος & Συρίγος, 2020).

Αξίζει, βέβαια, να αναφερθεί ότι τον Οκτώβριο του 2018, ο Υπουργός Εξωτερικών Νίκος Κοτζιάς ανακοίνωσε την πρόθεση της τότε κυβέρνησης να προχωρήσει σε άσκηση του δικαιώματος επέκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12ν.μ, αρχικά, στις περιοχές του Ιονίου, της Κρήτης και στην περιοχή από τα Αντικύθηρα έως το Σαρωνικό, για τις οποίες είχαν ήδη ετοιμαστεί τα σχετικά Προεδρικά Διατάγματα και, σε δεύτερη φάση, στην περιοχή ανάμεσα στο Σαρωνικό και τον Παγασητικό. Μάλιστα ο ίδιος είχε εξηγήσει πως «Το πρώτο βήμα είναι να κλείσουν οι κόλποι, το δεύτερο βήμα είναι να φτιαχτούν παντού μαζί με τους κόλπους οι γραμμές βάσης και το τρίτο είναι, με βάση αυτά, να γίνει επέκταση από τα 6 στα 12 μίλια» (Newsroom, 2018). Παρόλο που το σχετικό νομοσχέδιο δεν κατατέθηκε ποτέ, εξαιτίας της αλλαγής της πολιτικής ηγεσίας, και ο σημερινός πρωθυπουργός διακήρυξε, τον Αύγουστο του 2020, την πρόθεση του να προχωρήσει στην επέκταση των εθνικών χωρικών υδάτων στο Ιόνιο. Κινούμενος στο ίδιο σχεδόν πλαίσιο με τον κ. Κοτζιά, μεταξύ άλλων, δήλωσε: «ένα δικαίωμα το οποίο η χώρα μας επιφυλάσσεται να ασκήσει μελλοντικά και σε άλλες θαλάσσιες περιοχές και το οποίο έχουν ήδη ασκήσει οι γείτονές μας με σεβασμό στη σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας και την εφαρμογή της μέσης γραμμής εκεί που η απόσταση μεταξύ των ακτών είναι μικρότερη από τα 24 μίλια» (Φωτούλας, 2020). Η βούληση της κυβέρνησης, σε συνέχεια και με βάση το σχεδιασμό της προηγούμενης, οδήγησαν στην έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος 107 (Παράρτημα Α) και στη σύνταξη Σχεδίου Νόμου (Παράρτημα Β) που αναμένεται να ψηφισθεί μετά την κατάθεση της

παρούσας διπλωματικής εργασίας. Βάσει των ανωτέρω, η Ελλάδα αναμένεται σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στα 12ν.μ, εφαρμόζοντας μάλιστα και ευθείες γραμμές βάσης, στο Ιόνιο (από βόρεια της Κέρκυρας μέχρι το ακρωτήρι Ταίναρο[13]).

3.5 Οι Διερευνητικές Συνομιλίες

Παρά το γεγονός ότι τα τουρκικά επιχειρήματα καταρρίπτονται ανατρέχοντας στο διεθνές δίκαιο, το οποίο, από την άλλη πλευρά, αποδίδει στην Ελλάδα το μονομερές δικαίωμα της επέκτασης των εθνικών χωρικών της υδάτων στα 12ν.μ, η χώρα μας επέλεξε, στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας να προχωρήσει σε διμερείς «διερευνητικές συνομιλίες» με την Τουρκία σχετικά με τη διερεύνηση των πιθανών προοπτικών και επιπτώσεων μίας τέτοιας πράξης. Οι διερευνητικές, για την ελληνική πλευρά, είχαν διττό στόχο. Πρωταρχικός στόχος ήταν η διερεύνηση πιθανών λύσεων στα περιφερειακά προβλήματα των δύο χωρών που εκκρεμούσαν επί σειρά ετών. Στόχος όμως αποτελούσε και η αποκλιμάκωση της έντασης. Πράγματι, τηρώντας τον όρο του διεθνούς δικαίου περί διαπραγματεύσεων, ότι κατά την διάρκεια αυτών δεν θα υπάρχουν προκλήσεις που να επηρεάζουν το εν λόγω περιβάλλον, ο στόχος επετεύχθει, με μοναδικές εξαιρέσεις τις περιορισμένες παραβιάσεις και παραβάσεις του εναερίου χώρου και στο FIR αντίστοιχα (Ροζάκης, 2021). Οι συνομιλίες αυτές ξεκίνησαν το 2002 και, σύμφωνα με τις διαθέσιμες πηγές, τον επόμενο χρόνο διαφάνηκε ένα ισχυρό ενδεχόμενο επίτευξης σχετικής συμφωνίας. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, η συμφωνία αυτή προέβλεπε, σε πρώτο στάδιο, την επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης των ηπειρωτικών ακτών της Ελλάδας και της Εύβοιας στα 12ν.μ και, εν συνεχεία, στην περιορισμένη ή τμηματική επέκταση των χωρικών υδάτων των νησιωτικών ακτών σε πλάτος που θα κυμαινόταν μεταξύ των 8 και των 10ν.μ, χωρίς να υπάρχουν σαφείς πληροφορίες σχετικά με το εάν η εφαρμογή αυτού του κανόνα θα ήταν καθολική και θα περιλάμβανε και τα νησιά που βρίσκονται πλησίον των τουρκικών ακτών (Συρίγος, 2018). Το επόμενο στάδιο της

[13] Το Ταίναρο είναι το νοτιότερο ακρωτήρι της μεσαίας (εκ των τριών) χερσονήσου στην Πελοπόννησο

συμφωνίας προέβλεπε ότι η Ελλάδα θα προέβαινε στις κατάλληλες ενέργειες για την ταύτιση του πλάτους της αιγιαλίτιδας ζώνης με το αντίστοιχο πλάτος του εθνικού εναέριου χώρου, επεκτείνοντας τα υφιστάμενα όριά της. Όσον αφορά τις περιοχές που δε θα συμπεριλαμβάνονταν στην ελληνική ή τουρκική αιγιαλίτιδα ζώνη, αυτές θα αποτελούσαν αντικείμενο συζήτησης (μόνο στις διερευνητικές) ενός μελλοντικού νέου κύκλου διαπραγματεύσεων που θα αφορούσε και την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Τέλος, εάν δεν γινόταν εφικτή η επίτευξη συμφωνίας, υπήρχε η πρόθεση, χωρίς να έχει συμφωνηθεί στις διερευνητικές, για από κοινού προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης ή σε άλλο διεθνές όργανο διαιτησίας (Λιμαντζάκης, 2020).

Η προαναφερθείσα συμφωνία είχε γίνει θετικά αποδεκτή από την τουρκική πλευρά, ωστόσο δεν επικυρώθηκε ποτέ ενώ το ίδιο άκαρπη αποδείχθηκε και η αντίστοιχη διπλωματική προσπάθεια που έλαβε χώρα το 2010. Παρά το γεγονός ότι το ενδεχόμενο επιτυχούς κατάληξης μίας εκ των παραπάνω διαπραγματευτικών προσπαθειών θα οδηγούσε σε διευθέτηση ορισμένων ζητημάτων που εκκρεμούν εδώ και δεκαετίες ανάμεσα στις δύο γείτονες χώρες (πλάτος αιγιαλίτιδας ζώνης, εναέριου χώρου και καθορισμός υφαλοκρηπίδας), πιθανότατα δε θα ήταν ευνοϊκή για την Ελλάδα αφού θα σήμαινε μείζονες εθνικές υποχωρήσεις.

Το πρώτο μειονέκτημα που θα είχε η επικύρωση μίας συμφωνίας με τους προαναφερθέντες όρους θα ήταν η υπαναχώρηση της χώρας από ένα αδιαμφισβήτητο εθνικό της δικαίωμα για μονομερή επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης που απορρέει από το διεθνές δίκαιο, τόσο το συμβατικό όσο και το εθιμικό. Όσον αφορά το δεύτερο μειονέκτημα, η επικύρωση της συμφωνίας θα σήμαινε υπαναχώρηση της χώρας από την πάγια θέση της εθνικής πολιτικής, η οποία πηγάζει από τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου, και υποστηρίζει ότι δε νοείται διάκριση μεταξύ ηπειρωτικών και νησιωτικών εδαφών όσον αφορά την επήρειά τους στον καθορισμό των θαλάσσιων ζωνών κυριαρχίας και δικαιοδοσίας. Σημειώνεται ότι και μόνο η εμπλοκή της Ελλάδας σε μακρόχρονες διαπραγματεύσεις στη βάση της εν λόγω διάκρισης μπορεί να θεωρηθεί ότι τροφοδοτεί το σχετικό τουρκικό επιχείρημα, ενώ η ενδεχόμενη αποδοχή της θα αποδυνάμωνε την ισχύ των αιτημάτων της χώρας σε ενδεχόμενη μελλοντική εξέταση του ζητήματος της υφαλοκρηπίδας από κάποιο διεθνές διαιτητικό όργανο (Λιμαντζάκης, 2020).

Τον τελευταίο καιρό υπάρχει έντονη συζήτηση για την επανέναρξη των διερευνητικών συνομιλίων. Υπήρξαν όμως δύο σημαντικά προβλήματα. Το πρώτο ήταν η πλεύση του ερευνητικού πλοίου Oruc Reis, με συνοδεία πολεμικών, σε περιοχές που και η Ελλάδα δικαιούται υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ, γεγονός που συνιστούσε απειλή, ακόμη και βίας, κατά της Ελλάδος. Η απόσυρσή του όμως και η ανακοίνωση ότι θα συνεχίζει τις έρευνες σε περιοχές που δεν είναι αμφισβητούμενες, φαίνεται να αίρει τις ελληνικές ενστάσεις (Ροζάκης, 2021) και να δίνει λύση στο πρόβλημα. Το έταιρο πρόβλημα είναι το περιεχόμενο των διερευνητικών. Η επιθυμία της Τουρκίας είναι μια ευρεία και άνευ όρων ατζέντα, που θα περιλαμβάνει ζητήματα αποστρατικοποίησης νήσων και θα θέσει ακόμη και θέματα κυριαρχίας. Φυσικά η ελληνική κυβέρνηση δεν αποδέχεται να τεθούν τέτοια ζητήματα προς διερεύνηση και πιθανώς μετέπειτα προς διαπραγμάτευση (Λιάκουρας, 2020στ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΙΑΛΙΤΙΔΑΣ ΖΩΝΗΣ ΣΤΟΥΣ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

4.1 Ιόνιο

Η επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης από τα 6ν.μ στα 12ν.μ στα δυτικά, δηλαδή στην περιοχή του Ιονίου Πελάγους, βρισκόταν μέσα στα άμεσα σχέδια της ελληνικής πλευράς, όπως ρητώς έχει διαμηνυθεί τόσο από την προηγούμενη όσο και από την παρούσα πολιτική αρχή της χώρας. Πιο αναλυτικά, ο τέως Υπουργός Εξωτερικών κ. Κοτζιάς είχε δηλώσει το 2018, κατά την τελετή παράδοσης- παραλαβής του Υπουργείου του, ότι το Προεδρικό Διάταγμα που αφορούσε το συγκεκριμένο ζήτημα ήταν έτοιμο ενώ η σημερινή κυβέρνηση ανακοίνωσε το καλοκαίρι του 2020, διά στόματος του πρωθυπουργού, ότι θα προχωρήσει άμεσα στην υλοποίηση του εν λόγω σχεδίου της επέκτασης των χωρικών υδάτων προς δυσμάς με νοτιότερο σημείο το ακρωτήριο Ταίναρο (Νέδος, 2020). Πράγματι, αναμένεται το εν λόγω σχέδιο να πραγματοποιηθεί στις αρχές του 2021.

4.1.1 Η Ιταλία

Σημαντικά βήματα για την υλοποίηση του σχεδίου επέκτασης της ελληνικής θαλάσσιας ζώνης κυριαρχίας στο Ιόνιο αποτέλεσαν η σύναψη διμερούς συμφωνίας για την οριοθέτηση ΑΟΖ με τη γειτονική Ιταλία (Καιρίδης, 2020) και η έκδοση Προεδρικού Διατάγματος σχετικά με το κλείσιμο των κόλπων και την εφαρμογή ευθειών γραμμών βάσης. Από τη μία πλευρά, παρά το γεγονός ότι η ΣΔΘ παρέχει στην Ελλάδα το δικαίωμα μονομερούς καθορισμού της αιγιαλίτιδας ζώνης της σε περιοχή που δεν υπερβαίνει τα 12ν.μ (Δένδιας,

2020), η άσκηση του συγκεκριμένου δικαιώματος μετά την υπογραφή και επικύρωση από την ελληνική Βουλή της συμφωνίας με την Ιταλία για τον καθορισμό της ΑΟΖ συνιστά μία σημαντική ενέργεια στα πλαίσια διατήρησης αγαστών διπλωματικών σχέσεων με τη γείτονα και φίλη χώρα Ιταλία. Σημαντικά στοιχεία της συμφωνίας είναι η εμφατική δήλωση (προοίμιο) των δύο χωρών για πλήρη εφαρμογή των αντίστοιχων διατάξεων της ΣΔΘ, η επίρεια του συνόλου των νήσων (ακόμη και κάποιων ακατοίκητων) στην γραμμή οριοθέτησης και η αμοιβαία προσαρμογή στην μέση γραμμή ώστε να υφίσταται επακριβώς ίσο εμβαδό για τα δύο κράτη. (Γαβουνέλη, 2020).

Από την άλλη πλευρά, το κλείσιμο των κόλπων τους ενέταξε στο καθεστώς εσωτερικών υδάτων, δηλαδή θαλάσσιων ζωνών απόλυτης κυριαρχίας ενώ η εφαρμογή του κανόνα των ευθειών γραμμών βάσης, αντί για τις φυσικές γραμμές βάσης που παρουσίαζαν σημαντική ανομοιομορφία, μας προσέδωσε μικρά τμήματα εθνικής κυριαρχίας και απλοποίησε σημαντικά τη χάραξη των θαλάσσιων ζωνών κυριαρχίας (Συρίγος, κ.ά, 2018). Η επιλογή του ακρωτήριο Ταινάρου ως το νοτιότερο άκρο της περιοχής επέκτασης θεωρείται ότι έγινε λαμβάνοντας υπόψη δύο παράγοντες. Αρχικά, τα γεωγραφικά δεδομένα που ορίζουν την ανατολική πλευρά των Κυθήρων ως τμήμα του Αιγαίου πελάγους, καθιστώντας προβληματική την επέκταση έως τα Κύθηρα (όπως ήταν η επιδίωξη της προηγούμενης κυβέρνησης) αναφορικά με το «casus belli» (αφορμή πολέμου) της Τουρκίας ενώ, επιπλέον, διασφαλίζει την επέκταση προς τα δυτικά αφού αυτή καθορίζεται με βάση το συγκεκριμένο ακρωτήριο που αποτέλεσε το ανατολικότερο άκρο της διμερούς οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών με την Ιταλία (Νέδος, 2020).

4.1.2 Η Αλβανία

Το έτερο γειτονικό κράτος που εντοπίζεται στα δυτικά της Ελλάδας είναι η Αλβανία με την οποία δεν κατέστη δυνατή η σύναψη μίας ανάλογης διμερούς συμφωνίας για την οριοθέτηση των ΑΟΖ. Το 2009 οι δύο χώρες ήρθαν σε συμφωνία για την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών. Η συμφωνία τούτη, εναρμοσμένη σε μεγάλο βαθμό με την Σύμβαση του 1982, είχε ως βάση την ελληνική αιγιαλίτιδα ζώνη στα 6ν.μ, πλήρη επήρεια των νησιών

Ερεικούσσας και Οθωνών[14], τον κόλπο της Κέρκυρας κλειστό και μικρή αξία σε ότι αφορούσε την οριοθέτηση στον μικρό όρμο Βούρλιας[15] ενώ ακολουθούσε αυστηρά τη μέθοδο της μέσης γραμμής. Σημειώνεται ότι η Αλβανία είχε ήδη αιγιαλίτιδα ζώνη 12ν.μ. Παρόλα ταύτα, η σχετική συμφωνία δεν είχε επικυρωθεί από την αλβανική Βουλή αφού το Συνταγματικό Δικαστήριο των Τιράνων την είχε απορρίψει ως αντισυνταγματική (Λιάκουρας, 2020δ). Ωστόσο, το αλβανικό Υπουργείο Εξωτερικών έχει αποφανθεί ότι «η Ελλάδα, όπως κάθε άλλο κράτος μέλος της Συμφωνίας του Θαλάσσιου Δικαίου (UNCLOS) του Montego Bay-1982, όπου το επιτρέπει η γεωγραφία και δεν παραβιάζονται τα κυρίαρχα δικαιώματα ενός άλλου κράτους, χαίρει του δικαιώματος διεύρυνσης των χωρικών του υδάτων, βάση των προβλέψεων του UNCLOS» (Team Protagon, 2020).

Συνεπώς, για την επίλυση του ζητήματος της οριοθέτησης των θαλάσσιων ζωνών των δύο κρατών συμφωνήθηκε από κοινού η προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης δεδομένου ότι ο διμερής διάλογος δεν κατάφερε να επιφέρει μία αμοιβαίως αποδεκτή συμφωνία. Όπως σημείωσε ο Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών (2020) είναι η πρώτη φορά που η Ελλάδα προχωρά σε ανάλογη ενέργεια, δηλαδή στην αναζήτηση της διεθνούς διαιτησίας για τη διευθέτηση ενός διμερούς ζητήματος οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών στη βάση του διεθνούς δικαίου και των διατάξεων της ΣΔΘ δημιουργώντας ένα ιστορικό προηγούμενο και για τη διευθέτηση των ελληνοτουρκικών ζητημάτων. Επιπλέον, τόνισε πως η παραπομπή του ζητήματος της οριοθέτησης στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης θα λάβει χώρα μετά την επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης στην περιοχή του Ιονίου (Δένδιας, 2020).

4.1.3 Οι Αντιδράσεις και η Σημασία

Η υλοποίηση της επέκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης της Ελλάδας σε τμήμα της ελληνικής επικράτειας έχει διχάσει τόσο τους πολιτικούς της χώρας όσο και τους πολιτικούς επιστήμονες. Από τη μία πλευρά διατυπώνεται η άποψη ότι η τμηματική άσκηση του εν λόγω

[14] Νήσοι που βρίσκονται βόρεια – βορειοδυτικά της Κέρκυρας. Μαζί με το Μαθράκι αποτελούν τις τρεις μεγαλύτερες κατοικήσιμες νήσους ενός συμπλέγματος που ονομάζεται Διαπόντιοι Νήσοι.
[15] Όρμος που βρίσκεται στο βορειανατολικό σημείο της νήσου Κέρκυρας

δικαιώματος που απορρέει από το διεθνές δίκαιο συνιστά έμμεση παραδοχή του βασικού τουρκικού επιχειρήματος σχετικά με την ύπαρξη «ειδικών συνθηκών» στο Αιγαίο που δεν επιτρέπουν την εφαρμογή του γενικού κανόνα των 12ν.μ καθώς και ενίσχυση της τουρκικής πρακτικής που εφαρμόζει διαφορετικό πλάτος αιγιαλίτιδας ζώνης σε Μεσόγειο και Εύξεινο Πόντο και Αιγαίο (Σωτήρης, 2020).

Από την άλλη πλευρά, αντιτίθεται η άποψη ότι η εφαρμογή του δικαιώματος επέκτασης στο Ιόνιο θα αποτελούσε απόδειξη, αφενός, της προσήλωσης της χώρας στους κανόνες του διεθνούς δικαίου και, αφετέρου, δικαίωση των κρατών που επίσης αποδέχονται τους κανόνες που απορρέουν από το διεθνές συμβατικό και εθιμικό δίκαιο εκθέτοντας την αντίθετη στάση της Τουρκίας. Επιπλέον, θα μπορούσε να αποτελέσει ένα απτό δείγμα της ελληνικής βούλησης να εφαρμόσει το εν λόγω δικαίωμα, το οποίο παραμένει εδώ και τρεις δεκαετίες ανενεργό, και στο μέτωπο του Αιγαίου, ασκώντας σημαντική διπλωματική πίεση στην Τουρκία (Τσάκωνας, 2018). Οι απόψεις περί συνολικής επέκτασης και ότι τμηματική επέκταση (Ιόνιο) θα έχει συνέπειες, δεν έχουν νομικό έρεισμα. Μερική επέκταση δεν συνεπάγεται παραίτηση ή στέρηση δικαιώματος στις υπόλοιπες περιοχές. Ειδικά όταν η Ελλάδα επιφυλάσσεται ρητώς για επέκταση χωρικών υδάτων και στα λοιπά τμήματα της επικράτειας επί νέων γραμμών βάσεως (Λιάκουρας, 2018).

Τόσο για τη συμφωνία οριοθέτησης θαλάσσιων ζωνών με την Ιταλία, όσο και για την αντίστοιχη συμφωνία με την Αίγυπτο, η οποία αναλύεται στην επόμενη παράγραφο της παρούσας εργασίας, έχει διατυπωθεί έντονη κριτική σχετικά με την αποδοχή μειωμένης επήρειας των νησιών που έχει αποδεχθεί η ελληνική πλευρά στα πλαίσια των διμερών διαπραγματεύσεων, η οποία θεωρείται ότι επιβεβαιώνει το σχετικό τουρκικό επιχείρημα στην περιοχή του Αιγαίου. Ωστόσο, η κυβέρνηση, με την υποστήριξη αρκετών αναλυτών, αντιτείνει στο εν λόγω επιχείρημα ότι η αποδοχή της μειωμένης επήρειας των νησιών εκ μέρους της Ελλάδας δεν είναι αληθής αλλά, αντιθέτως, οι οριοθετήσεις των θαλάσσιων ζωνών δικαιοδοσίας, έγιναν με βάση την αρχή της μέσης γραμμής, ενώ όποιες αποκλίσεις από αυτήν έγιναν στο πλαίσιο των αμοιβαίων διαρρυθμίσεων.

Ιδιαιτέρως σε ότι αφορά τη συμφωνία με την Ιταλία, υπενθυμίζεται ότι βάση για την οριοθέτηση υπήρξε η αντίστοιχη συμφωνία του 1977, στο κείμενο της οποίας δε γίνεται καμία αναφορά σε μειωμένη επήρεια των νησιών και κατά της οποίας δεν είχαν εκφραστεί

ποτέ στο παρελθόν αντίστοιχες επιφυλάξεις. Επιπλέον, αναφορικά με τις αμοιβαίες διαρρυθμίσεις, είναι γεγονός ότι στην περίπτωση των Διαπόντιων νήσων και των Στροφάδων[16] συμφωνήθηκε μικρότερη γραμμή από την ελληνική γραμμή αφετηρίας, δηλαδή μειωμένη επήρεια, ωστόσο το αντίθετο συνέβη στην περίπτωση της Κεφαλονιάς, στην οποία αναγνωρίστηκε αυξημένη επήρεια σε μεγάλο ποσοστό (Γκίνης, 2020). Μάλιστα, στα πλεονεκτήματα της συμφωνίας με την Ιταλία μπορεί να συγκαταλεχθεί και η δημόσια έκφραση της άποψης του επικεφαλής του τουρκικού Υπουργείου Εξωτερικών σχετικά με την επήρεια των νησιών αφού για πρώτη φορά τους αναγνωρίζει αυτό το δικαίωμα έστω και σε περιορισμένη επήρεια, επισημαίνοντας παράλληλα ότι το εν λόγω δικαίωμα δε μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση καθορισμού της υφαλοκρηπίδας (Νέβος, 2020β).

Σε κάθε περίπτωση όμως η σημασία της επέκτασης της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης στο Ιόνιο είναι μεγάλη. Αφενός, διαφαίνεται η τάση, η Ελλάδα να μην επικαλείται απλώς τα δικαιώματά της, που πηγάζουν από το Διεθνές Δίκαιο γενικότερα και το Δίκαιο της Θάλασσας πιο ειδικά, αλλά και να προσπαθεί ενεργά πλέον να τα ασκήσει. Αφετέρου, η διαφαινόμενη επέκταση και οι όροι που αυτή θα πραγματοποιηθεί, θα λειτουργήσουν ως προπομπός για μια μελλοντική επέκταση σε όλη την ελληνική επικράτεια.

4.2 Νότια Ελλάδα- Ανατολική Μεσόγειος

Σε συνέχεια της απόφασης για επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης από τα 6ν.μ στα 12ν.μ σε περιοχές που δεν έχουν διατυπωθεί αντιρρήσεις από τις γειτονικές χώρες, η ελληνική κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι, μετά την ολοκλήρωση της επέκτασης στο Ιόνιο, έπεται η προώθηση των απαραίτητων νομοθετικών πρωτοβουλιών για επέκταση των εθνικών χωρικών υδάτων και νότια της Κρήτης και της Πελοποννήσου. Απέναντι από τις εν λόγω περιοχές της ελληνικής επικράτειας βρίσκεται το κράτος της Λιβύης.

[16] Οι Στροφάδες είναι δύο μικροί νήσοι του Ιονίου Πελάγους. Συγκεκριμένα βρίσκονται περίπου 30 ν.μ νότια από την Ζάκυνθο.

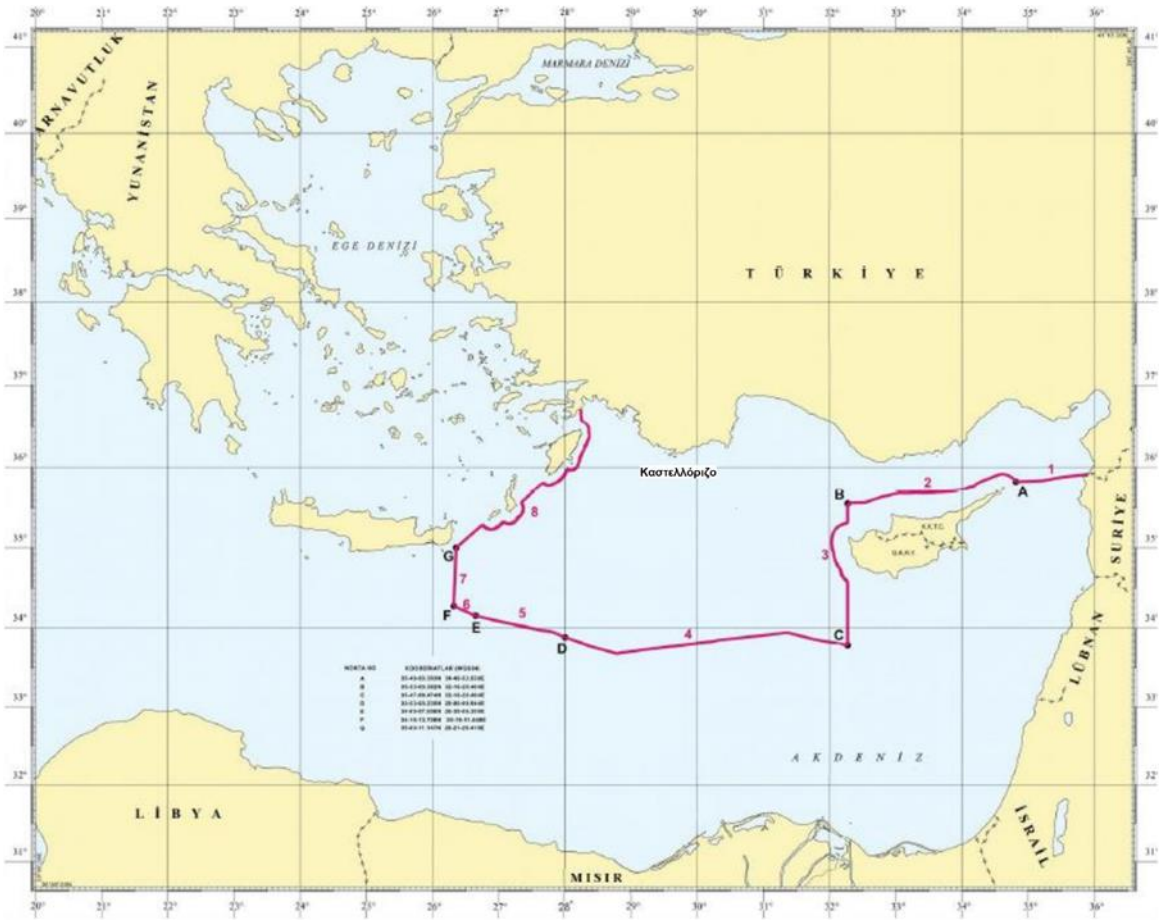
4.2.1 Η Λιβύη, η Τουρκία και το Μνημόνιο

Η Ελλάδα επεδίωξε τη σύναψη συμφωνίας για την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών με τη Λιβύη μέσα από τέσσερις γύρους διαπραγματεύσεων που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της τετραετίας 2007-2010, οι οποίες δεν απέδωσαν κάποιο αποτέλεσμα καθώς η ελληνική πλευρά απέρριπτε κάθετα δύο βασικές θέσεις που προέβαλε η Τρίπολη. Αρχικά, η λιβυκή πλευρά αξίωνε την αναγνώριση του κόλπου της Σύρτης ως εσωτερικά της ύδατα, γεγονός που θα είχε ως αποτέλεσμα τη δυσμενή για την Ελλάδα, μεταφορά της μέσης γραμμής της θαλάσσιας περιοχής των δύο χωρών ενώ, επιπλέον, η Ελλάδα αρνήθηκε να αποδεχτεί τη μη απόδοση οποιασδήποτε επήρειας της Κρήτης και των νησιών που βρίσκονται νότια της Πελοποννήσου (Μάνος & Συρίγος, 2020).

Ωστόσο, το 2019, η Λιβύη προχώρησε στη σύναψη μνημονίου αμοιβαίας κατανόησης με την Τουρκία για τον καθορισμό θαλάσσιων ζωνών δικαιοδοσίας, το οποίο αποτελεί το πρώτο βήμα της τουρκικής κυβέρνησης για την ανακήρυξη της AOZ στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Το μνημόνιο είναι άκρως δελεαστικό και για την Λιβύη, καθώς της προσφέρει 39.000 τ.χλμ επιπλέον από μια αντίστοιχη οριοθέτηση με την Ελλάδα. Στον παρελθόν είχε προβεί σε αντίστοιχη πρόταση προς την Αίγυπτο, χωρίς όμως ανάλογη ανταπόκριση. Βασικός στόχος του Τουρκολιβικού μνημονίου, ενεργώντας στο πλαίσιο του θεωρήματος της «Γαλάζιας Πατρίδας», ήταν ο αποκλεισμός της Ελλάδος από την διεκδίκηση θαλάσσιων ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο, δεδομένου ότι η Τουρκία αμφισβητεί το δικαίωμα των νήσων για θαλάσσιες ζώνες, πέραν των χωρικών υδάτων, τη δυνατότητα δηλαδή να παράγουν επήρεια κατά την διεθνή νομολογία (Λιάκουρας, 2019). Επιπρόσθετα, βάσει μνημονίου αλλά και βάσει της επιστολής Sinirlioglu[17] στον ΟΗΕ, περιορίζεται το δικαίωμα των νήσων Ρόδου, Καρπάθου, Κάσου και Ανατολικής Κρήτης σε αιγιαλίτιδα ζώνη 6ν.μ (εικόνα 8). Μάλιστα, ενώ στην επιστολή αναφέρεται πως οι νήσοι που βρίσκονται στη λάθος πλευρά της μέσης γραμμής μεταξύ των δύο ηπειρωτικών κρατών δεν δύνανται να δημιουργήσουν περιοχές θαλάσσιας δικαιοδοσίας πέραν της αιγιαλίτιδας ζώνης, σε

[17]Ο Feridun Hadi Sinirlioğlu είναι ανώτατος Τούρκος διπλωμάτης με πλούσιο βιογραφικό και πολυετή εμπλοκή στα ελληνοτουρκικά. Τα τελευταία χρόνια υπηρετεί ως μόνιμος αντιπρόσωπος της Τουρκίας στον ΟΗΕ

αντίστοιχο χάρτη της ιδίας επιστολής το σύμπλεγμα της Μεγίστης εμφανίζεται να μην έχει ούτε αυτήν (Sinirlioğlu, 2020). Η προσπάθεια της Τουρκίας για δημιουργία τετελεσμένων και «περιορισμό» των χωρικών υδάτων στα 6ν.μ των προαναφερθέντων νήσων φάνηκε και από την κίνηση του ερευνητικού σκάφους Oruc Reis, το οποίο σε ορισμένες περιπτώσεις κινήθηκε εντός των 12ν.μ και 10ν.μ, χωρίς όμως να παραβιάσει τα 6ν.μ.

Εικόνα 8: Χάρτης επιστολής Sinirlioglu

4.2.2 Η Απάντηση της Ελλάδος

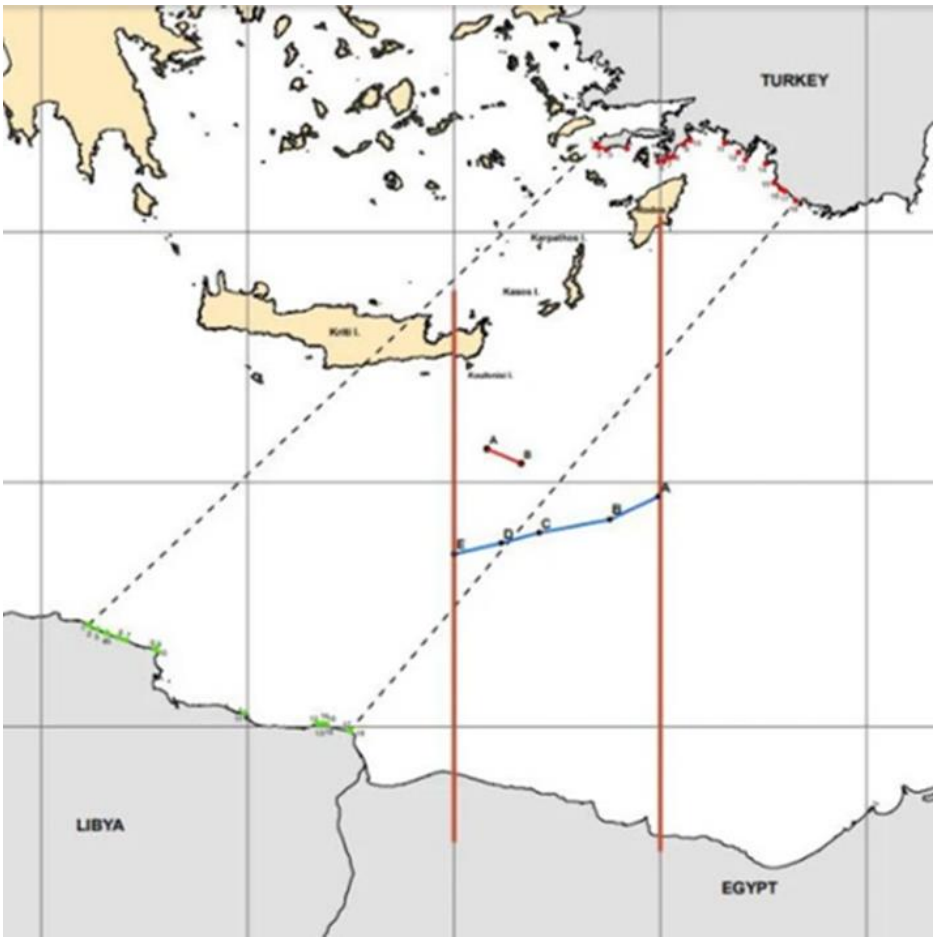
Το μνημόνιο προκάλεσε την έντονη αντίδραση της ελληνικής πλευράς αφού αποτελεί μία σαφή παραβίαση των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων στην περιοχή, μη λαμβάνοντας

υπόψη την επήρεια των ελληνικών νησιών της Ανατολικής Μεσογείου. Ως εκ τούτου, η ελληνική κυβέρνηση προέβει σε διαμαρτυρία και υποστήριξε ότι η εν λόγω συμφωνία θεωρείται ως «μη γενόμενη», προβάλλοντας το επιχείρημα ότι η υπογραφή ενός διμερούς συμφώνου στα πλαίσια του διεθνούς δικαίου δεν είναι δυνατό να παραβιάζει τα κυριαρχικά δικαιώματα τρίτων κρατών (Λιάκουρας, 2020). Την άποψη των Ελλήνων αξιωματούχων υποστήριξε ο εκπρόσωπος της Αιγύπτου, ο οποίος επεσήμανε πως δεν υπάρχει επαρκής νομική βάση για το τουρκολιβυκό σύμφωνο, ενώ ανάλογη αντίδραση υπήρξε από Γαλλία, Σαουδική Αραβία, Μπαχρέιν, ακόμη και από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Σημειώνεται ότι το τουρκολυβικό μνημόνιο δεν παραβιάζει μόνο διατάξεις της ΣΔΘ που έχουν και εθιμικό χαρακτήρα αλλά αντιτείθεται και σε βασικές διατάξεις της Συμφωνίας του Skhirat[18] (2015) (Τελανιάν, 2020).

Η βασική όμως απάντηση στο σύμφωνο μεταξύ Τουρκίας και Λιβύης και προς αποκατάσταση του νόμιμου δικαιώματος της χώρας για επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου (Φίλης, 2020), δόθηκε στις 6 Αυγούστου 2020 με τη σύναψη μιας αντίστοιχης συμφωνίας μερικής οριοθέτησης ΑΟΖ με την Αίγυπτο (εικόνα 9). Η συμφωνία αυτή διεμβολίζει, επί της ουσίας, το τουρκολιβυκό μνημόνιο. Κατά πρώτον αποκαθιστά την έννομη τάξη, υπό την έννοια της οριοθέτησης παρακείμενων κρατών, όχι μη γειτνιάζοντων. Κατά δεύτερον, αποκαθίσταται εξίσου και η οριοθέτηση αντικείμενων θαλάσσιων ζωνών, στο πλαίσιο της Σύμβασης του 1982 (Λιάκουρας, 2020β). Βασικά πλεονεκτήματα της συμφωνίας είναι η αναγνώριση και διασφάλιση των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων μεταξύ 26^{ου}-28^{ου} μεσημβρινού, όπως αυτά απορρέουν από τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου και η ουσιαστική, ακύρωση της ισχύος του τουρκολιβυκού συμφώνου στο τμήμα των ελληνικών θαλάσσιων ζωνών κυριαρχίας που η Τουρκία επιχείρησε να αμφισβητήσει. Σημειώνεται ότι για το λόγο αυτό η τουρκική πλευρά έσπευσε να κάνει ξεκάθαρη την κάθετη άρνησή της να αναγνωρίσει την ελληνοαιγυπτιακή συμφωνία, δηλώνοντας πως αυτή αποτελεί κατάφωρη παραβίαση της τουρκικής υφαλοκρηπίδας και των λιβυκών θαλάσσιων δικαιωμάτων (Μπουρδάρας, 2020).

[18] Η Συμφωνία του Skhirat είναι συμφωνία ειρήνης μεταξύ των λυβικών αντιμαχώμενων παρατάξεων μετά από διάλογο, υπό την Αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Υπογράφτηκε το 2015 στην πόλη Skhirat, στο Μαρόκο. Μεταξύ άλλων η συμφωνία αναφέρεται σε γενικές αρχές λειτουργίας του λιβυκού κράτους, στις αρμοδιότητες της προσωρινής κυβέρνησης (κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας) και άλλων οργάνων

Επιπλέον, η συμφωνία με την Αίγυπτο αποτελεί ένα θετικό βήμα για την προώθηση της προοπτικής διεκπεραίωσης μεγάλων έργων στον ενεργειακό τομέα, με προεξάρχουσα την κατασκευή του υποθαλάσσιου αγωγού East Med, ο οποίος θα αποτελεί το σύνδεσμο μεταξύ των ενεργειακών κοιτασμάτων της Κύπρου, της Αιγύπτου και του Ισραήλ με τις χώρες της Ευρώπης. Τέλος, αναμένεται να λειτουργήσει ανασταλτικά, απονομιμοποιώντας τις επιδιώξεις της Τουρκίας για διεκπεραίωση ενεργειακών ερευνών στην περιοχή, στην οποία εικάζεται η ύπαρξη σημαντικών κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, με παράλληλη προώθηση ανάπτυξης αντίστοιχων ερευνών προς όφελος της Ελλάδας (Παπακωνσταντίνου, 2020).

Εικόνα 9: Ελληνοαιγυπτιακό και τουρκολιβυκό μνημόνιο

4.3 Αιγαίο

Το θαλάσσιο κομμάτι της ελληνικής επικράτειας όμως που εμφανίζει πολλαπλές παραμέτρους, τις μεγαλύτερες προκλήσεις- προβλήματα αλλά και ίσως τα περισσότερα οφέλη, σε περίπτωση επίτευξης της επέκτασης των χωρικών υδάτων, είναι το Αιγαίο Πέλαγος. Γεγονός είναι, πως το σύνολο των παραμέτρων και των προκλήσεων, όπως και σε άλλα τμήματα, έχουν έναν κοινό παρονομαστή που ονομάζεται Τουρκία, με αποκορύφωμα την κήρυξη, εκ μέρους της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης το 1995, του «casus belli» σε ενδεχόμενη άσκηση του δικαιώματος της Ελλάδας για επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης της στα 12ν.μ. Προκειμένου να γίνει κατανοητή η προθυμία της Τουρκίας να λάβει δραστικά μέτρα, αφού δηλώνει πρόθυμη ακόμα και για ανάληψη στρατιωτικής δράσης εναντίον της Ελλάδας σε περίπτωση που η τελευταία προβεί σε άσκηση του νόμιμου δικαιώματός της για μονομερή επέκταση των εθνικών της χωρικών υδάτων, όπως αυτό απορρέει από το διεθνές συμβατικό και διεθνές δίκαιο, κρίνεται χρήσιμη η ανάλυση των παραμέτρων και επιπτώσεων που θα είχε μία τέτοια κίνηση εκ μέρους της Ελλάδας.

4.3.1 Η Συνθήκη της Λωζάνης και οι «Γκρίζες Ζώνες»

Μία εκ των βασικών παραμέτρων που εγείρει η Τουρκία είναι το ζήτημα των «γκρίζων ζωνών», τις οποίες επεδίωξε να επιβάλει στο Αιγαίο μετά την κρίση των Ιμίων το 1996, στα πλαίσια των προσπαθειών της για επέκταση της κυριαρχίας της στο Αιγαίο (Συρίγος, κ.ά, 2018). Επιπροσθέτως, τα τελευταία χρόνια, η τουρκική κυβέρνηση αμφισβητεί έμμεσα τη Συνθήκη της Λωζάνης με τον αφήγημα των «συνόρων της καρδιάς» ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που γίνεται λόγος από υψηλόβαθμα στελέχη της τουρκικής κυβέρνηση, προεξέχοντος του προέδρου Ερντογάν, για αναθεώρηση της συγκεκριμένης συνθήκης.

Το εδαφικό καθεστώς στο Αιγαίο καθορίζεται μέχρι και σήμερα από τη Συνθήκη της Λωζάνης (1923), την Ιταλοτουρκική Συμφωνία (1932) με το συμπληρωματικό πρακτικό/συμφωνία και τη Συνθήκη των Παρισίων (1947). Καταρχάς πρέπει να τονιστεί πως

το Διεθνές Δίκαιο επισημαίνει πως ιδιαίτερα οι συνθήκες που καθορίζουν σύνορα κρατών δεν δύνανται να έχουν ημερομηνία λήξης. Αυτό συμβαίνει αφενός για την προστασία του καθεστώτος των συνόρων, αφετέρου για την θέσπιση του απαραβίαστου των ρυθμίσεων που αφορούν στα σύνορα (Συρίγος, 2018).

Σύμφωνα λοιπόν με την τουρκική πλευρά, στηριζόμενη κυρίως στο άρθρο 16 της Συνθήκης της Λωζάνης (Συνθήκη Λωζάνης, 1923) και στην ερμηνεία περί καθορισμού των θεμάτων κυριαρχίας μεταξύ των δύο κρατών (Λιάκουρας, 2020ε), υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός νήσων εντός του Αιγαίου Πελάγους, που ανήκαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, τα οποία δεν αναφέρονται ρητά στις Συνθήκες, άρα δεν έχουν μεταβιβαστεί επίσημα σε κάποιο άλλο κράτος. Συνεπώς, τούτα τα νησιά είτε πρέπει να αποδοθούν στη διάδοχη χώρα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (δηλαδή στην Τουρκία) είτε πρέπει να επανεξεταστεί το καθεστώς κυριαρχίας τους. Στο πλαίσιο αυτό, η Τουρκία κάνει λόγο για «γκρίζες ζώνες» και αμφισβητεί την ελληνική κυριαρχία σε νησιά όπως Ίμια, Φούρνοι και Οινούσσες[19] (Τσόχα, 2020).

Η ανάλυση όμως των ανωτέρω Συνθηκών καθιστά την αμφισβήτηση και τις «γκρίζες ζώνες», εν τέλει, ως αβάσιμες θεωρίες. Καταρχάς, η γραμμή οριοθέτησης των Δωδεκανήσων είναι ξεκάθαρη από τη Συνθήκη του 1932 και η ελληνική κυριαρχία από τη Συνθήκη του 1947. Το λοιπό Αιγαίο υπόκειται στα άρθρα της συνθήκης της Λωζάνης. Ειδικότερα, στο άρθρο 12 αναφέρεται κατηγορηματικά πως η τουρκική κυριαρχία περιορίζεται μόνο σε νήσους που βρίσκονται μέσα από τα 3ν.μ από τις ακτές της, που δεν έχουν περιέλθει ρητώς σε ελληνική κυριαρχία και στα νησιά Ίμβρος, Τένεδος και Λαγούσες[20] (Συρίγος, 2018). Ενδεικτικά, σημειώνεται πως τα Ίμια απέχουν από τις τουρκικές 3,85 και 3,62ν.μ αντίστοιχα, επομένως δεν μπορούν να ανήκουν στην Τουρκία (Ηρακλείδης, 2018). Φυσικά η Ελλάδα έχει τονίσει πως είναι ένα μη-ζήτημα για διαπραγμάτευση, παρόλο που η Τουρκία πιέζει να συμπεριληφθεί στην ύλη προς διερεύνηση (Λιάκουρας, 2020ε).

[19] Οι Φούρνοι είναι η μεγαλύτερη νήσος ενός σχηματισμού νησιών που ονομάζονται Φούρνοι Κορσέων και βρίσκονται στα ανατολικά του νησιού Ικαρία. Οι Οινούσσες είναι νήσοι που τοποθετούνται 1 περίπου ν.μ βορειοανατολικά της νήσου Χίος

[20] Η Ίμβρος και η Τένεδος είναι νησιά του βορειοανατολικού Αιγαίου. Οι Λαγούσες είναι σχηματισμός μικρών νήσων στην ίδια περιοχή

Αν παρόλα ταύτα, κάποια στιγμή, γίνει δεκτή η τουρκική αξίωση για αναγνώριση των «γκρίζων ζωνών», ο επίσημος καθορισμός του καθεστώτος κυριαρχίας όλων των περιοχών που τίθενται υπό αμφισβήτηση θα πρέπει να προηγηθεί οποιασδήποτε ενέργειας καθορισμού θαλάσσιων ζωνών αφού αυτός συνδέεται άμεσα με τη χάραξη των γραμμών βάσης που είναι απαραίτητες για την οριοθέτηση. Συνεπώς, ακόμα και σε περίπτωση που η Τουρκία δεχόταν να ανατεθεί το ζήτημα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας των δύο χωρών στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, το διεθνές όργανο θα έπρεπε πρώτα να αποφανθεί επί του καθεστώτος κυριαρχίας των «γκρίζων ζωνών» του Αιγαίου (Μάνος & Συρίγος, 2020).

4.3.2 Αξιώσεις που πηγάζουν από το Δίκαιο της Θάλασσας

Πέραν των κυριαρχικών αξιώσεων στο Αιγαίο, η Τουρκία εγείρει και μια σειρά θεμάτων που, κατ' ισχυρισμών της, προέρχονται από το Δίκαιο της Θάλασσας. Συνοψίζοντας (Παπασταυρίδης, 2020):

α) Η Τουρκία δεν μπορεί να δεσμεύεται από το άρθρο 3 της Σύμβασης ΔΘ ούτε ως εθιμικό ούτε ως συμβατικό δίκαιο. Η δικαιολογία είναι ότι αφενός το εν λόγω άρθρο δεν αντανακλά έθιμο και αφετέρου η μέγιστη απόσταση της αιγιαλίτιδας ζώνης δεν μπορεί να προβάλλεται έναντί της λόγω της επίμονης άρνησής της επί του συγκεκριμένου κανόνα.

β) Οποία επέκταση χωρικών υδάτων σε «ημίκλειστες θάλασσες»[21] (Αιγαίο), στο πλαίσιο των ειδικών περιστάσεων, οφείλει να πραγματοποιείται μόνο κατόπιν συμφωνίας των χωρών (Ελλάδας- Τουρκίας) που γειτνιάζουν στις θάλασσες αυτές. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να εφαρμόζεται και η αρχή της ευθυδικίας και όχι αυτή της μέσης γραμμής-ίσης απόστασης.

γ) Εξαιτίας της ανωτέρω ιδιαιτερότητας του Αιγαίου, μια μονομερής επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης της Ελλάδος πέρα από 6ν.μ αποτελεί «κατάχρηση δικαιώματος» (Μέρος XVI Γενικές Διατάξεις, Άρθρο 300).

[21] Σύμφωνα με το Άρθρο 122 της ΣΔΘ «κλειστή ή ημίκλειστη θάλασσα» είναι: «κόλπος, λεκάνη ή θάλασσα που περιβάλλεται από δύο ή περισσότερα κράτη και συνδέεται με άλλη θάλασσα ή ωκεανό με στενό δίαυλο, ή που αποτελείται καθ' ολοκληρίαν ή κυρίως από τις χωρικές θάλασσες ή τις αποκλειστικές ζώνες δύο ή περισσοτέρων παράκτιων κρατών»

δ) Επέκταση τέτοιου είδους θα έθετε σημαντικούς περιορισμούς στην πρόσβαση της Τουρκίας στην ανοικτή θάλασσα, στην αλιεία, την επιστημονική έρευνα στην θάλασσα κοκ.

Πρωτίστως, το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας έχει υπογραφεί από την πλειοψηφία των κρατών και το μέγιστο εύρος των χωρικών υδάτων εφαρμόζεται από ακόμη περισσότερα κράτη. Επομένως, το άρθρο 3 έχει αποκτήσει εθιμικό χαρακτήρα. Αντίστοιχα το Διεθνές Δίκαιο αναγνωρίζει πως κάποιος κανόνας δύναται να μη είναι δεσμευτικός προς κάποιο κράτος στην περίπτωση που έχει εκφράσει, με διάφορους τρόπους, την αντίθεσή του προς αυτόν από την διαδικασία του σχηματισμού του. Στην περίπτωση αυτή το κράτος θεωρείται ως «επίμονος αντιρρησίας». Η Τουρκία όμως δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως τέτοιος διότι η εκδήλωση της αντίθεσή της στον κανόνα προσκρούει στην αποδοχή, στην διάρκεια της Διάσκεψης της Γενεύης (1956), του ιδίου κανόνα. Πράγματι, ο τότε Τούρκος μόνιμος αντιπρόσωπος στον ΟΗΕ είχε δηλώσει πως «το όριο των 12ν.μ έχει ήδη γίνει αρκούντως αποδεκτό στην πρακτική, για να μπορεί να θεωρηθεί κανόνας του διεθνούς δικαίου» (Λιμαντζάκης, 2020). Σημειώνεται ακόμη πως και η ίδια η Τουρκία έχει προβεί σε επέκταση των χωρικών της υδάτων, από το 1964, σε Ανατολική Μεσόγειο και Μαύρη Θάλασσα.

Δευτερευόντως υπάρχει το ζήτημα της «ημίκλειστης θάλασσας». Ακόμα και να γίνει αποδεκτός ο χαρακτηρισμός του Αιγαίου, ως τέτοια θάλασσα, αυτό δε συνεπάγεται την υποχρέωση της Ελλάδας να εξασφαλίσει τη συγκατάθεση της Τουρκίας για την επέκταση των χωρικών της υδάτων καθώς η υποχρέωση αυτή αφορά μόνο περιβαλλοντικά ζητήματα και ζητήματα που άπτονται της διεξαγωγής θαλάσσιων επιστημονικών ερευνών (Συρίγος κ.ά., 2018). Επιπλέον, το άρθρο 123, περί συνεργασίας κρατών των οποίων τα σύνορα βρίσκονται σε «κλειστές ή ημίκλειστες θάλασσες» (Σύμβαση του ΔΘ, Άρθρο 123), λαμβάνει ερμηνεία διάταξης που ενθαρρύνει συνεργασίες κρατών και διεθνών οργανισμών στη χρήση και προστασία κλειστών ή ημίκλειστων θαλασσών όπως και θέσπιση υποπεριφερειακών και περιφερειακών κανόνων για τις θάλασσες αυτές. Εξάλλου ο όρος «should» στην σχετική διάταξη καταδεικνύει πως δεν υφίσταται καμία υπαγόρευση συνεργασίας. Καθίσταται λοιπόν σαφές πως το άρθρο 123 δεν επιδρά στα καθήκοντα και δικαιώματα των κρατών που πηγάζουν από το άρθρο 3 της Σύμβασης. (Παπασταυρίδης, 2020). Επίσης, στην Τρίτη Συνδιάσκεψη, επικράτησε, τελικώς για την αιγιαλίτιδα ζώνη, ο κανόνας της μέσης γραμμής-ίσης απόστασης (αντίθετα με την υφαλοκρηπίδα) ο οποίος ίσχυε από τη Σύμβαση της

Γενεύης. Απόδειξη αυτού αποτελεί το άρθρο 15 της ΣΔΘ που είναι όμοιο με το άρθρο 12 της Σύμβασης του 1958. Επομένως, ειδικά για την οριοθέτηση των χωρικών υδάτων, δεν υφίσταται η αρχή της ευθυδικίας (Χρυσοχού, 2016).

Σε ότι αφορά στην «κατάχρηση δικαιώματος» (άρθρο 300), αυτή λαμβάνεται ως μια γενική αρχή δικαίου, για την άσκηση ελέγχου της εφαρμογής των δικαιωμάτων των χωρών. Επί της ουσίας δεν επιτρέπει την άσκηση δικαιώματος από ένα κράτος κατά τρόπο τέτοιο που παρεμποδίζονται δικαιώματα έτερων κρατών ή έχει σκοπό που παρεκκλίνει από αυτόν της δημιουργίας του και εν τέλει μπορεί να προκαλέσεις ζημία σε κάποιο άλλο κράτος. Παρόλα ταύτα, ο εθιμικός του χαρακτήρας δεν έχει γίνει αποδεκτός με κατηγορηματικό τρόπο. Συγκεκριμένα, ο Kiss[22] αναφέρει ότι «μπορεί να θεωρηθεί ότι το διεθνές δίκαιο απαγορεύει την κατάχρηση δικαιώματος. Ωστόσο, η απαγόρευση αυτή δεν φαίνεται να γίνεται αποδεκτή ομόφωνα στο γενικό διεθνές δίκαιο». Υπήρξαν ουκ ολίγες περιπτώσεις που έγινε επίκληση της «κατάχρησης δικαιώματος» στο Διαρκές Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης. Απορρίφθηκαν όμως στην ουσία τους, ελλείψει επαρκών αποδείξεων. Στο ίδιο πλαίσιο, το ΔΔ δεν έχει λάβει ξεκάθαρη θέση περί του ζητήματος και ουδέποτε έχει προβεί σε ρητή αποδοχή του.

Πέραν της συζήτησης για την εθιμική φύση του κανόνα, το διεθνές δίκαιο έχει θέσει υψηλό κατώφλι στους ισχυρισμούς για «κατάχρησης δικαιώματος». Θεωρείται λοιπόν ελάχιστα πιθανό να ισχύσει και σε μία μονομερή επέκταση των χωρικών ελληνικών υδάτων. Εξάλλου, η επέκταση στο μέγιστο των 12ν.μ από πλευράς Ελλάδος δεν συνεπάγεται απώλεια δικαιωμάτων της Τουρκίας. Δεν θα απωλέσει το δικαίωμα για επέκταση της δικής της αιγιαλίτιδας ζώνης, δεδομένου ότι στις επικαλυπτόμενες περιοχές θα εφαρμοστεί η οριοθέτηση (Παπασταυρίδης, 2020). Ούτε όμως και το δικαίωμα της ελεύθερης ναυσιπλοΐας με τον οικονομικό και εμπορικό αντίκτυπο που έχει, καθώς ισχύει πάντα η «αβλαβής διέλευση» (Λιμαντζάκης, 2020). Σημειώνεται ότι όσον αφορά την επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης στην περιοχή του Αιγαίου, έχει διατυπωθεί η πρόταση αυτή να γίνει με έναν ιδιαίτερο τρόπο, ο οποίος θα διαφοροποιείται της γενικής πρακτικής του «κλεισίματος» των κόλπων και της χάραξης των ευθειών γραμμών βάσης προκειμένου να αποφευχθεί η

[22] Ο Alexandre Kiss είναι ο συγγραφέας του κεφαλαίου "Abuse of Rights" στο Max Planck Encyclopedia of Public International Law [MPEPIL]

μετατροπή του πελάγους σε ελληνικά εσωτερικά ύδατα. Διακηρυγμένο στόχο της χώρας αποτελεί η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης με τρόπο που να μην αποκλειστεί η ελεύθερη ναυσιπλοΐα στο Αιγαίο, δηλαδή να διασφαλιστεί ο καθορισμός μίας θαλάσσιας διόδου που να υπόκειται στο καθεστώς των ελεύθερων θαλασσών αντί για το ασφυκτικό καθεστώς της αβλαβούς διέλευσης από την αιγιαλίτιδα ζώνη. Οι λόγοι που υπαγορεύουν την διαφοροποιημένη οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης στα νησιά του Αιγαίου απορρέουν τόσο από το χαρακτήρα της Ελλάδας ως μεγάλης ναυτικής δύναμης που κατανοεί τη σημασία της ελεύθερης ναυσιπλοΐας, όσο και από τη λειτουργικότητα του Αιγαίου αφού συνιστά μία στρατηγικής σημασίας θαλάσσια οδό τόσο για τη Ρωσία και τη δυνατότητα της εξόδου της προς τη Μεσόγειο και τις υπόλοιπες θάλασσες, όσο και για τις Η.Π.Α. που διαθέτουν στρατηγικά συμφέροντα στην περιοχή του Πόντου (Συρίγος, κ.ά, 2018). Συμπερασματικά, η επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης δεν συνιστά «αυθαίρετη άσκηση ενός δικαιώματος από ένα κράτος με αποτέλεσμα τη ζημία σε ένα δεύτερο κράτος» (Παπασταυρίδης, 2020).

Μια ενδεχόμενη επέκταση στα 12ν.μ στο Αιγαίο θα σημάνει και την ενεργοποίηση, χάριν της ελεύθερης ναυσιπλοΐας, διατάξεων όπως αυτή των Διεθνών Στενών Ναυσιπλοΐας. Η ελεύθερη ναυσιπλοΐα δεν πρέπει να θεωρείται διαπραγματεύσιμη, δεδομένου ότι αναφέρεται ρητώς στην Σύμβαση και συγκεκριμένα στο Αιγαίο, θεωρείται δεδομένη από πολλά κράτη, πέραν της Τουρκίας. Πρόσφατα, η Ρωσία, μέσω του υπουργού των εξωτερικών της, διαμήνυσε ότι είναι μεν δικαίωμα των κρατών τα 12ν.μ, αλλά, ειδικά στην περιοχή του Αιγαίου, πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη και συμφέρονα άλλων χωρών. Στο ίδιο πνεύμα κινούνται και οι ΗΠΑ, όπως αναφέρεται και στην ανωτέρω παράγραφο. Επιπλέον η «αβλαβής διέλευση» δεν ικανοποιεί τις χώρες αυτές και δεν μπορεί να λειτουργήσει ως «αντικαταστάτης» της ελεύθερης ναυσιπλοΐας, κυρίως λόγω της πλεύσης υπό όρους, της δικαιοδοσίας που κατέχει το παράκτιο κράτος και της δυνατότητας για διακοπή της«αβλαβούς διέλευσης» εν καιρώ πολέμου (Ροζάκης, 2021).

4.3.3 Το «Casus Belli»

Η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982) κυρώθηκε εκ μέρους της Ελλάδος με το νόμο 2321/1995. Το άρθρο 2 του εν λόγω νόμου καθιστά σαφές ότι «η Ελλάδα έχει το αναφαίρετο δικαίωμα κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 της κυρούμενης Συμβάσεως να επεκτείνει σε οποιονδήποτε χρόνο το εύρος της χωρικής της θάλασσας μέχρι αποστάσεως 12 ν. μιλίων». Η τουρκική αντίδραση ήρθε το καλοκαίρι του 1995, δια της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, όταν εκδόθηκε ψήφισμα που τόνιζε την παραβίαση της «ισορροπίας», εκ μέρους της Ελλάδας με την επέκταση των χωρικών της υδάτων (1936) στα 6ν.μ, μιας «ισορροπίας» που προερχόταν από την Συνθήκη της Λωζάνης. Σε μια προσπάθεια αποτροπής της πλήρους ανατροπής αυτής της «ισορροπίας» τόνισε ότι «η Τουρκία δεν μπορεί να δεχτεί ότι θα διεξάγει την θαλάσσια επικοινωνία της με τις ανοιχτές θάλασσες και τους ωκεανούς διαμέσου των ελληνικών χωρικών υδάτων, καθώς έχει ζωτικά συμφέροντα στο Αιγαίο». Στο ίδιο πλαίσιο, «η Τουρκική Εθνοσυνέλευση αποφάσισε να εκχωρήσει στην τουρκική κυβέρνηση όλες τις αρμοδιότητες να λάβει μέτρα, ακόμη και στρατιωτικά, για την διατήρηση και υπεράσπιση των ζωτικών συμφερόντων της χώρας μας» (Λιμαντζάκης, 2020).

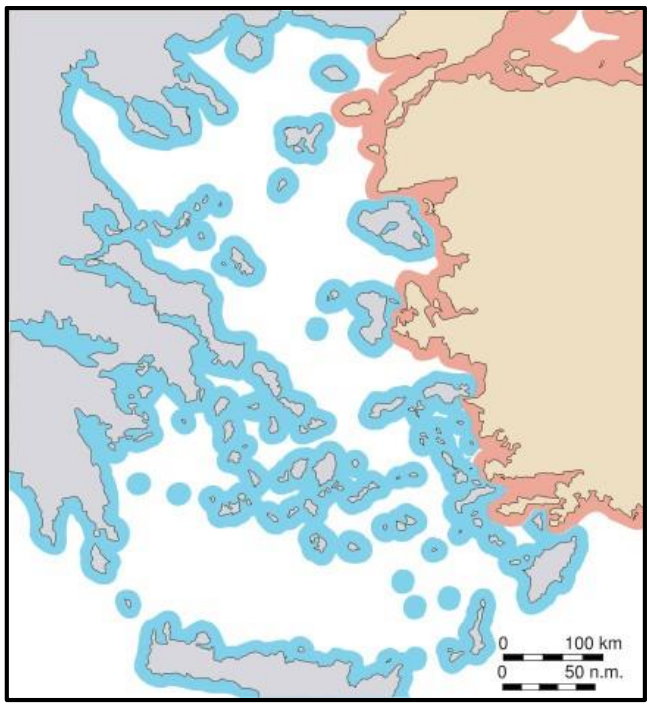
Σημειώνεται πως η απειλή ανάληψης στρατιωτικής δράσης απέναντι στην Ελλάδα, όπως αυτή διατυπώθηκε ρητά στο ψήφισμα της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, συνιστά άμεση παραβίαση του άρθρου 2.4 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, το οποίο απαγορεύει ρητά τόσο τη χρήση βίας όσο και την απειλή χρήσης βίας στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων (Συρίγος, κ.ά, 2018). Επιπλέον, ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο γεγονός ότι το τουρκικό ψήφισμα καθιστά ως αφορμή πολέμου την άσκηση εκ μέρους της Ελλάδας του νόμιμου δικαιώματός της που πηγάζει τόσο από το συμβατικό όσο και το εθιμικό δίκαιο. Η Τουρκία από το 1999 και έκτοτε, δεν έχει επικαλεστεί την απειλή, παρά μόνο στην παρούσα ένταση (2020). Μάλιστα, σε μια προσπάθεια ερμηνείας της δήλωσης της Εθνοσυνέλευσης, έχει ειπωθεί από ανώτατους αξιωματούχους ότι δεν σημαίνει απαραίτητα πόλεμο και ότι απλά φανερώνει την έσχατη ανεκτική γραμμή της χώρας απέναντι σε μία ενδεχόμενη επέκταση (Λιάκουρας, 2020γ).

Ως συνέπεια της ευθείας απειλής πολέμου που διατυπώθηκε εκ μέρους της Τουρκίας, η Ελλάδα αναγκάστηκε να υπαναχωρήσει και μέχρι σήμερα δεν έχει προχωρήσει στην άσκηση του δικαιώματος της για επέκταση της χωρικής θάλασσας στα 12ν.μ, χωρίς ωστόσο να το έχει απεμπολήσει. Αυτό που προκαλεί ενδιαφέρον είναι ότι η Ελλάδα εξακολουθούσε να απέχει από την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος σε όλη την περιφέρειά της και όχι μόνο στο Αιγαίο αποτελώντας το μοναδικό παράκτιο κράτος, από τα 149 που υπάρχουν διεθνώς, το οποίο διαθέτει αιγιαλίτιδα ζώνη μικρότερη των 12ν.μ (Συρίγος, κ.ά, 2018). Μόλις στις αρχές του 2021 αναμένεται να ασκήσει το δικαίωμα στα δυτικά της χώρας.

Το «casus belli» φανερώνει τον διακαή πόθο της Τουρκίας για διεκδικήσεις στο Αιγαίο, ένας πόθος που την οδηγεί ακόμη και σε πράξεις που συνιστούν κατάφορη παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου. Καταδεικνύει ακόμη και την έλλειψη βάσιμων και νόμιμων επιχειρημάτων εις βάρος της δυνατότητας της Ελλάδος για επέκταση των χωρικών της υδάτων. Τέλος, τεράστιο ενδιαφέρον, ως προς το «casus belli», θα παρουσίαζε μια ελληνική επέκταση της τάξεως των 10ν.μ. Μία τέτοια τμηματική επέκταση θα ωθούσε την τουρκική κυβέρνηση σε εκ νέου ερμηνεία του «casus belli». ‘Η θα έπαιρνε την απόφαση να κινηθεί επιθετικά ενάντια στην Ελλάδα (και να βρεθεί πιθανότατα αντιμέτωπη με το μεγαλύτερο μέρος της Διεθνούς Κοινότητας) ή να επανερμηνεύσει το «casus belli», αναφέροντας, για παράδειγμα, ότι αυτό έχει να κάνει μόνο με επέκταση στα 12ν.μ (Λιμαντζάκης, 2020).

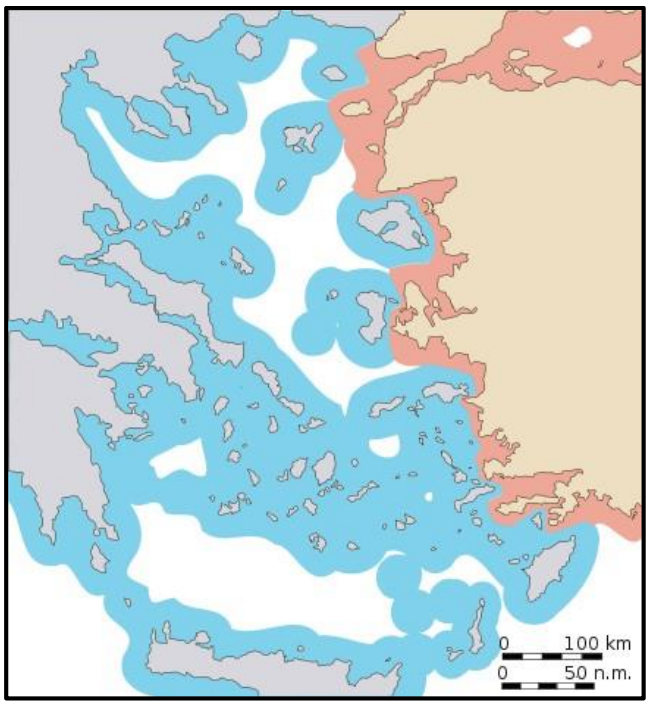
4.3.4 Τα Αποτελέσματα μιας Ενδεχόμενης Επέκτασης

Με το σημερινό status quo, των 6ν.μ στο Αιγαίο, η Ελλάδα κατέχει, σε αιγιαλίτιδα ζώνη, ποσοστό 43,68%, η Τουρκία αντίστοιχο ποσοστό 7,47% ενώ τα διεθνή ύδατα καταλαμβάνουν το 48,85% (εικόνα 10).

Εικόνα 10: Αιγιαλίτιδα ζώνη στα 6 ν.μ

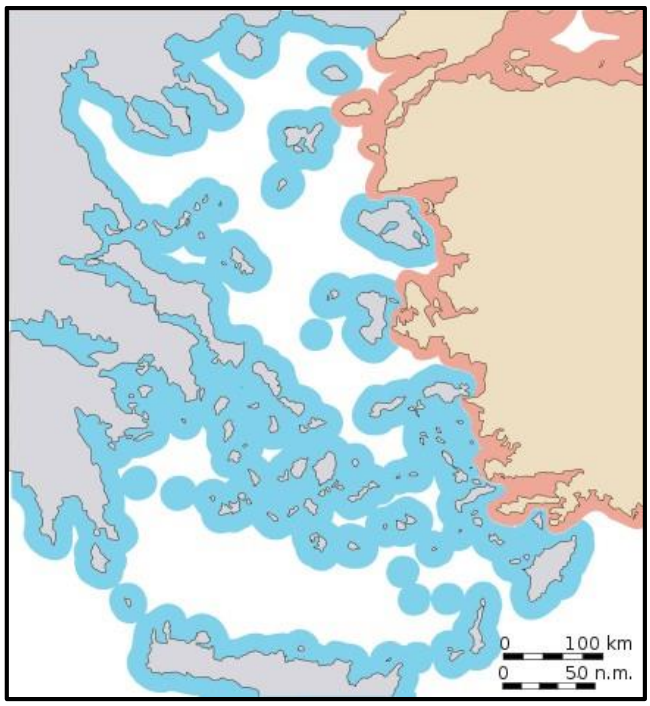
Στο ενδεχόμενο επέκτασης των χωρικών υδάτων και των δύο κρατών στο μέγιστο προβλέψιμο, από τη Σύμβαση, όριο των 12ν.μ, η Ελλάς θα αυξήσει το ποσοστό της περί το 73%, ενώ το ποσοστό της Τουρκίας και των διεθνών υδάτων θα είναι αντιστοίχως 8,76% και 15% (εικόνα 11). Από τα ανωτέρω ποσοστά καθίσταται σαφές πως η ελληνική αιγιαλίτιδα ζώνη σχεδόν διπλασιάζεται προσθέτοντας υπό την κυριαρχία της Ελλάδος ποσοστό του Αιγαίου της τάξης του 29,32%. Η Τουρκία, από τη άλλη, αυξάνει και αυτή την κυριαρχία της, μια οριακή αύξηση της τάξης του 1,29%. Και οι δύο χώρες αυξάνουν την κυριαρχία τους σε βάρος των διεθνών υδάτων των οποίων το ποσοστό μειώνεται κατά 34% περίπου (Λιμαντζάκης, 2020). Φυσικά δεν έχουν υπολογιστεί ούτε στα ποσοστά ούτε στον σχετικό χάρτη πιθανές ζώνες που θα προκύψουν για την ελεύθερη ναυσιπλοΐα ή ακόμη και ζώνες για τον «πλου διέλευσης».

Εικόνα 11: Αιγιαλίτιδα ζώνη στα 12 ν.μ

Εκτός όμως από την αιγιαλίτιδα ζώνη, ο σχετικός χάρτης αναδεικνύει τις επιπτώσεις της επέκτασης των χωρικών υδάτων και στις λοιπές θαλάσσιες ζώνες. Είναι φανερό πως για την Τουρκία θα περιοριστεί σε πολύ μεγάλο βαθμό η δυνατότητα διεκδίκησης υφαλοκρηπίδας (Λιμαντζάκης, 2020) και ΑΟΖ εντός του Αιγαίου Πελάγους.

Αντίστοιχα, μια επέκταση της τάξης των 10ν.μ θα είχε ανάλογες αυξήσεις των ποσοστών κυριαρχίας των δύο και μείωση των διεθνών υδάτων (εικόνα 12). Ειδικότερα όμως για την Ελλάδα, η επέκταση της αιγιαλίτιδος ζώνης στα 10ν.μ (όπως βέβαια και στα 12ν.μ) θα αποτελούσε μία λύση στο ζήτημα της «ανομοιομορφίας» μεταξύ χωρικών υδάτων και εθνικού εναερίου χώρου, ένα ζήτημα που επίσης θέτει η Τουρκία. Η Ελλάδα, από το 1931 ασκεί κυριαρχία στον αέρα εντός 10ν.μ αντίθετα με την θαλάσσια που δεν ξεπερνά τα 6ν.μ.

Εικόνα 12: Αιγιαλίτιδα ζώνη στα 10 ν.μ

Η Τουρκία θεωρεί πως η διαφορά ελληνικού εναέριου και θαλάσσιου εύρους είναι αντίθετη προς το Δίκαιο της Θάλασσας (Υπουργείο Εξωτερικών, 2020). Πράγματι σύμφωνα με τον ορισμό της αιγιαλίτιδας ζώνης, το θαλάσσιο και εναέριο τμήμα έχουν κοινό εύρος και μαζί αποτελούν την αιγιαλίτιδα ζώνη. Πρόσφατα, επί του θέματος αποφάνθηκε και το Στέιτ Ντιπάρτμεντ με μία έκθεση που, μεταξύ άλλων, αναφέρει «Πρώτον, η Ελλάδα διεκδικεί έναν εναέριο χώρο που εκτείνεται έως και 10ν.μ από την ακτογραμμή της και χωρικά ύδατα έως 6 ναυτικά μίλια. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, ο εναέριος χώρος μιας χώρας συμπίπτει με τα χωρικά ύδατα. Έτσι, οι Ηνωμένες Πολιτείες αναγνωρίζουν έως και 6 ναυτικά μίλια εναέριου χώρου της Ελλάδας, σύμφωνα με τα χωρικά ύδατα της Ελλάδας. Επομένως, η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν συμμερίζονται την ίδια άποψη σχετικά με την έκταση του εναέριου χώρου της Ελλάδας» (Newsroom, 2020).

Ωστόσο, η ελληνική κυβέρνηση επιμένει πως τέτοιου είδους ισχυρισμοί είναι αβάσιμοι διότι η εναέρια κυριαρχία δεν ξεπερνά το μέγιστο όριο των χωρικών υδάτων άρα είναι καθόλα νόμιμη ενώ είχε γνωστοποιήσει έγκαιρα τον συγκεκριμένο νόμο. Επιπλέον όμως η

αποδοχή του εν λόγω ζητήματος από την Τουρκία στοιχειοθετεί, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, σιωπηρή αποδοχή (Υπουργείο Εξωτερικών, 2020). Η Τουρκία βέβαια επικαλείται το ζήτημα με σκοπό να εξαναγκάσει την Ελλάδα να περιορίσει τον εναέριο χώρο στα 6ν.μ ενώ ενδεδειγμένη λύση θα μπορούσε να αποτελεί η επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 10 ή 12ν.μ (εκτείνοντας κατά 2ν.μ αντίστοιχα τον Εθνικό Εναέριο Χώρο).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με όσα αναλύθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, γίνεται αντιληπτό πως η Ελλάδα, ως κράτος που έχει υπογράψει την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, σέβεται, αποδέχεται και τηρεί τους κανόνες που απορρέουν από αυτήν, καθώς και το σύνολο των κανόνων που πηγάζουν από το συμβατικό και εθιμικό δίκαιο. Στο ίδιο πλαίσιο, πάντα επιδιώκει την συνεργασία και την ειρηνική επίλυση των διαφορών με τα γειτονικά κράτη χωρίς όμως να απεμπολεί τα κυριαρχικά της δικαιώματα, όπως προκύπτουν από την Σύμβαση. Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια έχει ξεκινήσει μία προσπάθεια αξιοποίησης της Σύμβασης, μέσω των θαλασσίων ζωνών και των δικαιωμάτων που προκύπτουν από αυτές. Το γεγονός αυτό αποδεικνύεται έμπρακτα με τις συμφωνίες που έχει συνάψει με την Ιταλία και την Αίγυπτο (υφαλοκρηπίδα, ΑΟΖ) και με την επικείμενη επέκταση των χωρικών υδάτων σε ορισμένα τμήματα της ελληνικής επικράτειας με την χρήση των ευθειών γραμμών βάσης. Υπάρχουν όμως και άλλες θαλάσσιες ζώνες που η Ελλάδα μπορεί να εκμεταλλευτεί προς όφελός της. Κυρίαρχο παράδειγμα αποτελεί η συνορεύουσα ζώνη, η οποία δύναται να λειτουργήσει επιβοηθητικά στην προάσπιση των κυριαρχικών δικαιωμάτων και να ενισχύσει την αποτελεσματική μεταναστευτική και τελωνειακή πολιτική.

Σε ότι αφορά όμως την αιγιαλίτιδα ζώνη, το διεθνές δίκαιο ορίζει σαφώς ότι η επέκτασή της έως τα 12ν.μ, υπολογιζόμενη από τις γραμμές βάσης, αποτελεί μονομερές και αναφαίρετο δικαίωμα κάθε παράκτιου κράτους, το οποίο δεν υπόκειται στην προϋπόθεση της εξασφάλισης σχετικής συγκατάθεσης από τα γειτονικά κράτη. Μάλιστα, το δικαίωμα αυτό έχει πλέον καταστεί κανόνας εθιμικού δικαίου, με την έννοια ότι δεσμεύει όλα τα κράτη, ανεξαρτήτως εάν αυτά έχουν επικυρώσει τη ΣΔΘ. Συνεπώς, η Ελλάδα έχει κάθε δικαίωμα να προχωρήσει σε μονομερή επέκταση των εθνικών χωρικών της υδάτων σε ολόκληρη την επικράτειά της.

Η πολιτική που ακολούθησε η ελληνική πλευρά τις προηγούμενες δεκαετίες, αναφορικά με το εν λόγω ζήτημα είναι η μη ανάληψη καμίας δράσης σε οποιοδήποτε τμήμα της περιφέρειας μέχρι να διευθετηθεί το ζήτημα της επέκτασης στο Αιγαίο. Η υιοθέτηση μίας τέτοιας πολιτικής μπορεί να θεωρηθεί αρκετά «ασφαλής» αφού αποφεύγει την αύξηση της έντασης με τη γείτονα χώρα, ωστόσο διατηρεί χρόνιες εκκρεμότητες μεταξύ των δύο χωρών, οι οποίες λειτουργούν ως παράγοντες κινδύνου για την επικράτηση της ειρήνης στην περιοχή. Επιπλέον, η διατήρηση της εκκρεμότητας της επέκτασης στο Αιγαίο αποκλείει και την εξεύρεση μιας λύσης στο ζήτημα της διμερούς οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας ή ΑΟΖ στην περιοχή αφού εάν κάτι τέτοιο συμβεί με βάση τα όρια των 6ν.μ η Ελλάδα θα έχει μειωμένες πιθανότητες να προχωρήσει σε μία επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στο μέλλον.

Σχετικά με την τμηματική εφαρμογή του δικαιώματος της επέκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης έχουν εκφραστεί σημαντικές επιφυλάξεις. Το βασικό επιχείρημα των επικριτών της απόφασης για μερική επέκταση των χωρικών υδάτων, είναι ότι κάτι τέτοιο ενισχύει το επιχείρημα της Τουρκίας σχετικά με την ύπαρξη «ειδικών συνθηκών» στο Αιγαίο, οι οποίες δεν επιτρέπουν την εφαρμογή των 12ν.μ ενώ, παράλληλα, ενισχύει την τουρκική πρακτική της εφαρμογής αιγιαλίτιδας ζώνης διαφορετικού πλάτους σε διαφορετικά σημεία της περιφέρειάς της (6ν.μ στο Αιγαίο και 12ν.μ στον Εύξεινο Πόντο και την Ανατολική Μεσόγειο).

Ωστόσο, υπάρχει και το επιχείρημα ότι η μη ύπαρξη σοβαρής προοπτικής για άμεση διευθέτηση του ζητήματος στο Αιγαίο, λόγω της απροθυμίας της Τουρκίας να άρει το καθεστώς του «casus belli» στην περιοχή, δικαιολογεί την τμηματική εφαρμογή του δικαιώματος επέκτασης των εθνικών χωρικών υδάτων σε περιοχές όπου δε συντρέχουν αντίστοιχοι λόγοι αφού το αντίθετο στερεί τη χώρα από σημαντικά τμήματα διεθνούς κυριαρχίας. Επιπλέον, η εφαρμογή του δικαιώματος εκ μέρους της Ελλάδας, έστω και σε τμήμα της περιφέρειάς της, δύναται να ερμηνευθεί ως απόδειξη της βούλησης της χώρας να προχωρήσει σε γενική εφαρμογή του. Το γεγονός αυτό δύναται να αποτελέσει μοχλό πίεσης στην Τουρκία, ώστε να εγκαταλείψει την αδιάλλακτη θέση της. Προφανώς, η τμηματική εφαρμογή της επέκτασης με παράλληλη απεμπόληση του αντίστοιχου δικαιώματος στο Αιγαίο δεν αποτελεί πιθανό ενδεχόμενο για την ελληνική πλευρά καθώς θα σήμαινε παραίτηση από διεθνώς αναγνωρισμένα κυριαρχικά δικαιώματα και θα έδινε ένα μήνυμα

πλήρους υποχωρητικότητας στην τουρκική πλευρά, η οποία θα ενέτεινε ακόμα περισσότερο τις προκλήσεις της αυξάνοντας τις διεκδικήσεις της στο Αιγαίο.

Τα οφέλη που προκύπτουν για την Ελλάδα, από την επέκταση της χωρικής θάλασσας είναι πολλαπλά. Κυρίαρχο θεωρείται η ασφάλεια, καθώς τα χωρικά ύδατα λειτουργούν ως ασπίδα απέναντι σε οποιαδήποτε απειλή. Συνεπώς, επέκταση σημαίνει και ενδυνάμωση της ασπίδας, άρα και της ασφάλειας. Επιπρόσθετα όμως παρέχει και την αποκλειστική εξουσία σε ένα παράκτιο κράτος στον έλεγχο της αλιείας, της έρευνας και της προστασίας του περιβάλλοντος, εξουσία η οποία διερύνεται με την επέκταση και ισχύει και για τον εθνικό εναέριο χώρο, ως κομμάτι του ορισμού των χωρικών υδάτων. Παράλληλα, σε ορισμένα τμήματα της θαλάσσιας επικράτειας (κυρίως στο Αιγαίο), θα ξεκαθαρίσει σε μεγάλο βαθμό, προς όφελος της χώρας, και τις υπόλοιπες θαλάσσιες ζώνες, όπως υφαλοκρηπίδα ή/και ΑΟΖ.

Πολλαπλές όμως είναι και οι παράμετροι και οι προκλήσεις. Αφορούν σε ζητήματα γεωγραφίας, κυριαρχίας, διεθνούς δικαίου, ενώ υπάρχει ακόμη και μια απειλή για πόλεμο και εγείρονται, ως επί το πλείστον, από την γειτονική χώρα Τουρκία. Η Ελλάδα φαίνεται να λαμβάνει σοβαρά υπόψιν της όλες αυτές τις παραμέτρους και προκλήσεις, δεδομένου ότι παραμένει το μοναδικό κράτος που μέχρι σήμερα δεν έχει προχωρήσει στην επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12ν.μ και μόνο τα τελευταία χρόνια ξεκίνησαν προσπάθειες στην κατεύθυνση τούτη, αρχικά σε περιοχές για τις οποίες δεν έχουν εκφραστεί αντιρρήσεις από γειτονικά κράτη.

Η κύρια στρατηγική της Ελλάδος πρέπει να είναι η επέκταση των χωρικών υδάτων, κατά τρόπο καθ΄ όλα νόμιμο με βάση το διεθνές δίκαιο και που εξασφαλίζει στο μέγιστο δυνατό τα προαναφερθέντα οφέλη. Στο Ιόνιο, την νότια Ελλάδα και Ανατολική Μεσόγειο, διαφαίνεται πως ο τρόπος αυτός είναι η επέκταση της ελληνικής χωρικής θάλασσας στα 12ν.μ. Στο Αιγαίο τα πράγματα είναι πιο περίπλοκα. Εκτός από την τουρκική προκλητικότητα και τις απειλές, υπάρχουν και πιο ειδικά, αλλά εξίσου σημαντικά θέματα. Ένα από αυτά, είναι και η ελεύθερη ναυσιπλοΐα και μπορεί να είναι και τα διεθνή στενά ναυσιπλοΐας, που ενδέχεται να περιορίσουν το εύρος των χωρικών υδάτων και μπορεί να εγείρουν ακόμη και θέματα ασφάλειας από τις δυνατότητες που παρέχει ο «πλους διέλευσης» (π.χ. διέλευση ξένου υποβρυχίου σε κατάδυση ή υπερπτήσεις πολεμικών αεροσκαφών κοντά σε ελληνικό νησί). Με βάση τα ανωτέρω, πιθανή διαφαινόμενη λύση

φαίνεται να είναι η επιλεκτική επέκταση τμημάτων του Αιγαίου στα 12ν.μ, ενώ σε άλλα τμήματα να γίνει επέκταση μικρότερης έκτασης, με σκοπό να βρεθεί η «χρυσή τομή» μεταξύ επέκτασης χωρικών υδάτων και ελεύθερης ναυσιπλοΐας. Πέραν όλων, το Αιγαίο είναι κομμάτι της ελληνικής επικράτειας που απαιτεί μια πολύ προσεκτική προσέγγιση και μελέτη όλων των παραμέτρων και προκλήσεων με γνώμονα πάντα τη νομιμότητα και την αποκόμιση του μέγιστου των οφελών. Μεταξύ άλλων, η Ελλάδα, σε ενδεχόμενη επέκταση της χωρικής θάλασσας, θα πρέπει να διαθέτει μεγάλη αποτρεπτική ισχύ, ακόμη και αποτελεσματική άμυνα αν χρειαστεί, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις τουρκικές απειλές.

Μία εναλλακτική στρατηγική που μπορεί να ακολουθηθεί από την Ελλάδα είναι η μερική επέκταση στα 10ν.μ, ειδικά στο Αιγαίο, ώστε η θαλάσσια ζώνη κυριαρχίας να αποκτήσει το ίδιο πλάτος με την αντίστοιχη ζώνη κυριαρχίας στον εναέριο χώρο. Μία τέτοια λύση, αφενός, θα έθετε σημαντικά εμπόδια στην τουρκική πολιτική της αμφισβήτησης του εναέριου χώρου πέραν των 6ν.μ, η οποία εκφράζεται και με πλήθος εναέριων παραβιάσεων και, αφετέρου, θα αποτελούσε έμπρακτη απόδειξη της βούλησης της χώρας να προβεί σε άσκηση του δικαιώματος της, δίχως να αναμένει τη συγκατάθεση της Τουρκίας.

Η επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης στα 10ν.μ είναι πιθανό να υποχρέωνε την Τουρκία να αντιδράσει υλοποιώντας τις απειλές που έχει εκφράσει εναντίον της Ελλάδας, μία πράξη που, εκτός απροόπτου, θα την έφερνε αντιμέτωπη με τη διεθνή κοινότητα αφού θα παραβίαζε θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου και των Ηνωμένων Εθνών, αναδεικνύοντας τον αρνητικό της ρόλο ως παίχτη στη διεθνή γεωστρατηγική σκακιέρα της Ανατολικής Μεσογείου. Από την άλλη πλευρά, σε περίπτωση που η Τουρκία δίσταζε να προβεί σε επιθετικές ενέργειες εναντίον της Ελλάδας, θα αναγκαζόταν είτε να άρει το «casus belli», είτε να το καταστήσει πιο ελαστικό, δηλώνοντας ότι αφορά μόνο την περίπτωση της επέκτασης της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12ν.μ. Σε κάθε περίπτωση, η ελληνική ισχύς στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων για την επίλυση των υπόλοιπων εκκρεμών ζητημάτων, όπως η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ, θα ενισχυόταν σημαντικά, ανεξάρτητα από το εάν αυτή διεξαγόταν σε διμερές επίπεδο ή μέσω προσφυγής σε κάποιο διεθνές διαιτητικό όργανο, αφού αυτή θα διεξαγόταν με βάση τα 10ν.μ και όχι τα 6ν.μ που ισχύουν σήμερα. Ανεξάρτητα από την αντίδραση της Τουρκίας, η επέκταση της ελληνικής

αιγιαλίτιδας ζώνης στα 10ν.μ δε θα μπορούσε να εκληφθεί ως παραίτηση από το δικαίωμα της χώρας για μία μελλοντική επέκταση στα 12ν.μ.

Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση η Ελλάδα πρέπει να καθιστά σαφές ότι δεν είναι διατεθειμένη να κάτσει στο τραπέζι του διαλόγου για να διαπραγματευτεί ζητήματα που αποτελούν κεκτημένα της χώρας μέσα από διεθνείς συνθήκες και να κάνει μείζονες υποχωρήσεις σε ζητήματα που άπτονται της εθνικής κυριαρχίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

Agyebeng, W. K., 2006. Theory in Search of Practice: The Right of Innocent Passage in the Territorial Sea. *Cornell International Law Journal*, 39(2), σελ. 371-398.

Cassese, A., 2012. *Διεθνές Δίκαιο.* Αθήνα: Gutenberg.

Fulton, T. W., 1911. *The sovereignty of the sea.* London: W. Blackwood & Sons.

Harrison, J., 2011. Making the Law of the Sea: A study in the development of International Law. *Cambridge University Press*.

Martens, E. K., 1976. Evolution Of Coastal State Jurisdiction: A Conflict Between Developed and Developing Nations. *Ecology Law Quarterly,* Τόμος 5, σελ. 531-553.

Ελληνόγλωσση

Δημοσθένους, Ι., 2017. *Εγχειρίδιο "Βασικές Έννοιες Δικαίου της Θάλασσας".* Λευκωσία: Cyprus Youth DiplomaCY.

Ιωάννου, Κ. & Στρατή, Α., 2013. *Δίκαιο της Θάλασσας.* 4 επιμ. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Βαμβούκος, Α., 1985. *Το σύγχρονο Δίκαιο της Θάλασσας.* Αθήνα-Κομοτηνή: Σάκκουλα.

Δίπλα, Χ. & Ροζάκης, Χ., 2004. Η Ελληνική Αιγιαλίτιδα Ζώνη και τα Στενά Διεθνούς Ναυσιπλοΐας. Στο: *Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Εφαρμογή του στην Ελλάδα.* Αθήνα: Σιδέρης Ι.

Καρακωστατζόγλου, Β. Ι., 1998. *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο της Θάλασσας:Το Νομικό Καθεστώς με έμφαση στην Αλιεία.* Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών. Τμήμα Νομικής.

Κλάδη Ευσταθοπούλου, Μ., 1992. *Η αιγιαλίτιδα ζώνη: Το νομικό καθεστώς και οι θεωρίες των ορίων.* Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Λαπατσιώρας, Σ., 2019. Διεκδικήσεις του Ελληνικού και Τουρκικού Κράτους στο Αιγαίο και τη Μεσόγειο. *Θέσεις*, 21 1, Τεύχος 146, σελ. 13-41.

Λιάκουρας, Π., 2018. Η λογική επέκτασης της αιγιαλίτιδας ζώνης. *Η Καθημερινή*, 28 10.

Λιάκουρας, Π., 2019. Το θεώρημα της «Γαλάζιας Πατρίδας» σε πλήρη εφαρμογή. *Καθημερινή*, 2 12.

Λιάκουρας, Π., 2020στ. Θα είναι το 2021 έτος των διερευνητικών;. *Τα Νέα*, 31 12, σελ. 10.

Οικονομίδης, Κ. Π., 1993. *Θέματα Διεθνούς Δικαίου και Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής.* Αθήνα- Κομοτηνή: Σάκκουλα.

Παπασταυρίδης, Ε., 2017. Το Δίκαιο της Θάλασσας. Στο: *Το Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας.* Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Παπασταυρίδης, Ε., 2020. Οι Ελληνοτουρκικές Διαφορές στο Θαλάσσιο Χώρο από την Οπτική του Διεθνούς Δικαίου. *ΕΛΙΑΜΕΠ*, Policy Paper # 36,Ιούλιος.

Πολίτης, Σ., 2009. «Τα Θαλάσσια Όρια της Ελλάδος» (Υφισταμένη Κατάσταση και Διεθνές Δίκαιο). *Ελληνική Εταιρία Στρατηγικών Μελετών*, Νοέμβριος, Τεύχος 59.

Ροζάκης, Χ., 1976. *Το Δίκαιο της Θάλασσας και η διαμόρφωσή του από τις διεκδικήσεις των παράκτιων κρατών.* Αθήνα: Παπαζήση.

Ροζάκης, Χ., 2003. Πρόλογος. Στο: *Το διεθνές καθεστώς των θαλασσών και των ωκεανών: διεθνής πολιτική. διεθνές δίκαιο, διεθνής οργάνωση.* Αθήνα: Ι. Σιδέρης.

Ροζάκης, Χ., 2013. *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο.* Αθήνα: Παπαζήσης.

Ροζάκης, Χ., 2021. Σε αναζήτηση του χαμένου χρόνου για τις συνομιλίες. *Η Καθημερινή*, 5 1.

Ροζάκης, Χ. Λ., 1991. Το διεθνές νομικό καθεστώς του Αιγαίου και η ελληνοτουρκική κρίση. Τα διμερή και τα διεθνή θεσμικά ζητήματα. Στο: *Οι Ελληνοτουρκικές Σχέσεις 1923 - 1987.* Αθήνα: Γνώση.

Ρούκουνας, Ε., 2019. *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο 3η έκδοση.* Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Σβολόπουλος, Κ., 1992. *Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1900-1945.* Αθήνα: Εστία.

Σταυριανός, Λ., 2007. *Τα Βαλκάνια από το 1543 και μετά.* Θεσσαλονίκη: Βανιάς.

Στρατή, Α., 2012. *Ελληνικές θαλάσσιες ζώνες και οριοθέτηση με γειτονικά κράτη.* Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Τελανιάν, Μ., 2020. Πρόσφατες Εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο:Τουρκο-Λυβικό Μνημόνιο Οριοθέτησης Θαλασσίων Ζωνών και Διεθνές Δίκαιο. Στο: *Mare Nostrum: Μετατοπίσεις Ισχύος στον Γεωπολιτικό Χάρτη της Μεσογείου. Γεωπολιτικές και Γεωοικονομικές Προκλήσεις.* Αθήνα: Παπαζήση, σελ. 77-108.

Τσαλτάς, Γ. & Κλάδη Ευσταθοπούλου, Μ., 2003. *Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών: Διεθνής Πολιτική, Διεθνές Δίκαιο, Διεθνής Οργάνωση.* Αθήνα: Σιδέρης.

Τσιριγώτης, Δ., 2013. *Νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία.* Αθήνα: Ποιότητα.

Χρυσοχού, Γ., 2016. Το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης της Ελλάδος και η ελληνικότητα των αμφισβητούμενων από την Τουρκία νήσων του Αιγαίου. *Hellenic Institute of Strategic Studies.*

Φωτούλας, Γ., 2020. Από τα 6 στα 12 μίλια η αιγιαλίτιδα ζώνη στο Ιόνιο. *Βουλή Επί του...Περιστυλίου*, 8 Σεπτεμβρίου, Τεύχος 002, σελ. 14-16.

Νομολογία-Συνθήκες

ICJ, 1982. *CASE CONCERNING THE CONTINENTAL SHELF (TUNISIA/LIBYAN ARAB JAMAHIRIYA).* Διαθέσιμο στο: https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/63/063-19820224-JUD-01-00-EN.pdf

Αναγκαστικός Νόμος 230, 1936. *Εφημερίδα της Κυβέρνησης.* ΦΕΚ 450 επιμ. Αθήνα: Βασίλειο της Ελλάδος.

Νομοθετικό Διάταγμα 187, 1973. *Περί Κώδικος Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου.* ΦΕΚ 261 επιμ. Αθήνα: Ελληνική Δημοκρατία.

Νόμος Υπ΄Αριθμ. 2321, 1995. *Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της θάλασσας και της Συμφωνίας που αφορά την εφαρμογή του μέρους XI της Σύμβασης.* Διαθέσιμο στο: https://www.e-nomothesia.gr/diethneis-sunthekes/nomos-2321-1995-phek-136-a-23-6-1995.html

Σύμβαση του ΔΘ, 1982. *Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας /* Σύμβαση του Μοντέγκο Μπαίυ */.* Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623(01)&from=PT

Συνθήκη Λωζάνης, 1923. *Η Συνθήκη της Λωζάνης (το πλήρες κείμενο).* Διαθέσιμο στο: https://imbrosunion.com/174-2/

Συνεντεύξεις

Δένδιας, Ν., 2020. *Συνέντευξη Υπουργού Εξωτερικών, Ν. Δένδια, στην εφ/δα «Πρώτο Θέμα» και τον δημ/φο Μ. Πολλάτο* [Συνέντευξη] (8 11 2020). Διαθέσιμο στο: https://www.mfa.gr/epikairotita/diloseis-omilies/sunenteuxe-upourgou-exoterikon-dendia-sten-ephda-proto-thema-kai-ton-dempho-pollato-08112020.html

Λιάκουρας, Π., 2019β. *Ο Πέτρος Λιάκουρας στην εκπομπή των Γ. Χουδαλάκη – Ν. Ρογκάκου* [Συνέντευξη] (13 12 2019). Διαθέσιμο στο:

https://www.real.gr/synenteukseis/arthro/o_petros_liakouras_stin_ekpompi_ton_g_xoudalaki_n_rogkakou_13_12_2019-594051/

Λιάκουρας, Π., 2020. *Τι είναι το Διεθνές Δίκαιο, το τουρκολιβυκό μνημόνιο και το κλειδί για την Ελλάδα* [Συνέντευξη] (5 6 2020). Διαθέσιμο στο: https://www.youtube.com/watch?v=3tiIBs9XGyk&vl=el

Φίλης, Κ., 2020. *Ο Κωνσταντίνος Φίλης εξηγεί στο iefimerida γιατί η συμφωνία με την Αίγυπτο για την ΑΟΖ ήταν απαραίτητη* [Συνέντευξη] 2020. Διαθέσιμο στο: https://www.iefimerida.gr/politiki/konstantinos-filis-exigei-giati-i-symfonia-me-tin-aigypto-gia-tin-aoz-itan-aparaititi

Διαδικτυακές πηγές

Sinirlioğlu, F. H., 2020. *Letter dated 18 March 2020 from the Permanent Representative of Turkey to the United Nations addressed to the Secretary-General.*: Διαθέσιμο στο https://www.undocs.org/a/74/757

Αντωνόπουλος, Γ., 2018. *Νομική και Ιστορική προσέγγιση του Εθνικού Εναέριου Χώρου της Ελλάδας και της Αιγιαλίτιδας Ζώνης της χώρας σε σχέση με την Τουρκία. ΟΔΕΘ.* Διαθέσιμο στο: https://odeth.eu/νομική-και-ιστορική-προσέγγιση-του-εθ/

Γαβουνέλη, Μ., 2020. *Οι Συμφωνίες Οριοθέτησης Μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας.* Διαθέσιμο στο:www.researchgate.net/publication/344615721_OI_SYMPHONIES_ORIOTHETESES_METAXY_TES_ELLADAS_KAI_TES_ITALIAS

Γκίνης, Κ., 2020. *ΑΟΖ Ελλάδος- Ιταλίας: Επήρεια και Διαρρυθμίσεις- Ποια είναι η πραγματικότητα;.* Διαθέσιμο στο: https://www.liberal.gr/diplomacy/epireia-kai-diarruthmiseis-poia-einai-i-pragmatikotita/307635

Ηρακλείδης, Α., 2018. *Ιμια: οι θέσεις των δύο αντιπάλων.* Διαθέσιμο στο: https://www.efsyn.gr/stiles/apopseis/141139_imia-oi-theseis-ton-dyo-antipalon

Καιρίδης, Δ., 2020. *Η επέκταση των χωρικών μας υδάτων στο Ιόνιο.* Διαθέσιμο στο: https://www.kathimerini.gr/politics/1093505/i-epektasi-ton-chorikon-mas-ydaton-sto-ionio/

Λιάκουρας, Π., 2020β. *Άποψη: Αποκαθίσταται η έννομη τάξη με τη συμφωνία Ελλάδας-Αιγύπτου.* Διαθέσιμο στο: https://www.kathimerini.gr/politics/1091132/apopsi-apokathistatai-i-ennomi-taxi-me-ti-symfonia-elladas-aigyptoy/

Λιάκουρας, Π., 2020γ. *Το γλωσσάρι της ελληνοτουρκικής διαμάχης - Τι σημαίνουν οι όροι που ακούμε καθημερινά.* Διαθέσιμο στο: https://www.enikos.gr/politics/741642/to-glossari-gia-tin-ellinotourkiki-diamachi

Λιάκουρας, Π., 2020δ. *Πόσοι κύκλοι ακόμη για την οριοθέτηση ΑΟΖ Ελλάδας - Αλβανίας;.* Διαθέσιμο στο: https://www.ieidiseis.gr/eidiseis/opinions/item/65483-petros-liakouras-posoi-kykloi-akomi-gia-tin-oriothetisi-aoz-elladas-alvanias

Λιάκουρας, Π., 2020ε. *Διερευνητικών το ανάγνωσμα- Μέρος Α'.* Διαθέσιμο στο: https://www.ieidiseis.gr/eidiseis/opinions/item/73722-petros-liakouras-dierevnitikon-to-anagnosma-meros-a

Λιμαντζάκης, Γ., 2020. *Η ελληνική αιγιαλίτιδα ζώνη και η προοπτική επέκτασής της. Foreign Affairs. The Hellenic Edition.* Διαθέσιμο στο: http://foreignaffairs.gr/articles/72961/dr-giorgos-limantzakis/i-elliniki-aigialitida-zoni-kai-i-prooptiki-epektasis-tis

Μάνος, Σ. & Συρίγος, Ά., 2020. *Ο Άγγελος Συρίγος απαντά στις ερωτήσεις του Στέφανου Μάνου για τα ελληνοτουρκικά.* Διαθέσιμο στο: https://www.kathimerini.gr/politics/1093025/o-aggelos-syrigos-apanta-stis-erotiseis-toy-stefanoy-manoy-gia-ta-ellinotoyrkika/

Μπουρδάρας, Γ. Σ., 2020. *Κρίσιμη συμφωνία με Αίγυπτο για ΑΟΖ.* Διαθέσιμο στο: https://www.kathimerini.gr/politics/1091126/krisimi-symfonia-me-aigypto-gia-aoz/

Newsroom, 2018. *Επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12 μίλια προανήγγειλε ο Ν. Κοτζιάς.* Διαθέσιμο στο: https://www.kathimerini.gr/politics/990893/epektasi-tis-aigialitidas-zonis-sta-12-milia-proaniggeile-o-n-kotzias/

Newsroom, 2020. *Στέιτ Ντιπάρτμεντ: Αδύνατη η σύσταση λίστας παραβιάσεων του ελληνικού εναέριου χώρου.* Διαθέσιμο στο: https://www.kathimerini.gr/politics/561152446/steit-ntipartment-adynati-i-systasi-listas-paraviaseon-toy-ellinikoy-enaerioy-choroy/

Νέδος, Β., 2020. *Αμεση ανάλυση: Από την αναμονή στο ρεαλισμό.* Διαθέσιμο στο: https://www.kathimerini.gr/society/1093451/amesi-analysi-apo-tin-anamoni-sto-realismo/

Νέβος, Β., 2020β. *Δέχονται επήρεια των νησιών οι Τούρκοι.* Διαθέσιμο στο: https://www.kathimerini.gr/politics/1082373/dechontai-epireia-ton-nision-oi-toyrkoi/

Παπακωνσταντίνου, Δ., 2020. *ΑΟΖ με Αίγυπτο: Κίνηση-ματ στη σκακιέρα της Μεσογείου.* Διαθέσιμο στο: https://www.capital.gr/diethni/3473432/aoz-me-aigupto-kinisi-mat-sti-skakiera-tis-mesogeiou

Σταλίδης, Α., 2020. *ΑΟΖ και Δίκαιο της Θάλασσας.* Διαθέσιμο στο: https://www.energia.gr/article/162922/aoz-kai-dikaio-ths-thalassas

Συρίγος, Ά., 2018. *«Γκρίζες ζώνες» έχει και η Τουρκία.* Διαθέσιμο στο: https://www.kathimerini.gr/politics/967354/gkrizes-zones-echei-kai-i-toyrkia/

Συρίγος, Ά. Μ., Ροζάκης, Χ. & Αποστολίδης, Π., 2018. *Αποκλειστικά στην "Κ". Τρεις αναλύσεις για αιγιαλίτιδα ζώνη και χωρικά ύδατα.* Διαθέσιμο στο: https://www.kathimerini.gr/politics/992336/apokleistika-stin-k-treis-analyseis-gia-aigialitida-zoni-kai-chorika-ydata/

Σωτήρης, Π., 2020. *Αμεση ανάλυση: Τι σημαίνει η επέκταση των χωρικών υδάτων στα 12 μίλια και το «casus belli» της Τουρκίας.* Διαθέσιμο στο: https://www.tanea.gr/2020/08/26/politics/amesi-analysi-ti-simainei-i-epektasi-ton-xorikon-ydaton-sta-12-milia-kai-to-casus-belli-tis-tourkias/

Team Protagon, 2020. *Τι λέει η Αλβανία για την επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 μίλια.* Διαθέσιμο στο: https://www.protagon.gr/epikairotita/ti-leei-i-alvania-gia-tin-epektasi-twn-ellinikwn-xwrikwn-ydatwn-sta-12-milia-44342108744

Τσάκωνας, Π., 2018. *Περί τμηματικής επέκτασης των ελληνικών χωρικών υδάτων.* Διαθέσιμο στο: https://www.tanea.gr/print/2018/10/22/opinions/peri-tmimatikis-lfepektasis-ton-ellinikon-lfxorikon-ydaton/

Τσόχα, Μ., 2020. *Οι «Γκρίζες Ζώνες» του Αιγαίου: Τουρκία και Νησιά Αμφίβολης Κυριαρχίας.* Διαθέσιμο στο: https://thesafiablog.com/2020/03/20/greyzonesaegean/

Υπουργείο Εξωτερικών, 2020. *Εθνικός εναέριος χώρος.* Διαθέσιμο στο: https://www.mfa.gr/zitimata-ellinotourkikon-sheseon/eidikotera-keimena/ethnikos-enaerios-horos.html

Εικόνες

Εικόνα 1: Θαλάσσιες Ζώνες. Πηγή: https://energypress.gr/news/i-geopolitiki-diastasi-tis-anaptyxis-ton-ape-sto-horo-toy-aigaioy

Εικόνα 2: Φυσική γραμμή βάσης. Πηγή: http://www.theseis.com/downloads/01_Lapatsioras_146.pdf

Εικόνα 3: Ευθεία γραμμή βάσης. Πηγή: http://www.theseis.com/downloads/01_Lapatsioras_146.pdf

Εικόνα 4: Περιορισμοί ευθειών γραμμών βάσης σε κόλπο. Πηγή: http://www.theseis.com/downloads/01_Lapatsioras_146.pdf

Εικόνα 5: Ενδεικτικός χάρτης περαιτέρω δυνατοτήτων για ευθείες γραμμές βάσης. Πηγή: https://www.kathimerini.gr/politics/1093025/o-aggelos-syrigos-apanta-stis-erotiseis-toy-stefanoy-manoy-gia-ta-ellinotoyrkika/

Εικόνα 6: Αρχιπελαγικές γραμμές βάσης. Πηγή: https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/19088/

Εικόνα 7: Αρχή μέσης γραμμής- ίσης απόστασης. Πηγή: https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/19088/

Εικόνα 8: Χάρτης επιστολής Sinirlioglu. Πηγή: https://www.undocs.org/a/74/757

Εικόνα 9: Ελληνοαιγυπτιακό και τουρκολιβυκό μνημόνιο. Διαθέσιμη στο: https://www.cnn.gr/politiki/story/229871/o-xartis-tis-symfonias-elladas-aigyptoy-gia-tin-aoz-pos-akyronetai-to-toyrkolivyko-mnimonio

Εικόνα 10: Αιγιαλίτιδα ζώνη στα 6 ν.μ. Πηγή: http://foreignaffairs.gr/articles/72961/dr-giorgos-limantzakis/i-elliniki-aigialitida-zoni-kai-i-prooptiki-epektasis-tis?page=2

Εικόνα 11: Αιγιαλίτιδα ζώνη στα 12 ν.μ. Πηγή: http://foreignaffairs.gr/articles/72961/dr-giorgos-limantzakis/i-elliniki-aigialitida-zoni-kai-i-prooptiki-epektasis-tis?page=5

Εικόνα 12: Αιγιαλίτιδα ζώνη στα 10 ν.μ. Πηγή: http://foreignaffairs.gr/articles/72961/dr-giorgos-limantzakis/i-elliniki-aigialitida-zoni-kai-i-prooptiki-epektasis-tis?page=3

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Α: ΦΕΚ 258, Προεδρικό Διάταγμα 107

Signature Not Verified
Digitally signed by KONSTANTINOS MOSCHOVAS
Date: 2020.12.27 17:12:34 EET
Reason: Signed PDF (embedded)
Location: Athens
Typography

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

27 Δεκεμβρίου 2020 | ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ | Αρ. Φύλλου 258

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 107

Περί κλεισίματος κόλπων και χάραξης ευθειών γραμμών βάσης στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου και των Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταίναρο της Πελοποννήσου.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Το άρθρο δεύτερο του ν. 2321/1995 «Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και της Συμφωνίας που αφορά την εφαρμογή του μέρους XI της Σύμβασης» (Α' 136).
2. Τα άρθρα 5, 7, 8, 10, 13 και 14 της Διεθνούς Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών της 10ης Δεκεμβρίου 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας.
3. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις του παρόντος Διατάγματος δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.
4. Την υπ' αρ. 215/2020 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας μετά από πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

1. Με το παρόν προεδρικό διάταγμα κλείνουν οι κόλποι που περιέχονται στο άρθρο 2 του παρόντος διατάγματος και χαράσσονται ευθείες γραμμές βάσης για τη μέτρηση του εύρους της αιγιαλίτιδας ζώνης σύμφωνα με το άρθρο 3 αυτού.
2. Το παρόν προεδρικό διάταγμα εφαρμόζεται στην θαλάσσια περιοχή από το βορειότερο σημείο της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταίναρο της Πελοποννήσου.
3. Η Ελληνική Δημοκρατία επιφυλάσσεται για την άσκηση και στις λοιπές περιοχές της Επικράτειάς της των αντίστοιχων δικαιωμάτων της, όπως αυτά απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών της 10ης Δεκεμβρίου 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία αποτυπώνει διεθνές εθιμικό δίκαιο.

Άρθρο 2

1. Οι ακόλουθοι κόλποι κλείνουν με ευθείες γραμμές που ενώνουν τα φυσικά σημεία εισόδου τους ως εξής:

α/α	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΑΡΧΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ		ΤΕΛΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ	
			ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΤΟΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΜΗΚΟΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΤΟΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΜΗΚΟΣ
1	Κόλπος Κέρκυρας	Ν. Κέρκυρα	39° 44΄38.358΄΄Β	19° 56΄28.645΄΄Α	39° 37΄29.567΄΄Β	19° 55΄58.058΄΄Α
2	Όρμος Βουρλιά	Ν. Κέρκυρα	39° 47΄20.615΄΄Β	19° 55΄38.786΄΄Α	39° 47΄19.813΄΄Β	19° 56΄27.520΄΄Α
3	Όρμος Αγ. Γεωργίου	Ν. Κέρκυρα	39° 40΄49.985΄΄Β	19° 40΄22.441΄΄Α	39° 42΄37.986΄΄Β	19° 39΄12.536΄΄Α
4	Όρμος Λιαπάδες	Ν. Κέρκυρα	39° 39΄13.492΄΄Β	19° 43΄13.823΄΄Α	39° 40΄05.803΄΄Β	19° 42΄00.867΄΄Α
5	Λιμνοθάλασσα Χαλικιοπούλου	Ν. Κέρκυρα	39° 35΄43.804΄΄Β	19° 55΄38.163΄΄Α	39° 34΄43.991΄΄Β	19° 54΄53.978΄΄Α
6	Όρμος Γαρίτσας	Ν. Κέρκυρα	39° 37΄26.232΄΄Β	19° 55΄59.004΄΄Α	39° 36΄42.604΄΄Β	19° 55΄41.739΄΄Α
7	Όρμος Φτελιάς	Ηπειρωτική ακτή	39° 41΄19.742΄΄Β	20° 00΄37.921΄΄Α	39° 41΄30.037΄΄Β	20° 00΄30.833΄΄Α
8	Όρμος Παγανιάς	Ηπειρωτική ακτή	39° 39΄46.641΄΄Β	20° 05΄13.567΄΄Α	39° 40΄10.537΄΄Β	20° 04΄31.785΄΄Α

9	Όρμος Κούραμος	Ηπειρωτική ακτή	39° 39΄22.793΄΄Β	20° 06΄54.890΄΄Α	39° 39΄02.359΄΄Β	20° 06΄09.859΄΄Α
10	Όρμος Σαγιάδας	Ηπειρωτική ακτή	39° 35΄33.901΄΄Β	20° 08΄32.357΄΄Α	39° 38΄13.631΄΄Β	20° 08΄38.944΄΄Α
11	Όρμος Καλαμάς	Ηπειρωτική ακτή	39° 32΄50.602΄΄Β	20° 08΄46.199΄΄Α	39° 34΄54.120΄΄Β	20° 08΄44.757΄΄Α
12	Όρμος Βάλτου	Ηπειρωτική ακτή	39° 31΄18.079΄΄Β	20° 09΄20.254΄΄Α	39° 31΄42.286΄΄Β	20° 08΄33.360΄΄Α
13	Όρμος Ηγουμενίτσας	Ηπειρωτική ακτή	39° 29΄30.971΄΄Β	20° 12΄44.953΄΄Α	39° 30΄48.256΄΄Β	20° 10΄19.160΄΄Α
14	Όρμος Πλαταριάς	Ηπειρωτική ακτή	39° 26΄44.077΄΄Β	20° 12΄47.896΄΄Α	39° 29΄30.971΄΄Β	20° 12΄44.953΄΄Α
15	Όρμος Αγνής	Ηπειρωτική ακτή	39° 16΄33.879΄΄Β	20° 26΄54.596΄΄Α	39° 16΄25.960΄΄Β	20° 26΄03.967΄΄Α
16	Όρμος Αγ. Ιωάννης	Ηπειρωτική ακτή	39° 15΄48.368΄΄Β	20° 28΄14.366΄΄Α	39° 16΄12.052΄΄Β	20° 27΄45.342΄΄Α
17	Αμβρακικός Κόλπος	Ηπειρωτική ακτή	38° 55΄25.743΄΄Β	20° 44΄52.491΄΄Α	38° 56΄57.013΄΄Β	20° 43΄35.109΄΄Α
18	Κόλπος Αργοστολίου	Ν. Κεφαλλονιά	38° 06΄01.069΄΄Β	20° 30΄46.778΄΄Α	38° 07΄53.719΄΄Β	20° 25΄22.233΄΄Α
19	Όρμος Ορθολιθιάς	Ν. Κεφαλλονιά	38° 15΄46.268΄΄Β	20° 21΄59.735΄΄Α	38° 16΄00.121΄΄Β	20° 22΄28.628΄΄Α
20	Όρμος Αθέρας	Ν. Κεφαλλονιά	38° 21΄25.237΄΄Β	20° 24΄09.891΄΄Α	38° 21΄05.933΄΄Β	20° 25΄17.750΄΄Α
21	Κόλπος Μύρτος	Ν. Κεφαλλονιά	38° 21΄27.928΄΄Β	20° 26΄20.516΄΄Α	38° 23΄15.644΄΄Β	20° 31΄32.163΄΄Α
22	Όρμος Άσσου	Ν. Κεφαλλονιά	38° 23΄17.391΄΄Β	20° 31΄33.474΄΄Α	38° 24΄14.752΄΄Β	20° 32΄25.481΄΄Α
23	Κόλπος Σάμης	Ν. Κεφαλλονιά	38° 19΄28.783΄΄Β	20° 37΄41.983΄΄Α	38° 16΄52.321΄΄Β	20° 40΄29.348΄΄Α
24	Όρμος Αντίσαμος	Ν. Κεφαλλονιά	38° 16΄38.924΄΄Β	20° 40΄50.784΄΄Α	38° 15΄57.528΄΄Β	20° 41΄24.085΄΄Α
25	Όρμος Αφάλες	Ν. Ιθάκη	38° 28΄43.215΄΄Β	20° 37΄06.609΄΄Α	38° 30΄12.278΄΄Β	20° 38΄52.219΄΄Α
26	Όρμος Φρίκες	Ν. Ιθάκη	38° 29΄12.988΄΄Β	20° 40΄42.714΄΄Α	38° 27΄41.802΄΄Β	20° 41΄23.128΄΄Α
27	Κόλπος Αετού	Ν. Ιθάκη	38° 26΄04.469΄΄Β	20° 42΄35.209΄΄Α	38° 23΄13.036΄΄Β	20° 44΄08.631΄΄Α
28	Όρμος Σαρακίνικο	Ν. Ιθάκη	38° 21΄52.637΄΄Β	20° 45΄22.076΄΄Α	38° 21΄10.344΄΄Β	20° 44΄53.489΄΄Α
29	Όρμος Εξωχώρας	Ν. Ζάκυνθος	37° 46΄43.401΄΄Β	20° 40΄15.679΄΄Α	37° 47΄22.471΄΄Β	20° 40΄04.044΄΄Α
30	Όρμος Γύρι	Ν. Ζάκυνθος	37° 45΄17.527΄΄Β	20° 41΄27.666΄΄Α	37° 45΄45.283΄΄Β	20° 41΄01.973΄΄Α
31	Κόλπος Λαγανά	Ν. Ζάκυνθος	37° 41΄50.688΄΄Β	20° 59΄08.773΄΄Α	37° 39΄12.778΄΄Β	20° 51΄25.747΄΄Α
32	Όρμος Ναυαρίνου	Ηπειρωτική ακτή (Πελοπόννησος)	36° 54΄18.029΄΄Β	21° 40΄19.478΄΄Α	36° 54΄33.962΄΄Β	21° 40΄10.783΄΄Α
			36° 56΄55.070΄΄Β	21° 39΄14.282΄΄Α	36° 57΄17.971΄΄Β	21° 39΄17.617΄΄Α
			36° 53΄16.533΄΄Β	21° 40΄46.239΄΄Α	36° 54΄17.418΄΄Β	21° 40΄19.901΄΄Α
33	Όρμος Μεθώνης	Ηπειρωτική ακτή (Πελοπόννησος)	36° 48΄27.188΄΄Β	21° 43΄20.559΄΄Α	36° 48΄40.254΄΄Β	21° 42΄16.226΄΄Α

34	Μεσσηνιακός Κόλπος	Ηπειρωτική ακτή (Πελοπόννησος)	36° 38΄21.487΄΄Β	22° 21΄46.513΄΄Α	36° 41΄22.696΄΄Β	21° 53΄22.174΄΄Α
			36° 42΄19.688΄΄Β	21° 53΄08.544΄΄Α	36° 43΄04.261΄΄Β	21° 52΄39.871΄΄Α
35	Όρμος Σπαθάρι	Ηπειρωτική ακτή (Πελοπόννησος)	36° 36΄33.711΄΄Β	22° 21΄50.649΄΄Α	36° 37΄16.743΄΄Β	22° 21΄58.134΄΄Α
36	Όρμος Άρτζι	Ηπειρωτική ακτή (Πελοπόννησος)	36° 35΄03.704΄΄Β	22° 22΄21.169΄΄Α	36° 36΄03.021΄΄Β	22° 21΄51.540΄΄Α
37	Όρμος Μέζαπος	Ηπειρωτική ακτή (Πελοπόννησος)	36° 32΄45.464΄΄Β	22° 21΄50.231΄΄Α	36° 34΄36.307΄΄Β	22° 22΄17.927΄΄Α
38	Όρμος Γερολιμένα	Ηπειρωτική ακτή (Πελοπόννησος)	36° 27΄57.008΄΄Β	22° 24΄59.870΄΄Α	36° 27΄58.091΄΄Β	22° 23΄33.636΄΄Α
39	Όρμος Μαρμάρι	Ηπειρωτική ακτή (Πελοπόννησος)	36° 25΄21.128΄΄Β	22° 28΄04.315΄΄Α	36° 26΄01.726΄΄Β	22° 27΄49.822΄΄Α

2. Τα ύδατα που περικλείονται από τις ακτές των κόλπων και τις ευθείες γραμμές που ενώνουν τα φυσικά σημεία εισόδου τους, όπως προσδιορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο, αποτελούν εσωτερικά ύδατα.

Άρθρο 3

1. Χαράσσονται ευθείες γραμμές βάσης, οι οποίες συνδέουν τα σημεία, όπως αυτά αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα:

α/α	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΤΟΣ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΜΗΚΟΣ
1	Άκρα Γυράπετρα	Ν. Λευκάδα	38° 51΄07.090΄΄Β	20° 41΄11.015΄΄Α
2	Βόρεια Άκρα Νησίδας Αγ. Νικόλαος	Νσις Αγ. Νικόλαος	38° 51΄53.990΄΄Β	20° 44΄43.401΄΄Α
3	Βορειοδυτική Άκρα Όρμου Αγ. Νικολάου	Ηπειρωτική ακτή	38° 52΄21.003΄΄Β	20° 47΄01.009΄΄Α
4	Άκρα Δουκάτο	Ν. Λευκάδα	38° 33΄38.500΄΄Β	20° 32΄27.317΄΄Α
5	Νότια Άκρα Νησίδας Αρκούδι	Νσις Αρκούδι	38° 32΄16.826΄΄Β	20° 42΄52.126΄΄Α
6	Νοτιοδυτική Άκρα Νησίδας Άτοκος	Νσις Άτοκος	38° 28΄37.289΄΄Β	20° 47΄48.002΄΄Α
7	Νοτιοδυτική Άκρα Νησίδας Βρώμονας	Νσις Βρώμονας	38° 21΄48.880΄΄Β	20° 59΄31.990΄΄Α
8	Νοτιοδυτική Άκρα Νησίδας Οξειά	Νσις Οξειά	38° 17΄02.651΄΄Β	21° 05΄45.298΄΄Α
9	Νοτιοανατολική Άκρα Νησίδας Οξειά	Νσις Οξειά	38° 16΄57.524΄΄Β	21° 06΄19.798΄΄Α
10	Άκρα Σκρόφα	Ηπειρωτική ακτή	38° 17΄55.994΄΄Β	21° 09΄29.571΄΄Α

2. Τα ύδατα που βρίσκονται προς το εσωτερικό των ευθειών γραμμών βάσης αποτελούν εσωτερικά ύδατα, στα οποία εφαρμόζεται η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 8 της Διεθνούς Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών της 10ης Δεκεμβρίου 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας.

Άρθρο 4

Η χάραξη των γραμμών βάσης σύμφωνα με τα άρθρα 2 και 3 του παρόντος προεδρικού διατάγματος δεν επηρεάζει υφιστάμενες οριοθετήσεις θαλασσίων ζωνών στην εν λόγω περιοχή βάσει διεθνών συμφωνιών τις οποίες έχει κυρώσει η Ελληνική Δημοκρατία.

Άρθρο 5

Το παρόν προεδρικό διάταγμα αρχίζει να ισχύει από την δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Την δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αναθέτουμε στον Υπουργό Εξωτερικών και την εκτέλεσή του στον Υπουργό Εξωτερικών και στους λοιπούς αρμοδίους Υπουργούς.

Αθήνα, 25 Δεκεμβρίου 2020

Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Πρωθυπουργός

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

Τα Μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΙΚΡΑΜΜΕΝΟΣ, ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑΣ, ΣΠΥΡΙΔΩΝ-ΑΔΩΝΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ, ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΡΟΥΤΣΗΣ, ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΙΚΙΛΙΑΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ, ΣΤΥΛΙΑΝΗ ΜΕΝΔΩΝΗ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΡΑΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΙΚΑΚΟΣ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΗΤΑΡΑΚΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΛΑΚΙΩΤΑΚΗΣ, ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ ΒΟΡΙΔΗΣ, ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΘΕΟΧΑΡΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ, ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΚΥΛΑΚΑΚΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ, ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΜΟΥΤΣΑΚΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
Καποδιστρίου 34, Τ.Κ. 104 32, Αθήνα
Τηλ. Κέντρο 210 5279000
Κείμενα προς δημοσίευση: webmaster.et@et.gr
0100258271220000 04

Παράρτημα Β: Σχέδιο Νόμου περί καθορισμού της αιγιαλίτιδας ζώνης στο Ιόνιο

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

«Καθορισμός του εύρους της αιγιαλίτιδας ζώνης στη θαλάσσια περιοχή του Ιονίου και των Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταίναρο της Πελοποννήσου»

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Άρθρο 1: Πεδίο εφαρμογής
Άρθρο 2: Εύρος αιγιαλίτιδας ζώνης
Άρθρο 3: Εσωτερική νομοθεσία
Άρθρο 4: Αλιεία από αλιευτικά σκάφη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Άρθρο 5: Έναρξη ισχύος

Άρθρο 1
Πεδίο εφαρμογής

1. Ο παρών νόμος εφαρμόζεται σε όλη τη θαλάσσια περιοχή από το βορειότερο σημείο της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων μέχρι το Ακρωτήριο Ταίναρο της Πελοποννήσου.
Η ανωτέρω περιοχή περιλαμβάνει τις ηπειρωτικές ακτές της Ελληνικής Επικράτειας, καθώς και τα νησιά και τους βράχους της κατά το άρθρο 121 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών της 10ης Δεκεμβρίου 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας (ν. 2321/1995, Α΄ 136).

2. Η Ελληνική Δημοκρατία επιφυλάσσεται για την άσκηση και στις λοιπές περιοχές της Επικράτειάς της των αντίστοιχων δικαιωμάτων της, όπως αυτά απορρέουν από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών της 10ης Δεκεμβρίου 1982 για το Δίκαιο της Θάλασσας (ν. 2321/1995), η οποία αποτυπώνει διεθνές εθιμικό δίκαιο.

Άρθρο 2
Εύρος αιγιαλίτιδας ζώνης

1. Το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης μετά του υπερκείμενου εναερίου χώρου στην περιοχή που ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 1 καθορίζεται στα δώδεκα (12) ναυτικά μίλια και υπολογίζεται από τις γραμμές βάσης των ακτών, συμπεριλαμβανομένων των γραμμών κλεισίματος κόλπων και των ευθειών γραμμών βάσης.

1

2. Ως γραμμή βάσης για τη μέτρηση του εύρους της αιγιαλίτιδας ζώνης, κατά την παρ. 1, χρησιμοποιείται η φυσική ακτογραμμή, με την επιφύλαξη του π.δ. 107/2020 (Α΄ 258).

Άρθρο 3
Εσωτερική νομοθεσία

Όπου στην εσωτερική νομοθεσία γίνεται αναφορά σε αιγιαλίτιδα ζώνη ή/και στο εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης, νοείται, ως προς την περιοχή της παρ. 1 του άρθρου 1, αιγιαλίτιδα ζώνη πλάτους δώδεκα (12) ναυτικών μιλίων.

Άρθρο 4
Αλιεία από αλιευτικά σκάφη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στη θαλάσσια περιοχή του άρθρου 1 και στα ύδατα της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ έξι (6) και δώδεκα (12) ναυτικών μιλίων μπορεί, κατά παρέκκλιση του άρθρου 32 του ν.δ. 420/1970, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 59 του ν. 2538/1997 (Α΄ 242), να επιτραπεί, σε προσωρινή βάση, με αποφάσεις του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και για όσο χρονικό διάστημα καθορίζεται στις αποφάσεις αυτές, η αλιεία στα αλιευτικά σκάφη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτά ορίζονται στο σημείο 5 του άρθρου 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 1380/2013.

Άρθρο 5
Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 8.1.2021

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

CHRISTOS STAIKOURAS CHRISTOS STAIKOURAS 08.01.2021 14:20

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

SPYRIDON-ADONIS GEORGIADIS SPYRIDON-ADONIS GEORGIADIS 08.01.2021 15:45

ΣΠΥΡΙΔΩΝ-ΑΔΩΝΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

NIKOLAOS GEORGIOS DENDIAS NIKOLAOS GEORGIOS DENDIAS 08.01.2021 15:57

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

MICHAIL CHRYSOCHOIDIS MICHAIL CHRYSOCHOIDIS 08.01.2021 14:59

ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

NIKOLAOS PANAGIOTOPOULOS NIKOLAOS PANAGIOTOPOULOS 08.01.2021 15:18

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

KONSTANTINOS SKREKAS KONSTANTINOS SKREKAS 08.01.2021 15:54

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΚΡΕΚΑΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

STYLIANI MENDONI STYLIANI MENDONI 08.01.2021 14:23

ΣΤΥΛΙΑΝΗ ΜΕΝΔΩΝΗ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

KONSTANTINOS TSIARAS KONSTANTINOS TSIARAS 08.01.2021 15:10

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΡΑΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

MAVROUDIS VORIDIS MAVROUDIS VORIDIS 08.01.2021 14:20

ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ ΒΟΡΙΔΗΣ

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ

PANAGIOTIS MITARACHI PANAGIOTIS MITARACHI 08.01.2021 14:20

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΗΤΑΡΑΚΗΣ

ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

KONSTANTINOS KARAMANLIS KONSTANTINOS KARAMANLIS 08.01.2021 14:31

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

IOANNIS PLAKIOTAKIS IOANNIS PLAKIOTAKIS 08.01.2021 14:35

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΛΑΚΙΩΤΑΚΗΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

SPYRIDON-PANAGIOTIS LIVANOS SPYRIDON-PANAGIOTIS LIVANOS 08.01.2021 14:30

ΣΠΥΡΙΔΩΝ-ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΙΒΑΝΟΣ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

THEOHARIS THEOHARIS THEOHARIS THEOHARIS 08.01.2021 14:35

ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΘΕΟΧΑΡΗΣ

ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

KYRIAKOS PIERRAKAKIS KYRIAKOS PIERRAKAKIS 08.01.2021 14:21

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

3

ΟΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
NIKOLAOS PAPATHANASIS NIKOLAOS PAPATHANASIS 08.01.2021 15:28	MILTIADIS VARVITSIOTIS MILTIADIS VARVITSIOTIS 08.01.2021 14:20
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ	ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ